

Obsah

Úvod	7
I. Mezijazyková homonymie jako teoretická otázka	10
1. Otázka pojmenování	10
2. Srovnání vnitrojazykové a mezijazykové homonymie	11
2.1. Formální stránka: homografie, homofonie, paronymie	11
2.2. Lexikálně-gramatická stránka	14
2.3. Sémantická stránka: úplná homonymie a částečné překrývání významů	15
3. Dosavadní zpracování mezijazykové homonymie ve slovanských jazycích	16
II. Původ a typy mezijazykových homonymních párů	19
1. Homonyma mající svůj původ v obecněslovanském lexikálním fondu	20
2. Homonymie s výpůjčkami z neslovanských jazyků	23
III. Slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym. Lexikografické zdroje, materiál a principy jeho zpracování	26
1. Lexikografické zdroje použité při sestavování slovníku chorvatsko-běloruských homonymních výrazů	26
2. Principy výběru lexikografického materiálu – typy zpracovaných chorvatsko- běloruských mezijazykových homonym	28
3. Struktura slovníku a stavba slovníkového hesla	38
IV. Slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym	40
Závěr	150
Literatura	154

Úvod

Mezijazyková homonymie, na kterou se orientuje tato práce, představuje výzkumně aktuální problematiku jak v teoretické tak v praktické rovině, vzhledem k důležitosti jejího poznání při komparaci systémů srovnávaných jazyků i z hlediska předcházení komunikačním šumům při mezijazykovém kontaktu. Lexikální mezijazyková homonyma jako sémanticky odlišné lexémy charakterizované ve srovnávaných jazycích formální shodou (blízkostí) představují pro uživatele jazyka v mezijazykovém kontaktu komunikační nástrahy. Poznání a opis mezijazykových homonym mohou přispívat k eliminaci potenciálních i reálných problémů. Pozornost věnovaná mezijazykové homonymii ve slovanských jazycích v teoretické rovině i při přípravě speciálních slovníků přinesla hlubší poznání některých dvojic jazyků, stále však zůstávají jazyky, kde zpracování lexika z tohoto hlediska doposud nepokročilo – zaměření na další z jazykových dvojic tak možno považovat za příspěvek ke komplexnějšímu poznání jevu ve slavistické lingvistice.

Značná vzájemná blízkost slovanských jazyků je důsledkem více faktorů, avšak na prvním místě je společný původ těchto jazyků, jejichž vznik je důsledkem divergence několika větví kdysi jednotné praslovanštiny. Nehledě na to, že historický vývoj po staletí směřoval spíše k narůstání rozdílů mezi slovanskými jazyky (které pochopitelně neprobíhalo bez vlivů jiných, neslovanských prostředí a tedy i jazyků), v rámci tohoto vývoje vznikaly i jevy „sekundární“ blízkosti, způsobené kontakty mluvčích jednotlivých budoucích nebo stávajících slovanských jazyků během různě dlouhých období. Právě tyto vzájemné, geograficky a jinak podmíněné kontakty, které jdou v protisměru divergentního vývoje, jsou další příčinou toho, že mezi jednotlivými jazyky existuje větší a menší míra blízkosti, více či méně společných jevů atd. S tímto vzájemným ovlivňováním a společným vývojem je spojen i další faktor blízkosti – společné zdroje výpůjček a sdílené prostředí určitých cizích vlivů.

Blízkost slovanských jazyků se stejně jako u jiných skupin příbuzných jazyků, realizuje na všech úrovních jejich jazykových systémů. Není výjimkou ani rovina lexikální, která bude hlavním objektem zkoumání v této práci. U geneticky příbuzných jazyků se všeobecně předpokládá určité procento společného lexika, které ve velké míře vytváří dojem blízkosti a vzájemné srozumitelnosti jazyků. Platí to i pro slovanské jazyky, u kterých obecněslovanský lexikální fond představuje značnou část jejich slovní zásoby (podrobněji např. Историческая типология славянских языков, 1986).

Ale na druhou stranu, na úrovni lexikálně-sémantické, stejně jako na všech jiných úrovních, v praslovanštině a později v jednotlivých slovanských jazycích probíhaly procesy, které shrnujeme pojmem divergence – procesy, jež lexikální systémy těchto jazyků od sebe

vzdalovaly a v důsledku komplikovaly, až někdy znemožňovaly vzájemnou srozumitelnost. Některé z těchto změn způsobily jev mezijazykové homonymie, přestože nelze zjednodušeně říct, že homonymie vzniká pouze ve výsledku divergentního vývoje (viz II. kapitola).

Tato práce je věnována zkoumání jevu mezijazykové homonymie ve vztahu mezi dvěma slovanskými jazyky – chorvatštinou a běloruštinou. Mezi těmito jazyky neexistovalo žádné přímé vzájemné ovlivňování už vzhledem k tomu, že území jejich rozšíření jsou od sebe značně geograficky vzdálená a není ani známa významná migrace obyvatelstva z chorvatských území na běloruská nebo naopak. Dají se tedy předpokládat pouze nepřímé jazykové kontakty.

Práce se skládá ze dvou hlavních částí. V první teoretické části (kapitoly I. až III.) se pokusím vymezit homonymii a mezijazykovou homonymii jako jazykovědný pojem, popíši možné způsoby vzniku mezijazykových homonym s uvedením příkladů z chorvatsko-běloruského materiálu a vysvětlím principy výběru homonymních dvojic do slovníku chorvatsko-běloruských homonym.

Ve druhé kapitole je představen slovník vybraných chorvatsko-běloruských homonym. Tento slovník vznikl v kontextu naprosté absence lexikografických prací, které by konfrontovaly chorvatskou a běloruskou slovní zásobu. Dosud totiž neexistuje žádný chorvatsko-běloruský nebo bělorusko-chorvatský překladový slovník, pokud nepočítáme bezesporu pozoruhodný mnohojazyčný počín běloruského lingvisty L. Barščeuského s názvem EuroThesaurus (2008). Ve své práci L. Barščeuski nabízí překlad kolem 1500 běloruských lexikálních jednotek do 27 evropských jazyků včetně chorvatštiny. Vzhledem k tomu, že práce nebyla zaměřena na chorvatsko-běloruské lexikální vztahy, tato problematika v ní není zpracována do tak dostatečné hloubky, aby byl materiál použitelný k dalšímu výzkumu v oblasti dvojazyčné chorvatsko-běloruské lexikologie. To však neznamená, že tato práce nestojí za pozornost a pro laického uživatele jazyka je nesporně velkým přínosem.

Jelikož použitelné chorvatsko-běloruské lexikografické zdroje chybí, musela jsem při sestavování hesláře tohoto slovníku a posléze při vyhledávání ekvivalentních výrazů používat více překladových slovníků, které zahrnují chorvatštinu nebo běloruštinu spolu s jinými jazyky, v nichž jsem měla dostatečnou kompetenci.

Samotná neexistence nejzákladnějších lexikografických prací zabývajících se vztahy mezi chorvatským a běloruským lexikálním fondem je důkazem důležitosti a aktuálnosti výzkumu v této oblasti. Není pochyb o tom, že je více než načase začít se zpracováváním tohoto materiálu. Na druhou stranu, mezijazyková homonymie je (minimálně v lexikální rovině) příčinou mnoha jazykových nedorozumění, která komplikují komunikaci a studium – týká se to především slovanských jazyků a v menší míře i vzdálenějších jazyků. Proto doufám, že slovník

chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym může přispět k vývoji dvojjazyčné chorvatsko-běloruské lexikografie a také pomoci běžnému uživateli při řešení praktických problémů interpretace lexikální sémantiky v mezijazykové konfrontaci.

I. Mezijazyková homonymie jako teoretická otázka

1. Otázka pojmenování

Jev, kterému je věnována tato práce, má v lingvistice různá pojmenování. Pro lexémy, které mají ve srovnávaných jazycích shodnou formu a rozdílný význam, se ve slavistice nejčastěji používají termíny *mezijazyková* nebo *interlingvální homonyma* (Horáková, 2003), ale také *pseudoanalogonyma* (Bunčič, 2000), *mezijazykové analogizmy* (Готлиб, 1972), *falešní přátelé překladatele*, *falešné* nebo *neúplné lexikální paralely* (Дубчинский, 1992) nebo *zrádná slova* a různí badatelé se přiklánějí k různým termínům. L. Borisovová (Борисова, 2005, s. 5) uvádí, že termín *falešní přátelé překladatele* je kalk z francouzského pojmenování *flaux amis du traducteur*, které bylo poprvé použito v r. 1928 v práci francouzských lingvistů Maxima Koesslera a Julese Derocquigny (Koessler, 1928) a následně se uchytilo ve více jazycích (něm. *falsche Freunde des Übersetzer*, rus. *ложные друзья переводчика*, běl. *фальшывыя сябры перакладчыка*, chorv. *lažni prijatelji atd.*). Avšak K. Gottlieb považuje tento termín za vhodný, pouze pokud se jedná o teorii překladu, nikoliv však o lingvistický výzkum tohoto jevu (Готлиб, 1972, s. 437). E. Lotko volí termín *zrádná slova*, jenž považuje za „vhodný nejen z hlediska teoretického, ale i z hlediska překladatelsko-tlumočnické praxe.“ (Lotko, 1992, s. 8). D Bunčič následuje německého lingvistu K. Hengsta (Hengst, 1977) a dává přednost termínu *pseudoanalogonymu* před mezijazykovými homonymy a zdůvodňuje to tím, že „межъязыковые “омонимы” должны определяться так же, как и внутриязыковые омонимы, но идентичности написания и звучания, как требует дефиниция омонимии, между разными языками быть не может“ (Bunčič, 2000). Kromě toho, řada badatelů volí pro slovník takto formálně shodujících se lexikálních jednotek pojmenování *diferenční/diferenciální slovník* (rus. *дифференциальный словарь*, srb. *diferencijalni rječnik*) – podrobněji viz Зинкевич, 2001. Ovšem toto pojmenování může být, a většinou bývá, chápáno širěji než jen jako slovník formálně shodných dvojic lexémů (Vlček, 1966) a může předpokládat diferenční jevy všeho druhu. Tak například L. Mičátek na začátku 20. století uvádí v názvech svých dvojjazyčných slovníků (Mičátek 1900, 1903) termín „diferenční“ a zahrnuje do nich mnohem širší spektrum diferenčních jevů, než se dnes předpokládá u slovníků „falešných přátel“. Podle J. Vlčka se Mičátek „řídil při zařazování slov do slovníku nejen kritérii sémantickými, ale také fonetickými, morfologickými a

pravopisnými“ (Vlček, 1966, s. 182). V dnešním chápání jsou jeho slovníky překladové, nikoliv diferenční.

Pro účely této práce jsem zvolila termín *mezijazyková homonyma*. Toto pojmenování je jednak rozšířené a zároveň nese rysy lingvistického termínu, čímž předpokládá (i když možná pouze teoreticky) jasnější vymezení a terminologické zařazení než „poetičtější“ pojmy „zrádná slova“ nebo „falešní přátelé překladatelé“, které jsou také příliš dlouhé a otevřené více interpretacím. Spornost zvoleného termínu je spojena s tím, že mezijazyková homonyma jsou si ne vždy formálně natolik podobná, jak je požadováno od homonym vnitrojazykových. Pokud však vnímáme pojem „mezijazyková homonyma“ jako ucelený termín s přihlédnutím k jeho specifikům, tento rozpor můžeme považovat za eliminovaný přítomností atributu „mezijazykový“.

2. Srovnání vnitrojazykové a mezijazykové homonymie

2.1 Formální stránka: homografie, homofonie, paronymie

Mezijazyková homonyma jsou především homonyma (vycházejí z principu formální shody při rozdílné sémantice), a proto lze při jejich studiu uplatnit obecně lingvistické poznatky o homonymii. Klasifikace mezijazykových homonym je zčásti totožná s klasifikací homonym vnitrojazykových, ale má i svá specifika, jevy, které se u vnitrojazykových homonym nevyskytují.

O homonymii se dá mluvit takřka ve všech jazykových rovinách (např. v gramatické, slootovorné, syntaktické aj.). Podle Encyklopedického slovníku češtiny je homonymie „vedle polysémie případ víceznačnosti/polyfunkčnosti izolované jazykové formy, avšak na rozdíl od ní bez významové příbuznosti“ (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, s. 169). To se týká vnitrojazykových homonym. Pokud chceme tuto definici přenést na homonymii mezijazykovou, musíme vynechat předpoklad jedné „izolované jazykové formy“ a nahradit ji shodnými nebo podobnými jazykovými formami ve dvou (a více) jazycích. Přirovnání k polysémii je v tomto případě také možné, ale pouze pokud jde o lexémy vycházející ze společného základu. Zejména u takovýchto dvojic lexémů také můžeme předpokládat jisté typy rozdílů, jež mají systémový charakter a vyplývají právě ze společné historie těchto slov. Podle Červenkové „mezi blízce příbuznými jazyky existují zákonité formální rozdílnosti, jejichž příčina spočívá v charakteru systémů obou jazyků. Na základě své zákonitosti jsou tyto rozdílnosti předvídatelné, jsou postižitelné konkrétními pravidly. Tyto vztahy formálních rozdílností považujeme za pravidelné, na rozdíl od těch, které nemají pravidelný charakter formálních rozdílností“ (Червенкова, 1982, s. 138, citováno podle Ivašina, 2006).

A právě tyto vztahy díky své systémovosti a zákonitosti nejsou považovány za překážku homonymie lexémů v příbuzných jazycích. Konkrétní případy těchto zákonitých formálních rozdílů jsou popsány ve třetí části této kapitoly.

V případě vnitrojazykové homonymie se vedle pravých homonym, shodujících se graficky a zvukově, mohou vyčleňovat homonyma nepravá: **homofona** (lexikální jednotky shodující se pouze zvukově při rozdílné grafické podobě), **homografa** (lexikální jednotky shodující se naopak jen graficky a mající odlišnou zvukovou podobu) a také **paronyma**.

O existenci **pravých mezijazykových homonym** v případě chorvatštiny a běloruštiny mluvit nelze, protože rozdíly jednak grafické jednak fonetické pravou homonymií neumožňují.

Homografie a homofonie, vyžadující (v rámci jednoho jazyka) absolutní shodu grafické nebo zvukové podoby slov v páru, v kontextu mezijazykové homonymie také nemohou být mechanicky uplatněny. Konkrétně v případě běloruštiny a chorvatštiny homografii brání rozdílný grafický systém – v obou jazycích se tradičně používá jiné písmo, v běloruštině cyrilice, v chorvatštině latinka. Tento zásadní rozdíl neumožňuje aplikovat na chorvatsko-běloruské dvojice „falešných přátel“ kritéria používaná pro určení homografie. Grafická shoda je v tomto případě vyloučena. Platí to pro konkrétní pár jazyků – chorvatštinu a běloruštinu. V jiných případech, při zkoumání mezijazykových homonym v jazycích se stejným písmem je homografie pravděpodobnou příčinou záměny sémantiky a interference. Na rozdíl od fonetické podobnosti, grafická shoda častěji může být úplná.

Co se týká homofon, absolutní zvukovou shodu lexikálních jednotek různých jazyků znemožňuje ve většině případů odlišná fonetická soustava jazyků. Úplná homofonie je možná pouze v případě, že se všechny hlásky v lexémech shodují ve všech fonetických charakteristikách, což je na mezijazykové úrovni teoreticky realizovatelné pouze v případě nejbližších příbuzných jazyků, jejichž fonologická soustava je do velké míry shodná (např. chorvatština a srbština). I přes zdánlivou fonetickou shodu konkrétní dvojice lexémů jsou v běloruštině a chorvatštině výslovnostní rozdíly, které brání homofonii. Příkladem takového rozdílu může být způsob vyslovování samohlásky [o], která je v běloruštině labializována více než v chorvatštině. Tento rozdíl je patrný při vyslovování jinak shodné dvojice (např. **lòb** – **лòб**). Přestože o úplné homofonii v tomto a podobných případech hovořit nemůžeme, rozdíly tohoto rázu nebrání případné záměně významů a můžeme tedy předpokládat užitečnost zařazení takových dvojic do slovníku mezijazykových homonym.

Další rozdíl může vyplývat z odlišností v prozódii dvou jazyků. Teoreticky je prozodická shoda lexémů dvou jazyků možná a u blízce příbuzných jazyků je běžná. Ale u jazyků vzdálenějších je tato shoda méně pravděpodobná, a to nejen kvůli různému umístění přízvuku, ale také kvůli jeho různé kvantitě a povaze a kvůli kvantitě (u některých jazyků i

kvalitě) nepřízvučných slabik. V běloruštině je přízvuk pohyblivý a dynamický. V chorvatštině je přízvuk také pohyblivý, ale melodický, jeho kvalita a kvantita na rozdíl od běloruštiny může být různá. Proto může rozdíl v akcentuaci způsobovat různou zvukovou podobu homonym. Navíc v běloruštině podmiňuje umístění přízvuku jiné fonetické změny a jako důsledek i grafické změny, jako je například alternace vokálů v slabé pozici apod. Například v homonymním páru sloves **sèliti** – **сяліць** podoba běloruského slovesa je podmíněna právě místem přízvuku. Přízvuk je umístěn na druhou slabiku, v předpřízvučné slabice se proto etymologické kořenové [e] mění v [a] (grafém я). Zmíněné fonetické (především prozodické) rozdíly však u mezijazykových dvojic nejsou tak důležité pro rozlišení významů, jak je tomu při vnitrojazykové homonymii (při níž podobné případy nejsou považovány za homonymní) a nejsou většinou ani překážkou pro interferenci.

I přes zmíněná omezení ve vztahu k homofonii a homografii v mezijazykovém srovnání, např. K. Gottlieb zařazuje „слова, звуко-буквенный состав которых различается только некоторыми артикуляционно-произносительными и графическими особенностями, специфическими для каждого из сравниваемых языков“ mezi úplná mezijazyková homonyma (Готлиб, 1972, s. 437).

Na mezijazykové dvojice slov lze aplikovat i pojem **paronyma**. O jeho uplatnění ve srovnávací lexikologii píše např. J. Vlček. Chápe mezijazykovou paronymii jako jev, o kterém lze mluvit v případech, „jež nemůžeme chápat jako homonymní, jež však působí podobné potíže jako homonyma, a jsou velmi často zaměňovány“ (Vlček, 1966, s. 206). Paronymie je tedy charakterizována ve srovnání s homonymií většími formálními rozdíly porovnávaných lexikálních jednotek. Hranice mezi těmito dvěma pojmy však v kontextu mezijazykové lexikologie zůstává nejasná. V návaznosti na J. Vlčka lze konkrétněji určit paronymii jako případ rozdílností, jež nemají zákonitý a systémový ráz, tzn. lze vyloučit z paronymie případy dvojic, odlišujících se formálně v důsledku zákonitých procesů v průběhu vývoje slovanských jazyků. Mezi paronyma pak mohou být zařazeny páry, jejichž formální rozdíly nejsou systematické a předvídatelné. Dvojici **gláva** – **галава** můžeme vzhledem k tomu, že v běloruském lexému je na rozdíl od chorvatského uplatněno východoslovanské plnohlásí, jež je zákonitým jevem, zařadit mezi homonyma, zatímco dvojice **bànrōt** – **банкpýt** patří vzhledem k nesystémovému rozdílu v podobě lexémů mezi paronyma.

Při zařazování páru zvukově/graficky podobných slov různých jazyků mezi paronyma nebo homonyma jsou důležitá klasifikační východiska autora, jeho postoj k zákonitým rozdílům mezi jazykovými systémy apod. Do slovníkové části této práce jsou zahrnuta jak slova s velkou mírou podobnosti, tak i slova s drobnými rozdíly, která by se dala považovat za paronyma.

2.2 Lexikálně-gramatická stránka: lexikální homonyma a homoformy

Mezi dvojicemi lexémů považovanými za homonymní v rámci slovní zásoby jednoho jazyka se setkáváme se vztahy nazývanými **lexikální (úplná)** a **částečná** homonymie. V případě lexikální homonymie jde o sémanticky rozdílná slova, jejichž gramatické charakteristiky se shodují. V rámci jednoho jazyka se u těchto dvojic předpokládá úplná shoda nejen základního tvaru, ale i celého paradigmatu. Jsou to buď homonymní slova, která vznikla v důsledku rozpadu polysémie (např. běloruská vnitrojazyková homonyma **травіць**¹ („leptat“, chorv. „izjedati kiselinom“) a **травіць**² („ničit“, chorv. „uništavati, gaziti“), anebo dvojice, která náhodně nezávisle na sobě dosáhla stejných gramatických parametrů, například dvojice **пўшка**¹ („kanón“, chorv. „top“) a **пўшка**² („krabice“, chorv. „kutija“). Pochopitelně, že v mezijazykovém kontextu většinou nemůžeme mluvit o lexikální homonymii v strohém slova smyslu, protože gramatická paradigmata dvou jazyků se zpravidla liší. Můžeme však v tomto případě mluvit o relativní shodě, pokud se homonymní lexémy shodují v gramatických charakteristikách jako je slovní druh, rod, vid apod. Příkladem takové shody je dvojice **трг** („trh; náměstí“, běl. „рынак; плошча“) – **торг** („obchod“, chorv. „trgovina“). Oba lexémy jsou neživotná substantiva mužského rodu.

Částečnou homonymií se rozumí shoda jednoho nebo několika tvarů z paradigmatu dvou lexémů. V tomto případě částečné homonymie se hovoří o **slovnědruhové homonymii** (J. Vlček), při níž jsou homonymní základní tvary lexémů, které jsou ale různými slovními druhy. Dvojice tohoto typu můžeme najít i mezi mezijazykovými homonymy. V případě běloruštiny a chorvatštiny to je například dvojice **бájan** a **бајан**. Chorvatský lexém **бájan** je adjektivum v základním tvaru (pozitivum, mužský rod, jednotné číslo) s významem „kouzelný, pohádkový“ (běl. „чароўны“), zatímco běloruský **бајан** je podstatné jméno s významem „chromatická harmonika“. Tyto lexémy se neshodují v žádném z dalších tvarů svých paradigmat.

Dalším typem částečných homonym, který se vyskytuje také u homonym mezijazykových, jsou shodné izolované tvary lexémů, které v základním tvaru homonymní nejsou. Tyto shodné tvary se pojmenovávají **homoformy** nebo také **tvarová homonyma**. Příkladem takové homonymie může být chorvatsko-běloruská dvojice **ústāv** – **устáў**. V chorvatštině je **ústāv** („ústava“, běl. „канстытуцыя“) substantivum mužského rodu, zatímco v běloruštině **устáў** je (kromě jiného) imperativ dokonavého slovesa **устáвіць** („vsadit, vsunout“, chorv. „umetnuti, ubaciti“).

Částečná mezijazyková homonyma nepředstavují takovou hrozbu záměny významu jako homonyma úplná, protože (pokud je potkáme v textu) obvykle plní ve větě jinou syntaktickou funkci a vyskytují se v odlišném okolí. Ve slovníku chorvatsko-běloruských

homonym jsou zastoupena pouze lexikální homonyma s přihlédnutím k mezijazykovému specifiku této kategorie.

2.3 Sémantická stránka: úplná homonymie a částečné překrývání významů

Specifikem mezijazykové homonymie je možnost částečného překrytí spektra významů lexémů v rámci homonymní dvojice. Překrytí je možné, pokud se jedná o polysémnní lexémy. O tomto jevu můžeme hovořit v případě, že homonymní pár vznikl v důsledku rozcházení sémantiky obecněslovanské lexikální jednotky nebo v důsledku jiného procesu, jenž předpokládá historickou souvislost mezi dvěma lexémy v současných jazycích (podrobněji o vzniku homonym – v II. kapitole). E. Lotko nazývá tyto homonymní páry **částečně zrádná slova** a uvádí, že „jsou na výpovědním kontextu více závislá a jsou pro uživatele jazyka také nebezpečnější“ (Lotko, 1992, s. 14).

Vztahy mezi lexémy v takových částečně ekvivalentních dvojicích mohou být různé, stejně jako podíl překrývajícího se spektra. N. Ivašinová a A. Rudenková nabízejí aplikaci klasifikace dvojjazyčné lexikologie na mezijazykovou homonymii a navrhují tři typy významových vztahů mezi lexémy dvou jazyků. Prvním typem je **homosémie**, „vztah významové jednotnosti mezi jazykovými jednotkami“ (Ivašina, 2006, s. 12). Tento případ je mimo zájem homonymie vzhledem k tomu, že jedním z jejích principů je právě odlišnost sémantiky, která pak v komunikační praxi může působit potíže při používání dvou jazyků (při překladu, studiu apod.). Dalším typem významových vztahů je **heterosémie**, tj. vztah, při němž jsou všechny významy srovnávaných lexémů odlišné. V případě mezijazykových homonym tento vztah odpovídá *celkově zrádným slovům* (podle terminologie E. Lotka), nebo *úplným homonymům*. Posledním, třetím typem významových vztahů je podle autorek **parasémie**, která předpokládá částečnou shodu sémantiky srovnávaných lexikálních jednotek ve dvou jazycích. Parasémie aplikovaná na homonyma je právě případem částečné homonymie.

E. Sekaninová uvádí tři možné typy ekvivalence mezi lexikálními jednotkami v páru jazyků – plnou, částečnou a nulovou (Sekaninová, 1993, s. 58). Dělení odpovídá teorii N. Ivašinové a A. Rudenkové a může být aplikováno na vztahy v homonymních dvojicích. V rámci těchto typů autorka nabízí spektrum možných symetrických, symetricko-asymetrických a asymetrických ekvivalenčních vztahů mezi lexikálními jednotkami dvou jazyků.

Částečné překrývání významů jako realizace symetricko-asymetrického a asymetrického typu ekvivalence se může projevovat více způsoby. Kromě toho, že část sémantiky homonymních lexémů se může shodovat, zatímco druhá část se liší, překrývání se

může projevit i v případech rozšíření, příp. zúžení sémantiky jednoho z lexémů. Příkladem toho může být dvojice **cār** – **цар**. Běloruský lexém **цар** zahrnuje pouze titul panovníka pravoslavné země (především Ruska nebo Bulharska), zatímco sémantika chorvatského **cār** zahrnuje také význam „císař“ (běl. “императар”).

Další skupinu specifickou pro mezijazykovou homonymii tvoří homonyma stylová (podle E. Lotka *stylově zrádná slova*). To jsou dvojice lexémů, které se rozlišují nejen významově, ale i stylově, nebo dvojice, jejichž sémantický rozdíl spočívá pouze ve stylistickém zbarvení.

Kromě homonymie samostatných lexémů izolovaných od kontextu můžeme hovořit o textových homonymech, které např. E. Lotko nazývá *textově zrádnými slovy* (v opozici k *systémově zrádným slovům*). Jedná se o formálně shodné lexémy se stejnou sémantikou, jejichž používání v textu je odlišné. Tento jev se také zkoumá v rámci dvojjazyčné ekvivalence a Vl. Barnet a později i E. Sekaninová ho označují za *funkční ekvivalenci* (узуальная эквивалентность), na rozdíl od ekvivalence *systémové* (Барнет, 1983, Sekaninová, 1993).

Do slovníku chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym byly zařazeny dvojice, které se po sémantické stránce dá považovat za úplná nebo částečná homonyma, tj. dvojice ve vztahu heterosémie a parasémie. Stylová homonyma ani textová zrádná slova ve slovníku zpracována nejsou.

3. Dosavadní zpracování mezijazykové homonymie ve slovanských jazycích

Výzkum mezijazykových homonym je bezesporu teoreticky a prakticky důležitým odvětvím slovanské srovnávací lexikologie a jakékoliv dvojjazyčné lexikologie vůbec. Přesto tato oblast stále zůstává z velké části neprozkoumána. R. Horáková ve vztahu k dané problematice upozorňuje: „Medzijazyková homonymia v rodine slovanských jazykov, najmä v ich lexikálných systémoch, funguje ako hlavný generátor nepriaznivej interferencie. Vzhľadom na závažnosť negatívneho vplyvu medzijazykovej homonymie pri vzájomnom osvojovaní si slovanských jazykov či v prekladateľskej praxi musíme konštatovať, že lexikálna homonymia v slovanských jazykoch je spracovaná celkom neuspokojivo“ (Horáková, 2003, s. 16). Na druhé straně, nelze říci, že tomuto tématu nebyla ve slavistice věnována pozornost, práce zabývající se homonymními vztahy lexémů v mezijazykovém kontextu začínají vznikat v polovině dvacátého století.

Situace s výzkumem slovanských mezijazykových homonym se jazyk od jazyka liší. Například v polském prostředí se této otázce věnovalo a stále věnuje hodně pozornosti jak po stránce teoretického výzkumu, tak po stránce lexikografického zpracování homonymního

polsko-jinoslovanského lexika. Pro polštinu jsou sestaveny homonymní slovníky v kombinaci s většinou slovanských jazyků. Polsko-jihoslovanskou homonymií se zabývá polský lexikolog Emil Tokarz, který v devadesátých letech již vydal slovníky polsko-bulharských, polsko-chorvatských a polsko-slovinských homonym (Tokarz, 1994, 1998 a 1999). Česko-polské homonymii se věnují M. Szałek, J. Nečas (Szałek, 1993) a E. Lotko, který připojil k své lexikografické práci *Zrádná slova v polštině a češtině* (1992) podrobný výklad své koncepce mezijazykové homonymie a jejích typů. Ke svému slovníku připojuje přílohy s výčtem stylových homonym, „rodově zrádných slov“ a „výslovnostně zrádných slov“. Zmíníme také *Rečnik srpsko-poljskih međujezičkih homonima i paronima* D. Šipky, vydaný v Poznani v r. 1999. Polsko-slovenskou homonymií se zabývá M. Pančíková (1993) a F. Buffa (1990). Nechybí samozřejmě práce věnované polsko-ruské homonymii (Kusal, 2002). V oblasti mezijazykové homonymie polská slavistika evidentně vyniká mezi ostatními jazykovými prostředími. To můžeme říci i o prostředí běloruském, kde (pokud pomineme jinak vzácné práce o homonymii bělorusko-neslovanské) můžeme hovořit o velkém prostoru pro budoucí badatele. Prozkoumána a důkladně lexikograficky zpracována je rusko-běloruská a zčásti ukrajinsko-běloruská homonymie (Шуба, 1982; Ровдо 1980; Грабчиков 1980; Выхота 2004; Руденко 2008). A. Zinkevič se zabývá výzkumem bulharsko-ruské a bulharsko-běloruské homonymie a jiných diferenčních jevů mezi těmito jazyky (Зинкевич, 2001, 2003). Jiné práce věnované bělorusko-jihoslovanské homonymii nejsou známy. V r. 2006 vyšla lexikografická práce autorů N. Ivašinové, A. Rudenkové a L. Janovce *Falešní přátelé překladatele*, ve které slovníku česko-běloruských homonym předchází odborná studie k tématu. Tento slovník je, vedle starších prací věnovaných bělorusko-ruské homonymii, jedinou moderní ucelenou studií zabývající se bělorusko-jinoslovanskou homonymií.

V českém prostředí je situace poněkud lepší. Významnou studii věnovanou rusko-české mezijazykové homonymii je např. práce Josefa Vlčka *Úskalí ruské slovní zásoby* (1966), v níž autor kromě slovníku formálně shodných výrazů poskytuje teoretický náhled na problém mezijazykové homonymie a její klasifikaci. Ruští autoři A. Žuravljov a S. Zacharov sestavili jednosměrný slovník *falešných přátel překladatele z češtiny pro ruskojazyčné publikum* (Журавлев, 1977). Česko-jinoslovanské homonymii se věnují také studenti ve svých diplomových pracích. Češtinu a bulharštinu z tohoto hlediska zkoumala G. Slowiková v práci *Zrádná slova v bulharštině a češtině* (1999) a také M. Przybylski (2007). Češtinu a slovinštinu pak A. Šamonilová v práci *Zrádná slova v slovinštině (slovinsko-česká mezijazyková homonymie)* (2001). Otázce srbských/chorvatských a českých zrádných slov se ve své diplomové práci věnuje V. Řezníčková (1998) a také V. Novotná (1998).

Přehled prací věnovaných mezijazykové homonymii (nejen slovanské) je k dispozici v elektronické podobě na adrese <http://www.lipczuk.buncic.de/>. Tato souborná tematická

bibliografie je výsledkem spolupráce R. Lipczuka a D. Bunčiče, který se také zasloužil o existenci internetového projektu *False Friends of the Slavist* ([http://en.wikibooks.org/wiki/False Friends of the Slavist](http://en.wikibooks.org/wiki/False_Friends_of_the_Slavist)).

Co se týká západní skupiny jihoslovanských jazyků, kromě již zmíněného slovníku srbsko-polských homonym a diplomových prací věnovaných této tematice v česko-jihoslovanském kontextu, existují práce zabývající se homonymií v kombinaci s ruštinou (Радић-Дуговић, 1991) a bulharštinou (Баракова, 1988, Ivanova, 1999), v nichž se autoři však věnují teoretickému výzkumu mezijazykové homonymie.

Z tohoto přehledu vyplývá, že, přestože se nedá říci, že by otázka mezijazykové homonymie byla slavisty opomíjena, stále zůstává řada dvojic slovanských jazyků, která v tomto směru nebyla prozkoumána. Pokusem o zlepšení tohoto stavu pro dvojici běloruština-chorvatština má být tato diplomová práce.

II. Původ a typy mezijazykových homonymních párů

I když můžeme konstatovat nedostatečnost dosavadního zpracování mezijazykových homonym v celém spektru slovanských jazyků, představují mezijazyková homonyma v současné slavistice poměrně populární téma. Důvodem takové obliby může být mimo jiné i velká praktická použitelnost lexikografických prací tohoto druhu v praxi. Ale R. Horáková uvádí, že „keď porovnáваме kvantitu teoretických výskumov medzijazykovej homonymie s kvantitou jej aplikácie najmä v lexikografickej praxi, ukazuje sa, že o medzijazykovej homonymii sa viacej uvažovalo, no menej sa s ňou autori aj prakticky, lexikograficky vyrovnávali“ (Horáková, 2003, s. 16).

Při výuce cizího jazyka, a to nejen slovanského v našem prostředí, ale i jakkoliv slovanským jazykům vzdáleného, nebo při překladu dost často dochází k potížím spojeným s obdobnou zvukovou nebo grafickou podobou slov a s jejich rozdílným významem ve dvou i více jazycích. Je samozřejmé, že u blízce příbuzných (v našem případě slovanských) jazyků je pravděpodobnost formálních shod, které by mohly být zavádějící, mnohem větší než u jazyků geneticky vzdálených. V tomto případě jde podle R. Horákové o „lexikální inventář mezisystémového souboru slov“ (Horáková, 2003, s. 18). Případy shody lze tedy spojovat se společným historickým vývojem slovanských jazyků a s poměrně velkým podílem slovní zásoby ze společného lexikálního fondu slovanských jazyků, která se ovšem v dalších etapách vývoje sémanticky diferencovala. U vzájemně vzdálenějších dvojic jazyků (nepatřících do jedné jazykové skupiny) většina formálně shodujících se lexémů vznikla také na základě genetické příbuznosti, ale nejde o výsledek společného vývoje nebo společného prajazyka. Jedná se především o případy tzv. internacionalizmů – slov, používaných ve více jazycích, která jsou dost často řeckého nebo latinského původu. V průběhu vývoje jednotlivých jazyků, do kterých se takové slovo v jisté době dostalo, se může stát, že toto slovo nabude dalších významů a jeho původní význam bude změněn. Avšak tento jev se netýká pouze jazyků vzdálených, podobné procesy probíhají i ve slovanských jazycích. Příkladem poslouží chorvatsko-běloruská dvojice

ekonòmija – эканомія

Původ tyto lexémy mají jednotný, oba pocházejí z řeckého *οίκονομία* – „hospodářství“ a jsou klasickým příkladem internacionalizmu. Zatímco v běloruštině slovo *эканомія* má jeden význam, odlišný od původního řeckého „úspornost, ekonomičnost“ (chorv. štedljivost, štednja), v chorvatštině je slovo *ekonòmija* polysémické a má o tři významy víc.

V případě slovanských jazyků, jak už bylo řečeno, existuje více způsobů vzniku homonymních párů. Když mluvíme o mezijazykových homonymech obecně, můžeme je rozdělit na dvě velké skupiny podle vzniku. První skupinu tvoří homonyma vzniklá v důsledku divergentního vývoje, jazykových kontaktů, společných výpůjček atd. Jsou to dvojice, jejichž vznik měl určitou „historii“. Do druhé skupiny se mohou řadit homonyma, jejichž vznik je výsledkem naprosto náhodné formální shody. V obou skupinách se vyskytují jak dvojice čistě slovanské, tak dvojice výpůjček z dalších jazyků a dvojice smíšené. Nabízí se i rozdělení mezijazykových homonym na původně slovanskou slovní zásobu a lexikum přejaté. Pokusím se tato dvě kritéria spojit v následující struktuře:

1. Homonyma mající svůj původ v obecněslovanském lexikálním fondu

Tato skupina je pochopitelně specifická pro homonymii mezi dvěma slovanskými jazyky a není v poli zájmu vědců, kteří se zabývají jakoukoliv neslovanskou či slovansko-neslovanskou mezijazykovou homonymií. Tato pro nás možná nejzajímavější, ale také nejkomplicovanější skupina může být rozčleněna na následující podskupiny podle způsobu vzniku homonym:

a) Divergence významu obecněslovanského lexému. Formálně shodné lexikální jednotky ve dvojici dnešních slovanských jazyků (v našem případě v chorvatštině a běloruštině) vycházejí ze společného slovanského lexému, který v průběhu historie nabyl v jednotlivých jazycích odlišných významů. Příkladem toho může být homonymní dvojice **laska** – **лáска**. Tato dvojice vychází z praslovanského **laska* a v důsledku divergentního vývoje se významy tohoto původního lexému vzdálily. V dnešní chorvatštině slovo **laska** znamená „lichotka, lichocení“ (běl. „лісливасць, лёстачкі“), zatímco běloruské **лáска** má význam „laskavost“ (chorv. „ljubaznost“ nebo „usluga“). Dalším příkladem tohoto rozlišení významů může být dvojice **slòvo** – **слóва**, vycházející ze všeslovanského kořene příbuzného se slovem **slouti**. V průběhu vývoje se však jeho sémantika významu slovesa vzdálila. Dnes má chorvatské **slòvo** význam „písmo“ (vedle sekundárního „proslov“, běl. „прамова“); sémantika běloruského **слóва** je prakticky totožná s českým **slovo**.

Během divergentního vývoje se významy geneticky příbuzných slov mohly od sebe vzdalovat, až v některých případech nabývaly opačný význam. Taková polarizace významů neboli **enantiosémie** se projevila například u lexémů **blág** a **благі**. V obou jazycích jsou tyto lexémy polysémnní, což je pro stará slovanská slova příznačné. Zajímavé je však to, že označuje-li taková dvojice slov lidské vlastnosti, znamenají opak. Chorvatské **blág** má význam „mírný, laskavý“ (běl. „рахманы, мяккі“), běloruské **благі** znamená „špatný“ (chorv. „loš“). Případy

enantiosémie nejsou příliš časté, ale každopádně stojí za pozornost jako krajní případ sémantické diferenciaci. Divergence významů obecněslovanských slov se dá přirovnat k vnitrojazykové polysémii, která se však rozšířila na více jazyků, a tím přirozeně nesplňuje podmínku jednoho lexému, protože slova patří do různých jazykových systémů. V zásadě však jde o významovou změnu jednoho původního lexému, jejíž podstatou je podle V. Blanára „vnútorná prestavba v súbore a hierarchii sémantických príznakov. Istý sémantický príznak sa môže stať relevantným alebo jeho relevantnosť sa stráca. Tak sa rozširuje významová stavba slova o novú semému alebo niektorá z existujúcich semém zaniká“ (Blanár, 1976, s. 25). Těmito procesy sémantického vzdalování se původních společných slovních základů lze vysvětlit mnohem častější vyskytování mezijazykových homonym v příbuzných jazycích než v jazycích geneticky vzdálených. Mezi chorvatštinou a běloruštinou je takových dvojic značné množství. Tady jsou některá další homonyma vzniklá stejným způsobem:

jàgoda ж.
клубнічына, суніца

ягада, -ы ж.
boba, bobica

šiv прым.
шэры

сiвi прiд.
sijed

jùnāk м.
герой

юнак, -а м.
mladić, momak

b) Derivace ze stejného základu homonymními afixy. Homonymní dvojice se mohou tvořit také v případě, že k slovanskému základu, který zachoval svoji podobu a sémantiku v obou zkoumaných jazycích, se připojí formálně shodné afixy, které ale dají společnému základu odlišný význam. Tento jev bývá nazýván také *homonymie odvozenin*, E. Lotko pro něj používá pojmenování *slovotvorně zrádná slova* (Lotko, 1992, s. 22-24). V případě chorvatštiny a běloruštiny jsou těmito afixy nejčastěji předpony, především u sloves. Například homonymní pár **pòpiti** – **папіць**, vzniklý z praslovanského **piti* připojením formálně stejné předpony, se rozlišuje sémantikou, která souvisí právě s významem této předpony. Výsledkem derivace je to, že chorvatské sloveso **pòpiti** má význam „vypít“ (běl. „выпіць“), zatímco běloruské sloveso **папіць** znamená „(trochu) se napít“ (chorv. „napiti se“). Tento případ potvrzuje tezi o mezijazykové homonymii nejen na úrovni lexika, ale i na úrovni morfémů. Stejnou situaci vidíme například v páru **pòjesti** – **паэццi**. Svědčí to o tom, že předpony **po-** a **po-/па-** jsou v určitých případech homonymní samy o sobě. Připojují svou rozdílnou sémantiku k příbuzným a ekvivalentním slovesným základům a mění tak celkovou sémantiku lexémů.

Ještě jeden zajímavý příklad „slovotvorné“ mezijazykové homonymie představuje dvojice **ri̇bolov** – **рыбалов̇**. Nejde zde sice o homonymní afixy, ale o spojení dvou příbuzných a stále sémanticky blízkých kořenů. Prvním je obecněslovanský základ nejasného původu *ryba (chorv. „riba“, běl. „рыба“) se zachovaným primárním významem ve všech slovanských jazycích, druhým je lexém *lov* (stsl. **ЛОВИТИ**), rovněž zachovaný po formální a sémantické stránce ve všech slovanských jazycích. Avšak výsledný význam kompozita se v chorvatštině a běloruštině liší, i když společné sémy tato homonyma zachovala. V chorvatštině tato složenina znamená proces chytání ryb (stejně jako v češtině – „rybolov“), zatímco v běloruštině toto kompozitum označuje člověka zabývajícího se rybolovem.

c) Výpůjčka z jednoho jazyka do druhého. Tato cesta vzniku homonymních párů je spojena s kontakty mezi slovanskými jazyky a s jejich vzájemným ovlivňováním. Přejímání lexika probíhalo ve slovanských jazycích ve všech etapách jejich vývoje. Avšak nejaktivnější bylo přebírání buď mezi jazyky geograficky nejbližšími, anebo z jazyků majících výrazně silnější postavení (to platí nejen pro slovanské jazyky). To samozřejmě nejsou striktní podmínky, ale lze konstatovat, že v těchto dvou případech jsou výpůjčky více zastoupeny. Ani jedna z těchto podmínek není splněna v případě chorvatštiny a běloruštiny. Zaprvé jsou si území rozšíření těchto jazyků značně vzdálená, zadruhé jazyky neměly prakticky možnost navzájem se ovlivňovat. Nemůžeme tvrdit, že ve slovní zásobě běloruštiny nebo chorvatštiny není žádný lexém, který se tam mohl dostat z druhého jazyka. Na základě zpracovaného lexika se však lze domnívat, že žádný z takových přejatých lexémů, pokud nějaký existuje, patrně nenabyl v tom druhém jazyku jinou sémantiku než tu, kterou měl v jazyku výchozím. Můžeme tedy říci, že tato cesta vytvoření homonymních páru se ve dvojici chorvatštiny a běloruštiny nerealizovala.

d) Náhodná shoda slovanských slov. Do této kategorie patří dvojice, které se skládají ze slov slovanského původu, u nichž evidentně chybí společný původ a divergentní geneze. Jsou to páry, jejichž formální podobnost je čistě náhodná. Často se dá předpokládat, že tato podobnost vznikla jako důsledek vývojových změn původně odlišných lexémů v praslovanštině nebo později v jednotlivých jazycích, které vedly k jejich formálnímu sblížování. Toto je případ homonymního páru přídavných jmen **krōvni** – **крóўны** (a také substantiv **krōv** – **крово**). Chorvatské adjektivum je derivát starého slovanského substantiva *krov*, příbuzného se slovesem „krýt“ (chorv. „kri̇ti“, běl. „крыць“), a má význam „střešní“ (běl. „дахавы“). Běloruské adjektivum vzniklo z praslovanského základu *kry („krev“) a znamená „krevní, pokrevní“ (chorv. „krvni“). Je zřejmé, že původní slovanské slovní základy, ze kterých

tato dnes homonymní slova vzešla, si nebyly formálně příliš blízké. Tento příklad je ilustrací toho, jak může vývoj doprovázený divergencí někdy paradoxně vést k formálnímu sblížení.

2. Homonymie s výpůjčkami z neslovanských jazyků

Druhá skupina zahrnuje způsoby vzniku homonymních párů, při kterých jsou homonyma vypůjčena z dalších jazyků.

a) Výpůjčky z jednoho a téhož jazyka. První možností v rámci tohoto způsobu vzniku homonymních dvojic je převzetí slova do obou jazyků z jednoho a téhož jazyka, ale s různým významem. S tím souvisí již zmiňované internacionalizmy, ovšem v případě odlišnosti významů (obligátní při homonymním vztahu) se chápání těchto lexémů jako internacionalizmů relativizuje. Příkladem klasického internacionalizmu může být např. slovo *demokracie* (z řeckého *δημοκρατία* – „vláda lidu“). Toto slovo se jednak rozšířilo do většiny jazyků evropské civilizace, jednak zachovalo ve všech těchto jazycích stejný význam. Zachování jednotného významu je pro internacionalizmy podstatné, proto můžeme tvrdit, že mezijazyková homonyma už ze své podstaty nesplňují jednu z hlavních podmínek pro zařazení do této kategorie. Právě proto např. V. Akulenko v kontextu výzkumu mezijazykové homonymie nazývá takové případy *pseudointernacionalizmy* a charakterizuje je jako „межъязыковые омонимы ряда языков, ведущие при переводе к полному нарушению смысла“ (Акуленко, 1969, s. 373). Příkladem takového pseudointernacionalizmu v chorvatštině a běloruštině může posloužit dvojice **fūrōr** – **фурор**. Tento lexém má latinský původ a podle Českého etymologického slovníku (Rejzek, 2001) přišel z italského *furore* s významem „zuřivost“. Význam chorvatského lexému **fūrōr** je bližší původnímu italskému – „rozjařenost, bujarost“ (běl. „шаленства, разбэшчанасць“), ale běloruský význam „velký úspěch“ (chorv. „buran javan uspjeh“) se mu značně vzdaluje.

Kromě pseudointernacionalizmů jsou v chorvatštině a běloruštině homonyma, která sice vznikla cestou výpůjčky z jednoho jazyka, nedá se však tato slova zkoumat v kontextu internacionálního lexika. Těmto slovům se nedostalo takového rozšíření, jak je tomu v případech, které můžeme zařadit do internacionalizmů, ale určitou cestou se dostala jak do běloruštiny, tak do chorvatštiny. Takový je například pár **divān** v chorvatštině s významy „porada“ (běl. „нарада“), „dvůr vladaře“ (hist.) (běl. „двор уладара“) nebo „pohovka, divan“ (běl. „канапа“) a **дыван** v běloruštině s významem „koberec“ (chorv. „tepih“). Slovo bylo přejato z perštiny.

Podobný je příklad dalšího lexému, ze kterého vznikla homonymní dvojice **hān** – **хан**. Etymologické slovníky (Фасмер, 1987; Rejzek, 2001) ukazují na turecký a perský původ

tohoto slova a uvádějí, že vychází z perského **xān** a znamená titul asijského vladaře, což odpovídá jak významu běloruského **хан**, tak významu českého **chán**. M. Fasmer však uvádí druhý význam tohoto lexému „zájezdní hostinec“ (běl. „заезны дом, карчма“), který se v běloruštině (stejně jako v češtině) nerealizoval, ale jako jediný se udržel v chorvatštině. Výkladové a etymologické slovníky uvádí různé cesty této výpůjčky (z perštiny, turečtiny nebo mongolštiny) a je tak možné, že zrovna v nějakém z těchto jazyků proběhla změna významu, která se stala příčinou pozdější homonymie.

b) Homonymní výpůjčky z různých jazyků. Tento způsob vzniku homonymních dvojic patří spolu s náhodnou shodou slovanských slov do skupiny, u které formální shoda lexému ve dvou jazycích není zapříčiněná společným vývojem nebo jakýmkoliv vzájemným nebo jednostranným ovlivňováním chorvatštiny a běloruštiny. Jde tady pouze o náhodně vzniklou podobnost formy slov přejatých z různých jazyků. Příkladů toho v chorvatštině a běloruštině není mnoho. Jedním z nich je homonymní dvojice **špága** – **шпáга**. Do chorvatštiny přišel tento lexém prostřednictvím němčiny z itaštiny (něm. „Spagat“, it. „spaga“ – „provaz“) a znamená totéž, co v itaštině – „provaz“ (běl. „вяроўка, шпагат“). V běloruštině je slovo **шпáга** s významem „kord“ (chorv. „mač“) řeckého původu, přejaté prostřednictvím latiny a polštiny (porovn. *pol. „szpada“*). Jako další příklad tohoto způsobu můžeme uvést slovní dvojice **bànka** – **бáнка**. Na chorvatské straně tohoto páru stojí internacionalismus **bànka** („banka“, běl. „банк“), na běloruské straně je **бáнка** s významem „mořská mělčina“ (chorv. „podvodna pličina“) jako výpůjčka z němčiny (něm. „Bank“).

c) Mezijazyková homonymie přejatého a původního slovanského lexému. Tato skupina, podobně jako předchozí, představuje náhodnou formální shodu lexému. V tomto případě jde o shodu slovanského a neslovanského slova. Tato „náhodná“ homonymie je ve slovníku chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym zastoupena o něco větším množstvím případů, než homonymní dvojice cizího původu. Příkladem takové shody může být dvojice **smäk** – **смак**. Chorvatské slovo **smäk** je derivátem slovesa **maknuti**, jež má starý slovanský původ v prasl. **mьknuti*. Dnešní substantivum má význam „konec, zánik“ (běl. „канец, парібель“). Běloruské substantivum **смак** je výpůjčka z němčiny (něm. „Geschmack“) přes polštinu (*pol. „smak“*). V současné běloruštině má význam „chuť“ (chorv. „okus“). Dalšími příklady této cesty k homonymii jsou slovní dvojice

sùp *m. заал.*
грыф, сiп

суп, -y *m.*
juha

дѹр *m. муз.*
мажор

дур, *-y m. razg.*
budalaština, nastranost

V případech mezijazykové homonymie týkající se dvou jazyků, z nichž pouze jeden je slovanský, se pochopitelně zcela vylučuje cesta rozcházení sémantiky praslovanské slovní zásoby, protože pro neslovanský jazyk by vždy šlo o cizí slova. V případě neslovanského lexika se ve větší míře zkoumá lexikum internacionální nebo pseudointernacionalizmy, které tvoří jádro výzkumu slovansko-neslovanské mezijazykové homonymie (viz Борисова, 2005; Акуленко, 1969; Hladký, 1990; Radina, 1978 aj.). Pro dvojice slovanských jazyků je specifický právě výzkum sémantiky obecněslovanského lexika a právě tato oblast skýtá nejvíce zajímavých odlišností, ale i překladatelských úskalí.

Vzhledem k tomu, že homonymie je jev formální shody lexémů, při určení mezijazykových homonymních dvojic nehraje roli to, zda lexémy tvoří tuto dvojici díky historickým proměnám své sémantiky anebo díky shodě náhod, která spojila v rámci jedné formy slova, která z hlediska pvodu nemají nic společného. Popsané způsoby vzniku homonymních párů v chorvatštině a běloruštině jsou do značné míry univerzální a příklady těchto způsobů by se daly najít v dvojici jakýchkoliv slovanských jazyků. Na základě shromážděného materiálu se dá vyvozovat, že u jazyků, mezi nimiž probíhaly intenzivní kontakty, se více párů vytváří způsobem výpůjčky z jednoho jazyka do druhého s následným posunutím nebo změnou sémantiky, ale na druhou stranu u (geograficky, kulturně a geneticky) bližších jazyků se dá očekávat větší shodu sémantiky lexémů ze společného slovanského lexika a společných výpůjček ze stejného cizího jazyka.

II. Slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym. Lexikografické zdroje, materiál a principy jeho zpracování

1. Lexikografické zdroje použité při sestavování slovníku chorvatsko-běloruských homonymních výrazů

Obsah slovníku představují slova blízká po formální stránce (jejich klasifikace a typy viz I kapitola) a rozdílná po stránce sémantické v chorvatštině a běloruštině. Obvyklým zdrojem lexikografického materiálu pro vypracování takového druhu slovníku je překladový slovník zahrnující lexikografický materiál obou jazyků. V práci na slovníku chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym jsem byla konfrontována se specifickým problémem – chorvatsko-běloruský slovník odpovídající velikosti, ba ani menší překladový slovník mezi těmito dvěma jazyky k dispozici nebyl. Takový slovník dosud neexistuje. Proto jsem při této práci využívala jiných slovníků, především výkladových. Základním zdrojem chorvatského lexika byl *Veliki rječnik hrvatskog jezika* V. Aniće (2004), který je největším současným výkladovým slovníkem chorvatštiny a v němž je obsaženo přes 70 tisíc hesel. Jako zdroj běloruského lexika mi posloužil především *Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы* (Ed.: M. Sudnik, M. Kryuko, 2002). Tento slovník obsahuje přes 65 tisíc hesel. Lze tedy říci, že tyto dva slovníky jsou dle zastoupeného lexika srovnatelně velké. Běloruský výkladový slovník není největší, existuje pětidílný *Тлумачальны слоўнік беларускай мовы*, jehož vydání bylo ovšem dokončeno začátkem osmdesátých let. Je to poměrně bohatý zdroj, který jsem rovněž použila při práci na slovníku mezijazykových homonym, je však značně zastaralý a navíc do velké míry rusifikovaný, což souvisí se společensko-politickou situací v době vydání. Jistý podíl rusismů můžeme vytknout i zmíněnému Výkladovému slovníku spisovné běloruštiny, ale přesto zůstává nejdůvěryhodnějším zdrojem, který je dnes k dispozici.

Kromě výkladových slovníků vznikla potřeba použít i překladové slovníky, a vzhledem k tomu, že ten chorvatsko-běloruský neexistuje, použila jsem více slovníků, mimo jiné dvoudílný *Hrvatsko-ruski rječnik* Matije Dautoviće (Zagreb, 2002), *Rusko-hrvatski rječnik* (R. Poljanec, S. Madatova-Poljanec. Zagreb, 2002), který je ovšem opětovným vydáním slovníku, jež poprvé vyšel v r. 1987. U chorvatských slovníků je čas vydání obzvlášť důležitý, protože po rozpadu federativní Jugoslávie chorvatština prožívala období plné změn. Slovník z roku 1987 tedy reprezentuje ještě „jugoslávskou“ chorvatštinu. Použila jsem také *Беларуска-рускі слоўнік* (Ed.: K. Atrachovič, 1988), *Русско-белорусский словарь*. (Ed.: K. Krapiva, 2002) a

řadu menších slovníků více jazyků, mimo jiné oborových (z oblasti zoologie, techniky, botaniky atd.).

Během někdy složitého pátrání, jež vedlo přes slovníky několika jazyků, jsem se setkala s tím, že slovníky si někdy ve výkladu odporují. V běloruských příručkách se navíc stává to, že oproti praxi používání konkrétních lexémů ve výkladových a překladových slovnících některé významy chybí, což můžeme vysvětlit nejspíše zastaralostí daných slovníků.

Dalším problémem způsobeným různorodostí lexikografických zdrojů byly neshody v chápání polysémie a vnitrojazykové homonymie. Nejčastěji u cizích, internacionálních slov jsem se setkala s tím, že v jednom jazyku jsou jejich významy vnímány v rámci polysémie, zatímco v druhém jazyku totožné významy patří vnitrojazykově homonymním lexémům. Příkladem je následující heslo:

emìsija жс.

1. выпраменьванне, эмiсiя²;
2. выпуск каштоўных папер, эмiсiя¹;
3. праграма (тэлевізійная ці радыё)

эмiсiя¹, -i ž. bank.

emisija 2, izdavanje vrijednosnih papira;

эмiсiя², -i ž.

emisija 1, odašiljanje energije

První dva významy chorvatského lexému **emìsija** jsou totožné s významy běloruských vnitrojazykových homonym.

Nutnost použití více překladových slovníků způsobovala při práci i jiné komplikace spojené s různými koncepcemi těchto slovníků nebo s neúplnou propracovaností hesel. Někdy si údaje překladových a výkladových slovníků vzájemně odporovaly, což se stalo například u hesla **ùčilište** – **вучылішча**. Podle výkladového slovníku chorvatštiny **ùčilište** je zastaralé pojmenování školy, vzdělávací instituce („1. zast. škola; 2. mjesto gdje se uči, mjesto gdje se može učiti“) a překládá se tedy do běloruštiny jako „школа, адукацыйная ўстанова“. Tak cestou vzájemného (i když neúplného) rozcházení se sémantiky slovanského slova vzniká zajímavý homonymní pár. V běloruštině totiž slovo **вучылішча** znamená střední odbornou školu, příp. konzervatoř (*chorv.* srednja strukovna ili umjetnička škola). Avšak v překladovém chorvatsko-ruském slovníku se slovo **ùčilište** překládá jako **училище** (význam je totožný s *běl.* вучылішча), a tím se mezijazyková homonymie v tomto páru eliminuje. Tento a podobné případy, které se při práci na slovníku vyskytovaly, paradoxně potvrzují význam studia „falešných přátel“, kteří mohou být zavádějící evidentně i pro samotné sestavovatele dvojjazyčných překladových slovníků.

2. Principy výběru lexikografického materiálu – typy zpracovaných chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym

Shromažďování lexikografického materiálu probíhalo způsobem paralelního zkoumání především chorvatského a běloruského výkladového slovníku, zmíněných výše jako hlavní lexikografické zdroje. Přitom jsem zaznamenávala každou chorvatskou lexikální jednotku, pro kterou jsem nacházela formálně shodný nebo podobný lexém v běloruském výkladovém slovníku nebo u které jsem předpokládala existenci takového homonymního lexému, který jsem následně dohledala v jiných běloruských slovnících. Tyto dva lexémy pak tvoří dvojici ve slovníku homonym.

Při výběru lexika bylo nutné stanovit určité parametry, které by měla takto získaná dvojice splňovat. Kromě formální podobnosti šlo především o gramatické charakteristiky. Neomezila jsem svůj výběr na určité slovní druhy, podmínkou však bylo, aby oba lexémy – chorvatský a běloruský – měly stejnou slovnědruhovou charakteristiku, slovnědruhová homonymie tedy byla ze slovníku vyloučena. Výjimku jsem udělala u synsémantických slovních druhů. Důvodem této výjimky byla praktická úvaha, že tato slova jsou poměrně frekventovaná a pravděpodobně by u nich mohlo dojít k záměně a tedy k narušení významu. R. Horáková v dané souvislosti uvádí, že mnohé slovníky mezijazykových homonym „nezaradujú neplnovýznamové homonymné slová, ktoré sú na najvyššom frekvenčnom rangu a poskytujú široký priestor pre možné chyby“ (Horáková, 2003, s. 18). Takových případů je v tomto slovníku několik. Z hlediska praktické užitečnosti slovníku pro překladatele nebo lidi studující či používající tyto dva slovanské jazyky považuji uvedení těchto homonymních párů za prospěšné. Příkladem takové dvojice částice a spojky jsou následující lexémy:

бò часц.

1. то бок, інакш кажучы;

2. у функцыі злучніка таму што, бо

бо vezn.

jer

Ve všech ostatních případech, tzn. u autosémantických slovních druhů jsem se striktně držela zásady stejného slovního druhu uvnitř páru.

Do slovníku jsem zahrнула tzv. částečná homonyma, jejichž „částečnost“ se projevuje v mluvnických charakteristikách (porovn. částečnou homonymii co se týče sémantiky). V tomto případě se však jedná pouze o homonyma, která patří ke stejným slovním druhům a

liší se gramaticky. U substantiv jde o odlišný gramatický rod, což je někdy spojeno s rozdílnými koncovkami v základním tvaru. Například, dvojice

cědar *m. bat.*
кедр (*Cedrus sp.*)

цэдра, -ы *ž.*
vanjski sloj kore od citrusa

se gramaticky odlišuje právě rodem (chorvatský lexém **cědar** je mužského rodu, běloruský **цэдра** ženského) a také koncovkou. Striktně vzato v tomto případě jde spíše o paronyma, než o homonyma, ale vzhledem k neurčitosti hranice mezi těmito pojmy tato dvojice a další podobné páry byly z důvodu možného zaměňování v praxi zařazeny do slovníku mezijazykových homonym. Další příklady substantiv různého rodu nevykazují formální rozdíly v základním tvaru, jako například:

filé *m.*
1. філе¹ 1, мяса з сярэдняй часткі хрыбта;
2. аздоба на карэньчыку кнігі;
3. філе², ажурная вязка

Філе¹ *sr. indekl.*
1. file 1, pisana pečenka;
2. *kulin.* komad mesa ili ribe bez kostiju;
Філе² *sr. indekl.*
file 3, mrežasto pletivo

Tato dvojice homonym (chorvatský lexém proti běloruskému homonymnímu páru) se částečně sémanticky překrývá a zřejmě vzešla v obou jazycích z francouzského *filet*, ale zároveň má různé gramatické charakteristiky – v chorvatštině je to podstatné jméno mužského rodu, v běloruštině středního (v obou případech).

V některých případech jsou ve slovníku zastoupeny i homonymní páry, v nichž jeden z lexémů je pluralia tantum a je tedy homonymní s tvarem množného čísla svého protějšku. To je případ dvojice:

kajdānka *ж.*
нотны сшытак

кайданкі, -оў *pl.t.*
lisičine, lisice.

Kromě toho jsou do slovníku zahrnuta homonymní slovesa, která mají v obou jazycích různý vid, například dvojice:

hrípnuti *zak.*
прахрыпець, захрыпець

хрыпнуць *nesvrž.*
postajati promukao.

Další výjimku z mluvnické ekvivalence zkoumaných dvojic tvoří rozdílný stupeň přídavných jmen. Ve slovníku je zahrnuto několik párů, ve kterých je jedno z adjektiv základního stupně, zatímco druhé je komparativ. Například:

дўжы прым.
даўжэйшы

дўжы прід.
jak, snažan.

Důvodem pro zařazení takových párů do slovníku je praktická užitečnost jejich zachycení (lze předpokládat, že v tomto případě může dojít k záměně sémantiky), ale také shodné paradigma vzhledem k tomu, že komparativ přídavných jmen v chorvatštině (a také v běloruštině) se ve svém paradigmatu neliší od pozitivu.

Lze tedy říci, že zásadní podmínkou pro zařazování dvojic do slovníku byla jak jejich formální podobnost, jejímž specifickým bude věnováno další pojednání, tak stejné gramatické charakteristiky (vyjma výše uvedených případů). Právě stejné gramatické ukazatele a s nimi související možnost stejné funkce daných homonymních lexémů ve větě zvyšují pravděpodobnost zaměňování sémantiky a tedy chybného používání.

Hranice přípustné odlišnosti mezijazykových homonym není jednoznačná, při rozhodování o zařazení/nezařazení jednotlivého páru musíme vycházet jak z toho, zda splňuje kritéria homonymie (která v dvojjazyčné lexikografii obecně nelze zcela jednoznačně stanovit), a také z praktické pravděpodobnosti vzniku problémů spojených se záměnou sémantiky těchto potenciálních mezijazykových homonym. Při určení míry přípustných rozdílů v homonymních párech tohoto slovníku jsem vycházela z několika základních předpokladů. Zaprvé jsem tolerovala všechny zákonité rozdílnosti, vzniklé v geneticky příbuzných lexémech nebo při adaptaci neslovanských lexémů. Jako hlavní rysy těchto rozdílů N. Ivašinová uvádí „jejich systémový charakter a následující jevy:

1. popsitelnost pomocí fonetických, morfologických, syntaktických, ortoepických a ortografických pravidel;
2. předvídatelnost těchto rozdílností.

Kromě nich je důležitým znakem nejenom zákonitost toho nebo jiného jevu, ale i jeho frekvence.“ (Ivašina, 2006).

V našem případě mezi tyto rozdílnosti patří pravidelné fonetické a jiné změny, které se uskutečnily v průběhu divergence slovanských jazyků a také fonetické rysy projevující se při adaptaci cizích slov do zkoumaných jazyků. Jedním z těchto fonetických rysů, který se odráží i v pravopise, je jev charakteristický pro běloruštinu, tzv. „akání“ – změna kvality (redukce) etymologické samohlásky [o] v nepřízvučné pozici a její přechod do [a]. Tento jev způsobuje, že až na několik výjimek není v běloruštině možné vyslovení hlásky [o] či napsání grafému

„o“ v nepřízvučné slabice. To znamená, že cizí slova, v nichž se [o] v nepřízvučné pozici vyskytuje, se přizpůsobují běloruské fonetice a mění svou podobu. Například:

ekonòmija – эканомія

fizionòmija – фізіяномія

diplòmát – дыпламат aj.

Stejný proces probíhá ve slovech slovanského původu, např.:

daròvati – даравать

novìna – навіна.

Tento specifický rys běloruské fonetiky lze při sestavování homonymního slovníku tolerovat vzhledem k tomu, že jde o naprosto systémový jev. Jsou však případy, kdy homonymie vzniká právě díky běloruskému „akání“, když dojde k formální shodě s chorvatským lexémem, u kterého je [a] ve stejné pozici etymologické. Příkladem toho je dvojice

kāpati *незак.*

капаць, падаць кроплямі;

капаць *несврš.*

1. riti;

2. kopati (jamu);

3. iskopavati, vaditi

Pro běloruštinu je charakteristická i další hlásková proměna, která ovlivňuje podobu slova, - proměna [e] (grafémy э, е) v [a] (grafémy а, я) v první slabice před přízvukem. Projevuje se to například v současné podobě obecněslovanského lexému **země** (*prasl. *zemja*) – *běl. зямля*.

Dále jsou popsány jiné případy zákonitých rozdílů, které při sestavování slovníku chorvatsko-běloruských homonymních výrazů nebyly považovány za překážku pro mezijazykovou homonymii a které – z komunikačního pohledu – při chorvatsko-běloruském jazykovém kontaktu mohou být jistým zdrojem komunikačních problémů.

• Různá realizace praslovanských skupin ***-tort-**, ***-tolt-**, ***-tert-**, ***-telt-**. V běloruštině se tyto skupiny vyvinuly do důsledného plnohlásí (s několika výjimkami v zastaralých slovech), zatímco v chorvatštině proběhla metateze. Například:

hlád *м.*

цень, халадок

хóлад, -у *т.*

hladnoća, studen

gláva *ж.*

1. галава 1 частка цела, якая складаецца з чарапной каробкі і твару (або морды);
2. асоба, чалавек;
3. аверс, галоўны бок манеты;
4. глава, раздзел

галава́, -ы *ж.*

1. glava 1, dio tijela koji sadrži mozak, usta i osjetilne organe;
2. grlo (stoke);
3. pamet, svijest;
4. načelnik, rukovodilac

- Formální rozdílnost ekvivalentních koncovek slovesného infinitivu jako realizace praslovanského ***-ti: -ti** v chorvatštině, **-ць** v běloruštině: **gnjáviti** – **гнявіць**, **zàkriti** – **закрыць** aj. Tento rozdíl je naprosto pravidelný.

- Rozdíl v korelaci měkkých a tvrdých konsonantů. V běloruštině je 15 korelačních dvojic konsonantů podle charakteristiky měkkost – tvrdost, v chorvatštině jsou takové dvojice pouze dvě ([l] – [l̥], [n] – [n̥]). Proto rozdílnost měkkých a tvrdých konsonantů také nebyla brána jako charakteristika znemožňující vnímání páru jako homonymního:

zahváliti *зак.*

1. падзякаваць, выказаць падзяку;
2. падаць у адстаўку;
3. адмовіцца, зрачыся

захваліць *svršč.*

prehvaliti, razmaziti pohvalama

mètica *ж.*

1. мяцёлка;
2. прыстасаванне ў выглядзе мяцёлкі (шклоачышчальнік і да т.п.)

мятліца, -ы *ж. bot.*

rosulja (*Argostis*)

- Rozdíl v realizaci praslovanské explozivy [g]: v chorvatštině [g], v běloruštině frikativa [ɣ].

gòlūb *м. заал.*

1. голуб (*Columba*);
2. скат-арляк (*Myliobatis aquila*)

гóлуб, -а *м. zool.*

golub 1 (*Columba*)

V několika případech byla do slovníku zařazena jako homonymní dvojice formálně podobná slova s opozicí chorvatského [x] a běloruského [ɣ]. V těchto případech jsem nevycházela z genetické příbuznosti, ale ze skutečné formální podobnosti způsobené blízkostí frikativ [x] a

[ɣ], kterou v praxi povází právě problematičnost, především pro mluvčí chorvatštiny, tyto souhlásky rozlišit.

Zajímavým případem je dvojice *chorv. gùsār* a *běl. rycáp*.

gùsār *m.*
пiрат, карсаp

rycáp, -a *m. vojn.*
husar

V chorvatštině **gùsār** znamená „pirát“ (*běl. „пiрат, карсаp“*), *běl. rycáp* ([ɣ]) má stejný význam jako české **husar** a do chorvatštiny se překládá jako **hùsār** ([x]). U českého **husar**, stejně jako u běloruského **rycáp** a chorvatského **hùsār** se uvádí maďarský původ, avšak chorvatský etymologický slovník dodatečně odkazuje na lexém **gùsār** ([g]), u kterého se předpokládá italský původ (*it. „corsaro“* – viz *běl. „карсаp“*).

- Rozdíly ve tvaru adjektiv způsobené tím, že v chorvatské části slovníku se adjektiva většinou uvádějí ve jmenném tvaru, zatímco běloruská adjektiva se uvádějí s koncovkou, ve které navíc neproběhla pro chorvatštinu charakteristická kontrakce samohlásek (platí pro ženský a střední rod a množné číslo):

pòbočan *прым.*
бакавы

пабóчны *прід.*
1. sporedan, uzgredan;
2. stran, tuđ

- Rozdíl v reflexech prasovanského **ě**. V chorvatštině se reflexy liší podle kvantitativního typu slabiky, ve které se vyskytují, možné varianty jsou -ije-/-je-/-e-/-i-. V běloruštině jsou reflexy -e-/-i-, případně -a-.

spjêv *m. книж.*
паэма, верш

спеў, *спеву m. glazb.*
рjevanje, рjesma

lijês *m.*
труна

лес, -y *m.*
1. šuma, les¹ 1;
2. drvena građa, les¹ 2

- V chorvatštině se setřel rozdíl mezi **[i]** a **[y]** a celkem zanikl grafém **Y**, **y**, jenž byl ve všech pozicích nahrazen grafémem **I**, **i**, napr. *prasl. *byti* – *běl. быць* – *chorv. bīti*. Proto byl

při výběru homonymních párů tento rozdíl považován za přípustný a nebrání vnímání dvojice jako homonymní. Projevilo se to např. v párech

čistina ж.
прагаліна, паляна, адкрытае месца

чысціня, -і ж.
čistoća

prigoda ж.
нагода, (зручны) выпадак,
магчымасць

прыгода, -ы ж.
neobičan događaj, pustolovina

- Pro běloruštinu je charakteristický vznik protetické souhlásky [v] (někdy také [ɣ]) před [o], [u] na začátku morfémy (вучыць, вочы apod.). Tento jev je systematický, předvídatelný a frekventovaný:

ògnjīšte н.
агмень, ачаг

вòгнішча, -а sr.
vatra, lomača

ùčilište н. саст.
школа, навучальная ўстанова

вучылішча, -а sr.
srednja strukovna ili umjetnička škola

- Při sestavování slovníku nebyly zohledněny prozodické rozdíly. Mezi prozodickým systémem běloruštiny a chorvatštiny jsou zásadní rozdíly spojené především s tím, že pro chorvatštinu jsou charakteristické čtyři typy přízvuků a navíc často významotvorné dlouhé nepřízvukné slabiky. V běloruštině nacházíme „pouze“ pohyblivý dynamický přízvuk. Jak je vidět, je těžké najít v těchto dvou prozodických systémech analogii, proto lze v kontextu běloruštiny a chorvatštiny považovat umístění, kvalitu a kvantitu přízvuku a kvantitativní charakteristiky popřízvukných slabik za nepodstatné pro vznik homonymie. Přestože se vnitrojazykově lexémy s odlišným přízvukem za homonyma nepovažují, o čemž svědčí jejich prezentace ve výkladových a překladových slovnících, do slovníku chorvatsko-běloruských homonym jsou zařazeny i takto prozodicky odlišné lexémy jednoho jazyka. Důvod k zařazení takových lexémů spatřuji v kontextu mezijazykové homonymie, kde shodný přízvuk není vnímán jako nutná podmínka homonymie, není podstatné, jak je umístěn přízvuk ve více lexémech jednoho z jazyků.

- Vedle všech vyjmenovaných a některých dalších zákonitých odlišností, daných cestou vývoje obou zkoumaných jazyků a jejich fonetickými specifiky, se za přípustný rozdíl považovala odlišnost nesystematické povahy, především v podobě přejatých cizích slov.

Ačkoliv takováto slova mohou být považována spíše za paronyma než za homonyma, byť mezijazyková, byla zahrnuta do slovníku pro pravděpodobnost omylu v interpretaci při záměně významů těchto lexémů. Mezi tyto případy patří například dvojice

bànrkřot м.
банкруцтва

банкрўт, -а м.
Bankroter

- Do slovníku patří také slovesa se synonymními sufixy **-ira-**(ti) v chorvatštině a **-ava-**(ць) v běloruštině. Mezi možnými zrádnými slovy v obou jazycích se vyskytlo několik takových případů:

adoptírati зак. і незак.
1. усынавіць(удачарыць) /
усынаўляць (удачараць)
2. прыняць / прымаць

адаптаваць svrš.
prilagoditi, adoptirati

- Do slovníku byly zařazeny také dvojice, v nichž jeden z lexémů je apelativum, zatímco druhý je vlastní jméno (toponymum, pojmenování obyvatel určitého místa) nebo název národnosti. Významný formální rozdíl mezi těmito lexémy spočívá v pravidlech pro počáteční písmena. Příkladem takového páru jsou následující lexémy:

Pòlačanin м.
жыхар Полачы (населены пункт
у Харватыі)

палачанін, -а м.
stanovnik Polacka (grad u Bjelorusiji)

V tomto případě je rozdíl dán odlišnými pravidly pravopisu fungujícími v chorvatštině a běloruštině.

Kromě formálních odlišností byly při výběru lexikálního materiálu do slovníku chorvatsko-běloruských mezijazykových akceptovány i případy částečné shody sémantiky mezi lexémy uvnitř dvojice. Tento jev je poměrně častý u homonymních dvojic, jež nevznikly v důsledku náhodné formální shody, nýbrž jako výsledek historického vývoje, zvláště u těch, které vychází ze společného slovanského lexikálního fondu. Polysémní slova s částečně se překrývající sémantikou (tzv. částečná homonyma) jsou nejsložitějšími případy pro uchopení a popis „falešných přátel“, protože právě částečná shoda významů brání překladateli jasně rozdělit sémantiku lexémů v obou konfrontovaných jazycích. Potvrzuje to i D. Bunčić: „Опасность ошибки существует, прежде всего, когда псевдо-аналогонимы относятся к одному и тому же лексико-семантическому полю“ (Bunčić, 2002).

Poměrně složitý je případ lexikografického zpracování dvojic, v nichž jeden z lexémů je bezekvivalentní ve vztahu k druhému jazyku a vzhledem k absenci chorvatsko-běloruských slovníků tato asymetrie nikdy nebyla lexikograficky řešena. Týká se to tradičně reálií zastoupených pouze v jednom ze dvou jazykových prostředí. E. Sekaninová řadí tyto případy do jednoho z typů asymetrické ekvivalence a uvádí, že „tieto prípady sa vymykajú z bežne ponímanej ekvivalencie. Ekvivalent (...) sa nahrádza transliteráciou, približným pomenovaním alebo opisom, t.j. deskripciou alebo substitúciou“ (Sekaninová, 1993, s. 77). Příkladem poslouží heslo

žùпан м.

1. *зiст.* начальник жупы, войт;
2. жупан, кіраўнік жупаніі ў Харватыі

жупáн, -а т.

Ров. muška kabanica

V běloruském prostředí lexémy **žùпан**, **žùпаніја** nejsou známy, a proto ani nejsou obsaženy ve výkladových slovnících. Vzhledem k tomu, že překladové slovníky, zahrnující běloruštinu a chorvatštinu dosud neexistují, překlad tohoto lexému není zpracován. Avšak chorvatsko-ruský slovník uvádí překlad pro **žùпан** (v 2. významu) jako „жупáн (начальник области, округа в Республике Хорватии)“ (Dautović, 2002). První, historický význam lexému **žùпан** se rovněž transliteruje do ruštiny jako „жупáн“ s doplněním „начальник жупы“. To ale znamená, že v případě transliterace pojmenování reálie s přenesením významu do cílového jazyka toto pojmenování vzniká i v tomto jazyce a ztrácí svoji funkci případného mezijazykového homonyma vůči dalšímu formálně shodnému lexému v druhém jazyce (běloruštině), resp. homonymie se přesouvá do vnitrojazykové roviny. Rozpor ale spočívá v tom, že v cílovém jazyce přijímajícím lexém spolu s jeho sémantikou (v našem případě v běloruštině) není tento lexém lexikograficky zpracován, což znamená, že je pro mluvčí běloruštiny stále cizí a je tedy možná záměna sémantiky s běloruským výrazem **жупáн** s významem „mužský kabát z barevného sukna“. Problematické z hlediska našeho zpracování je ale to, že, transliterujeme-li chorvatské pojmenování v rámci běloruských ekvivalentů do podoby **жупáн**, musíme ho pak uvést i v běloruské části slovníku, což znamená přítomnost tohoto lexému v běloruské slovní zásobě. Abych se vyhnula tomuto rozporu, zvolila jsem popis sémantiky bezekvivalentního lexému. Případy bezekvivalentních lexémů jsou ve slovníku chorvatsko-běloruských homonym okrajové.

V předloženém slovníku nejsou zpracovány dvojice, rozlišující se pouze stylisticky, jež N. Zaslavskaja pojmenovává jako „relativní homonyma“ («относительные омонимы», viz Заславская, 1992, s. 25), E. Lotko jako „stylově zrádná slova“ a J. Vlček jako „stylistická homonyma“ (Vlček, 1966, s. 220). Případy lexémů podobných formálně a shodných sémanticky pouze s rozdílem stylistickým nebo také pragmatickým se ve slovníku vyskytují pouze v kombinaci s dalšími jevy, např. vedle odlišné sémantiky v rámci jednoho hesla. Příkladem takové dvojice může být dvojice **přijatelj** – **пріяцель**, která nebyla do slovníku zařazena. Mezi těmito dvěma lexémy je pouze nepatrný sémantický a stylistický rozdíl, spočívající v tom, že v chorvatštině **přijatelj** („přítel“, *běl.* „сябар“) označuje osobu bližší, než běloruské slovo **пріяцель**. Překladové slovníky přitom tento rozdíl v sémantice nereflktují. Podobný případ je dvojice homonym

drûg *m.*
1. таварыш, сябар;
2. *зіст.* таварыш

друг, -а *m.*
prijatelj, drug 1

V obou jazycích lexém **drûg** (1. význam) a **друг** znamenají přítele, blízkou osobu, ale přestože se z překladových slovníků dá usoudit, že sémantika těchto lexémů je zcela ekvivalentní, úzus ukazuje, že pragmaticky si tato slova nejsou totožná. Nicméně tato dvojice byla zařazena do slovníku a to vzhledem ke 2. významu chorvatského lexému – „soudruh“ (*běl.* „таварыш“), jež v běloruském lexému není obsažen.

Základní podmínky, jež musí být splňovány při výběru dvojic do slovníku mezijazykových homonym, jsou dány podstatou homonymie. Tyto páry lexémů se tedy musí formálně shodovat a přitom se lišit sémanticky. Jak už však bylo řečeno, v případě mezijazykové homonymie je třeba přihlížet ke specifickým, způsobeným dvojjazyčností tohoto jevu, mezijazyková homonyma nejsou vždy homonymy ve vnitrojazykovém pojetí, je u nich přípustná určitá míra odlišnosti, která je určována sestavovatelem slovníku a praktickou opodstatněností. Výše v této kapitole byly již popsány rozdílnosti (z větší části zákonité) ve fonetice, morfologii, prozódii, které v kontextu chorvatštiny a běloruštiny nebrání vzniku mezijazykové homonymie resp. nepomáhají mluvčímu jednoho jazyka vyhnout se s jistotou záměně sémantiky v druhém jazyce z páru. Sestavování podobných slovníků má vždy praktický účel, a proto je důležité věnovat pozornost všem případům, u kterých k záměně může pravděpodobně dojít, přestože formální shoda není vždy úplná.

3. Struktura slovníku a stavba slovníkového hesla

Sestavený slovník představuje výběr chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym. Slovník je oboustranný, tzn. k chorvatským výrazům jsou uvedeny běloruské sémantické ekvivalenty a k běloruským ekvivalenty chorvatské. Hesla ve slovníku jsou seřazena v pořadí chorvatské abecedy. Každý heslový odstavec se skládá ze dvou částí (sloupců), z nichž první popisuje chorvatskou lexikální jednotku z homonymního páru, druhá pak její běloruský formální ekvivalent. První sloupec každého hesla obsahuje chorvatské heslové slovo ve slovníkovém tvaru (tzn. infinitiv sloves, nominativ singuláru podstatných jmen (pokud nejde o pluralia tantum), mužský rod singuláru pozitivního tvaru přídavných jmen (s několika výjimkami, viz výše)), za kterým jsou uvedeny gramatické charakteristiky daného slova: u podstatných jmen rod (**м.** – мужчински / mužski / mužský, **ж.** – жаночы / ženski / ženský, **н.** – ніякі / srednji / střední), příp. **pl.t.** u pomnožných substantiv, u sloves slovesný vid (**зак.** – закончанае трыванне / svršení / dokonavý, **незак.** – незакончанае трыванне / nesvršení / nedokonavý), u přídavných jmen a dalších slovních druhů – zkratka příslušného slovního druhu (viz seznam zkratek). Případně se mohou vyskytovat další gramatické charakteristiky, pokud to vyžaduje podoba heslového slova. Pokud je sloveso obouvidové, označuje se zkratkou **зак. i незак.** v chorvatské části nebo **dv.** (dvojni vid) v běloruské části. Jako ekvivalent se pak uvádějí obě vidové varianty ekvivalentu, např.

сабораваць *dv. crkv.* dati / davati poslednju pomast

Po gramatické charakteristice následuje charakteristika stylistická, odborná apod. Gramatické, stylistické a další charakteristiky chorvatských heslových slov jsou uvedeny v běloruštině, u běloruských heslových slov je tomu naopak.

V dalších řádcích jsou uvedeny běloruské sémantické ekvivalenty daného chorvatského slova nebo běloruský popis významu slova, pokud je bezekvivalentní (viz napr. význam **župan** – *кіраўнік жупаніі ў Харватыі*). U vícevýznamových slov se jednotlivé významy uvádějí za arabskými číslicemi. V případě, že heslový lexém zastupuje vnitrojazykové chorvatské / běloruské homonymum, příslušný tvar slova je označen horním arabským číslicovým indexem. Vnitrojazyková homonyma se uvádějí ve stejném sloupci pod sebou.

Ve druhém sloupci je shodným způsobem představeno, gramaticky popsáno a přeloženo do chorvatštiny běloruské slovo z homonymní dvojice. Gramatické a jiné charakteristiky jsou v tomto případě uvedeny v chorvatštině. U běloruských substantiv je navíc uvedena koncovka genitivu singuláru. Důvod této asymetrie je v tom, že v koncovkách 2. pádu chorvatských substantiv není variabilita, tvar koncovky záleží pouze na gramatickém

rodu podstatných jmen, zatímco genitiv singuláru substantiv běloruských se tvoří v závislosti na zakončení slovního základu a také na sémantice. Např. abstraktní substantiva mužského rodu mají v genetivu singuláru koncovku **-y** (гуманізм – гуманізму), substantiva kokrétní mají koncovku **-a** (слон – слана) atd. V případě, že je možné použití dvou koncovek, jsou uvedeny obě varianty, např.

сад, -a/-y m.

Vzhledem k tomu, že v chorvatštině podobná variabilita neexistuje, není potřeba tyto koncovky uvádět.

Příklad slovníkového hesla:

zator¹ *м. книж.*

вынішчэнне, разбурэнне;

zator² *м.*

перашкода з крыгаў на рацэ, затоп 2

затоп, -y m.

1. zastoj, zakrčenost (prometa), gužva;

2. zator², gomilanje leda u rijekama

Uvedené heslo je případem vnitrojazykových homonym v chorvatské části, z nichž se druhé částečně sémanticky překrývá s běloruským výrazem (zator² = затоп 2). V takových případech se vedle odkazu na lexém a jeho kokrétní význam v druhém jazyce uvádí i synonymum dodatečně objasňující daný význam.

Zpracovaný slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym obsahuje 1048 hesel. Vzhledem k uvedeným specifikům konfrontace chorvatské a běloruské slovní zásoby, problémům a definitivně nevyřešeným otázkám při zpracování slovníkových hesel a rozsahu sledovaného lexika, tento slovník nelze považovat za vyčerpávající zpracování chorvatsko-běloruské mezijazykové homonymie. Přesto se dá předpokládat, že jádro homonymního lexika v těchto dvou jazycích je v něm zachyceno.

IV. Slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym

adoptírati зак. і незак.

1. усынавіць (удачарыць) / усынаўляць (удачараць)

2. прыняць / прымаць

adaptírati зак. і незак.

адаптаваць/адаптоўваць,

прыстасаваць/прыстасоўваць

адаптава́ць svrš.

prilagoditi, adoptirati

bájati незак.

1. чараваць, варажыць

2. расказваць небыліцы, верзці лухту

ба́яць nesvrš. knjiš.

pričati, besjediti

bájka ж.

казка, небыліца

ба́йка, -i ž.

basna

bāk м. рэг.

бык

бак¹, -а т.

kotao, rezervoar za tekućinu;

бак², -а т.

pramčana paluba broda

bāl м.

баль

бал, -а т.

1. stupanj, čvor (jačine vjetra)

2. poen, bod

bālōn м.

1. шар;

2. паветраны шар;

3. шкляны сасуд для вадкасцяў;

4. шкляная колба лямпачкі;

балóн, -а т.

1. spremnik, rezervoar za tekućine i plinove;

2. automobilska guma;

3. opna aerostata

bālvan м.

1. бервяно, калода;

2. (таксама **bolvan**) перан., зневаж.

дурань, балван 2

балв́ан, -а т.

1. figura, prikaz čovjeka u skulpturi;

2. glupan, balvan 2

bānk м.

банка, падводная водмель

банк, -а т.

banka

bānka ж.

банк

ба́нка, -i ž.

bank, podvodna pličina

bànrōt м.
банкруцтва

bār¹ м.
бар¹ (установа грамадскага харчавання)
bār² м.
бар² (адзінка вымярэння ціску)
bār³ м. бат.
1. прасянік (*Milium*);
2. чуміза (*Setaria italica*)

bāviti se незак.
1. займацца
2. знаходзіцца, жыць

bāzār м.
крыты рынак у арыентальным стылі

bēdāk м.
недарэка, ёлуп

bēg м.
1. *гіст.* шляхецкі тытул у Асманскай Імперыі;
2. *рэг.* гаспадар, паважаны чалавек

bēsjeda ж.
1. *арх.* слова
2. прамова, казань

bijēda ж.
1. беднасць, галеча, бяда 2;
2. духоўная беднасць, убогасць

bīstar прым.
1. празрысты (пра вадкасць);
2. чысты, ясны;
3. кемлівы

банкрўт, -а м.
bankroter

бар¹, -а м.
bar¹ (zabavni lokal)
бар², -а м.
bar² (mjerna jedinica tlaka)

бáвіцца nesvrš.
1. zadržavati se
2. provoditi vrijeme, zabavljati se

базáр, -у м.
trg, tržnica

бядáк, -а м.
jadnik, nesretnik

бег, -у м.
trčanje, trka

бясéда, -ы ж.
gozba, čašćenje

бядá, -ы ж.
1. nesreća
2. neimaština, bijeda 1

бýстры prid.
1. brz;
2. pronicljiv

blāg *прым.*

1. рахманы, лагодны, мяккі (характар);
2. мяккі, невыразны, слабы;

blāto *н.*

1. грязь, слота;
2. *перан.* бруд, распуста

blāžiti *незак.*

лагодзіць, змякчаць, супакойваць

blīc *м.*

1. маланка;
2. сполах, выбліск;
3. бліц, лямпа да ўспышкі пры фатаграфаванні;
4. успышка (пры фатаграфаванні)

blōk *м.*

1. глыба, маса;
2. блок 3 будынкаў, квартал;
3. блок 2, палітычнае аб'яднанне, кааліцыя;
4. сшытак, нататнік

bō *часц.*

1. то бок, інакш кажучы;
2. у функцыі злучніка таму што, бо

bōčka *ж.*

шпілька

bōj *м.*

бітва, бой 2

bōk¹ *м.*

blāgī *прід.*

1. loš;
2. mršav, slab

balōta, -a *sr.*

1. močvara;
2. kal, blato 1;
3. *pren.* mrtvilo, žabokrečina

blāžyць *nesvrš. impers.*

osjećati mučninu, vrtoglavicu

blāžyць *nesvrš.*

1. mršavjeti, oslabljivati;
2. postajati loš, pogoršavati se

blīc, -y *т.*

blic 3, uređaj koji proizvodi svijetlost za snimanje fotoaparatom

blok, -a *т.*

1. kolotur;
2. blok 3, grupacija
3. blok 2, niz zgrada

bo *vezn.*

jer

bočka, -i *ž.*

bačva

boj, бою *т.*

1. tučnjava;
2. bitka, boj;
3. borba

бок, -a/-y *т.*

1. бок, бакавая частка цела;
2. бок, прастора злева ці справа
bòk² *м.*
драбавік

strana, površina

bòkāl *м.*
1. збан, гладыш;
2. бакал, кубак

бакáл, -а *м.*
čaša, pehar, bokal 2

bòkser *м.тэхн.*
1. від магутнага аўтамабільнага рухавіка;
2. кастэт;
3. баксёр 2, парода сабак

баксёр, -а *м.*
1. boksač;
2. bokser 3, rasa pasa

bòlestan *прым.*
1. хворы;
2. *перан.* хваравіты, нездаровы

балéсны *прід.*
boležljiv, bolan

bòljka *ж.*
1. экспр. хвароба;
2. хворасць, боль;
3. *перан.* слабое месца

бóлька, -і *ж.*
čirić, ogrebotina, krasta

bòr¹ *м.*
1. хвоя;
2. калядная ялінка;
3. сямейства Хваёвыя (*Pinaceae*)
bòr² *м.*
бор², хімічны элемент

бор¹, -у *м.*
borova šuma, borik
бор², -у *м.*
bor², kemijski element
бор³, -а *м.*
svrdlo

bòrovina *ж.*
хвоя, хваёвая драўніна

баравіна, -ы *ж.*
1. mlada borova šuma;
2. šumski plodovi

bràdāvka *ж. бат.*
геліятроп еўрапейскі (*Heliotropium europaeum*)

барóдаўка, -і *ж.*
bradavica

brák¹ *м.*
шлюб;
brák² *м. бат.*
водарасць цыстазіра (*Cystoseira*)

брак, -у *м.*
1. defektna roba, nedostatak, kvar;
2. manjak, pomanjkanje

brāti *незак.*
збіраць, рваць, здымаць (плады)

браць *nesvrš.*
uzimati

brème *н.*
1. вязка, ношка, бярэмя;
2. *перан.* цяжар, ноша

бярэмя, -я *sr.*
naramak, breme 1

brīdak *прым.*
востры, пякучы

брыдкі *prid.*
gadan, odvratan

brōd *м.*
1. карабель;
2. *арх.* мелкае месца, брод;
3. *архіт.* неф

брод, -у *т.*
gaz, plíćak, brod 2;

brújati *незак.*
гусці, шумець

бруіць *nesvrš.*
strujati

brūs *м.*
брусок, асялок

брус, -а *т.*
1. greda;
2. *pl.t.* (брусы) *sport razboj*

búdan *прым.*
1. які не спіць, бяссонны;
2. пільны

бўдны *prid.*
radni (dan)

bújan *прым.*
1. багаты, раскошны (расліна)
2. *перан.* пышны, багаты, поўны энергіі

бўйны *prid.*
1. nemiran, drzak;
2. snažan;
3. bujan 2
буйны *prid.*
krupan, velik

búk *м.*
1. шум вады;
2. вадаспад

бук, -а/-у *т.*
bukva

būla¹ ж.

разм. жанчына-мусульманка

būla² ж.

1. *гіст.* васковая пячатка на дакументах;
2. дакумент з васковай пячаткай;
3. скрынка для захавання пячаткі;

būt м.

сцягно, кумпяк

cār м.

цар, імператар

cēdar м. бат.

кедр (*Cedrus sp.*)

cēh м.

1. *гіст.* цэх 2, гільдыя, карпарацыя;
2. аб'яднанне, групоўка;
3. рахунак (у рэстаране і г.д.)

ċiganka ж.

1. *заал.* ластаўка;
2. бат. відук

Ċiganka ж.

цыганка

ċijéditi незак.

1. выціскаць, адціскаць;
2. цадзіць, працэдзваць;
3. капаць, сцякаць

ċijēr м.

прышчэпак, чаранок

ċik м.

у спалучэнні: *u cik zore* на золку;

бўла, -ы *ж.*

papinska, carska povelja s pečatom

бут, -у *м.*

lomljenik, građevni lomljeni kamen za temelje

цар, -а *м.*

car

цэдра, -ы *ж.*

vanjski sloj kore od citrusa

цэх, -а *м.*

1. tvornički odjel, pogon;
2. ceh 1, obrtničko udruženje

цыгáнка, -і *ж.*

Ċiganka, Romkinja

цадзіць *nesvrš.*

1. ċijediti 2, filtrirati;
2. lijevati kroz uzki otvor;
3. pijuckati, srkati

цэп, -а *м.*

mлат

цік¹, -у *м.*

tik

цік², -у *м.*

cvilih (platno)

cìmbali *pl.t. муз.*
талеркі

цымбáлы, -аў *pl.t. glazb.*
cimbál

cjèdìljka *ж.*
1. сіта;
2. друшляк

цадзілка, -і *ж.*
cjedilo, filter

cmákati *незак.*
цмокаць

цма́каць *nesvrš.*
coktati

crvotòčina¹ *ж.*
1. дзірка, праедзеная чарвякамі,
чарвяточына;
2. парахня;
crvotòčina² *ж. бат.*
дзераза (*Lycopodium*)

чарвятóчына, -ы *ж.*
crvotočina¹ 1, crvojedina

cùg *м.*
1. цягнік;
2. шахм. ход;
3. узвод, вайсковая адзінка;
4. скразняк

цуг, -а *м.*
povorka konja, volova i sl.

cùra *ж. разм.*
дзяўчына

цúра, -ы *ж.*
poroga

cvijèt *м.*
1. бат. кветка;
2. найлепшая частка, цвет 2, эліта

цвет, -у *м.*
1. cvat, cvetanje;
2. elita, cvijet;
3. *pren.* cvat, mladost

cvìl *м. саст.*
1. плач, нараканне, ныццё;
2. смутак, скруха

цвіль, -і *ж.*
plijesan

čàbar *м.*
цэбар, ражка

чабóр, -бару *м. bot.*
majčina dušica, timijan (*Thymus vulgaris*)

čàga *ж. разм.*
танцы

ча́га, -і *ж.*
brezova gljiva

čaka *м. гіст.*
ківер

чакá, -i *ж.*
zavor, klin

čapati *незак.*
хапаць

чапáць *nesvrš.*
dirati, doticati

čarka *ж.*
1. *ваен.* сутычка, перастрэлка;
2. *перан.* сварка, лаянка

чáрка, -i *ж.*
čašica

čas *м.*
імгненне, момант

час, -y *м.*
vrijeme

častiti *незак.*
1. частаваць, прымаць (госця);
2. ушаноўваць

часціць *nesvrš.*
brzo ili često nešto raditi

čaša *ж.*
1. шклянка;
2. келіх, чаша

чáша, -ы *ж.*
pehar, čaša 2

čeljad *ж. зб.*
1. людзі;
2. сямейнікі

чэлядзь, -i *ж. зб. пов.*
1. kmetovi;
2. kućna posluga, služinčad

čemēr *м.*
горыч, смутак

чэмер, -y *м. bot.*
bijela čemerika (*Veratrum album*)

čepati *незак.*
1. наступаць на ногі, таптаць;
2. ламаць, трушчыць

чапáць *nesvrš.*
dirati, doticati

čerga *ж.*
1. цыганскі шацёр;
2. намёт, палатка

чаргá, -i *ж.*
1. red, poredak;
2. voj. rafal

čest *ж. арх.*
частка

чэсьць, -i *ж.*
1. čast, poštenje;

2. djevičanstvo, nevinost

Češkā *жс.*
Чэхія

чэшка¹, -i *ж.*
Čehinja;
чэшка², -i *ж.*
gimnastička paruča

čěznuti *незак.*
прагнуць, моцна жадаць

чэзнуць *nesvrš.*
kržljati, slabjeti, propadati

čìhati *незак.*
1. скубці, абскубаць;
2. адрываць, аддзяляць

чхаць *nesvrš.*
kihati

čikati *незак.*
выклікаць, дражніць, падбіваць

чыкаць *nesvrš.*
kucati, škljocati

čim *злучн.*
1. як толькі, ледзь;
2. (*умова*) таму што, паколькі

чым *zam.*
nego, što

čín *м.*
1. учынак, дзеянне;
2. дзея;
3. чын 1, службовы разрад

чын, -a *м.*
čin 3, stupanj u hijerarhiji

čìniti *незак.*
1. складаць;
2. выконваць, чыніць, уздзеінічаць;
3. дубіць (шкуру)

чыніць *nesvrš.*
vršiti, djelovati

čìniti se *незак.*
1. рабіць выгляд, прыкідвацца;
2. здавацца, рабіць уражанне

чыніцца *nesvrš.*
događati se, vršiti se

čistina *жс.*
прагаліна, паляна, адкрытае месца

чысціня, -i *ж.*
čistoća

čitač *м.*
1. *тэxn.* прылада для чытання;
2. дэкламатар;

чытач, -a *ж.*
1. čitatelj;
2. posetitelj čitaonice, čitač 3

3. той, хто шмат чытае; наведвальнік
чытальні

čújan *прым.*
чутны

чўйны *прід.*
1. pažljiv;
2. osjetljiv, oštar (sluh);
3. oprezan

čúvati *незак.*
1. клапаціцца, глядзець;
2. пільнаваць, вартаваць;
3. берагчы, зберагаць;

чувáць *nesvrš.*
1. čuje se;
2. priča se, čuje se, ljudi govore;
3. osjeća se

čvákati *незак.*
аддзёўбваць

чвáкаць *nesvrš.*
bljuzgati, blječkati

čūška *ж.*
аплявуха

чўшка¹, -i *ž. razg.*
svinja;
чўшка², -i *ž. teh.*
poluga, odljevak

dáća *ж. гіст.*
даніна, падатак;
dāća *ж.*
памінкі

дáча¹, -ы *ž.*
obrok, porcija;
дáча², -ы *ž.*
vikendica

dāh *м.*
1. дыханне;
2. подых, павеў;
3. пах, смурод

дах, -у *м.*
krov

daljina *ж.*
1. адлегласць, дыстанцыя;
2. далеч

даліна, -ы *ž.*
dolina

daljnī *прым.*
далейшы

дáльні *прід.*
dalek

daròvati *зак.*
падароваць

даравáць *dv.*
1. oprostiti, opraštati;

dáviti *незак.*

1. душыць;
2. тапіць

děka *ж.*

1. коўдра, плед;
2. буд. перакрыцце

dèlfín *м.*

1. заал. дэльфін;
2. спарт. батэрфляй (стыль плавання)

demantírati *зак. і незак.*
абвернуць / абвяргаць

díčiti se *незак.*
ганарыцца

dīda *м. рэг.*
дзед, дзядуля

dijéliti *незак.*
1. раздзяляць, падзяляць, дзяліць;
2. раздаваць

diplòmat *м.*
дыпламат 1, службовая асоба ў галіне
дыпламатычных зносін

dírka *ж.*
клавіша

dīv *м.*
волат, гігант

2. *svrš.* nagraditi

давіць *nesvrš.*
prestati, završiti viti

дэ́ка, -i *ж. glazb.*
gornja i donja daska nekih glazbenih
instrumenata

дэ́льфі́н, -a *м. zool.*
delfin 1, dupin

дэмантава́ць/дэманціраваць *dv.*
demontirati

дзічы́цца *nesvrš.*
izbjegavati, kloniti se

дзі́да, -ы *ж.*
koplje

дзялі́ць *nesvrš.*
dijeliti 1, rsčlajivati

дыплама́т, -a *м.*
1. diplomat, koji se bavi diplomatskim
poslovima;
2. *razg.* portfelj

дзі́рка, -i *ж.*
rupa

дзі́ва, -a *sr.*
čudo

dīvān *м.*

1. *гіст.* рада, нарада;
2. *гіст.* двор уладара;
3. канапа, атаманка;

дыва́н, -а *м.*

terih, ćilim

dīvan *прым.*

цудоўны, прыгожы

дзіўны *прід.*

čudan

díviti se *незак.*

захапляцца, быць у захапленні

дзіві́цца *nesvrš.*

čuditi se

djèdić *м.*

1. дзядок;
2. дзедзіч, спадкаемец

дзэ́дзіч, -а *м.*

nasljednik, baštinik, djedić 2

dòl *м.*

даліна, катлавіна

дол, -у *м.*

1. pod, zemlja;
2. jama, otvoren grob

dòbaviti *зак.*

здабыць, дастаць

даба́віць *svrš.*

dodati, dometnuti

dobítak *м.*

1. *экан.* прыбытак;
2. карыць, выгада;
3. выйгрыш

дабы́так, -у *м. razg.*

imetak, vlasništvo

dòbiti *зак.*

1. атрымаць, набыць;
2. выйграць

дабі́ць *svrš.*

1. dotući, dokrajčiti;
2. razbiti dokraja, uništiti;

дабы́ць *svrš.*

ostati do kraja

dòdātan *прым.*

дадатковы

дада́тны *прід.*

pozitivan, potvrđan

dogáđati se *незак.*

дагаджа́ць *nesvrš.*

адбывацца

ugađati, činiti po volji

dògnati *зак.*

дагнаць 2, прыгнаць

дагна́ць *svrš.*

1. dostignuti;
2. dognati, gonjenjem dovesti na željeno mjesto

dohòditi *незак. экспр.*

прыходзіць, наведваць

дахóдзіць *nesvrš.*

1. stizati, dopirati;
2. dozrijevati

dòjiti *незак.*

карміць малаком (дзіця млекакормячых)

даі́ць *nesvrš.*

musti

dòjka *ж.*

1. малочная залоза, грудзі;
2. вымя

дóйка, -і *ж.*

mužnja, muža

dòmovina *ж.*

радзіма, бацькаўшчына

дамаві́на, -ы *ж.*

lijes, mrtvački sanduk

dònos *м.*

прынос, дастаўка, прывоз

данóс, -у *м.*

tajna prijava, denuncijacija

dòpasti *зак.*

1. дастацца;
2. трапіць (у турму і да т.п.)

дапа́сці *svrš.*

1. navaliti se (na jelo);
2. doprijeti, doći, dotrčati

dòpis *м.*

1. апавяшчэнне, паведамленне;
2. допіс, нататка ў газету і да т.п.

дóпіс, -у *м.*

članak za novine, dopis 2

dopùstiti *зак.*

дазволіць

дапусці́ць *svrš.*

pripustiti, omogućiti

dopušténje *н.*

дазвол, згода

дапушчэ́нне, -я *sr.*

1. pripuštanje, dozvola;
2. pretpostavka, hipoteza

doségnuti *зак.*

1. дастаць (рукой);
2. *перан.* дасягнуць, зраўнавацца

дасягнуць *svrš.*

1. dosegnuti 2, postíci;
2. doprijeti

dòspjeti *зак.*

1. дайсці, дабрацца;
2. даспець, саспець

даспéць *svrš.*

- dospjeti 2, sazreti

dòvesti¹ *зак.*

прывесці, давесці¹

dòvesti² *зак.*

прывезці, давезці

давéсці¹ *svrš.*

1. dovesti¹;
2. *teh.* nastaviti, produžiti;
3. dovršiti;
4. dotjerati;

давéсці² *svrš.*

dokazati

dòvod *м.*

провад, труба

дóвад, -у *м.*

dokaz, argument

dráč *м. бат.*

1. калючка, калючая расліна;
2. дзяржыдрэва, паліурус хрыстова калючка (*Paliurus spina-christi*)

драч, -а *м. zool.*

prdavac (*Gallinula chloropus*)

drág *прым.*

дарагі 2, мілы

дарагі *прід.*

1. skup;
2. drag, voljen

dräga *ж.*

1. вузкая марская затока;
2. цясніна

дрáга, -і *ж. teh.*

jaružalo, gliboder

dramàturg *м.*

загадчык літаратурнай часткі, загадчык рэпертуару

драматýрг, -а *ж.*

dramatičar

drápati *незак.*

1. драць, ірваць;

дрáпаць *nesvrš.*

grebati

2. *перан.* пераацэньваць, задзіраць
(цану)

dràti *незак.*

1. драць, здымаць (шкуру);
2. зношваць, драць (вопратку);
3. прабіваць;
4. злоўжываць, эксплуатаваць;
5. раздзіраць, ірваць, драць 1

drèn¹, drijen *м. бат.*

кізіл (*Cornus mas*);

drèn² *м. мед.*

дрэнаж, дрэнажная трубка

dròb *м. анат.*

вантробы, страўнік і кішкі, чэрава;

drùg *м.*

1. таварыш, сябар;
2. *гіст.* таварыш

družina *ж.*

1. трупы;
2. кампанія;
3. *гіст.* дружына 1, атрад князя

drvenìna *ж.*

вырабы з дрэва

dubìna *ж.*

глыбіня

dúbiti¹ *незак.*

стаяць прама, стаяць на нагах;

dúbiti² *незак.разм.*

дзяўбці, капаць

драць *несврš.*

1. drati 5, trgati;
2. drati 2, trošiti upotrebom;
3. drati 1, guliti;
4. grebati;
5. *razg.* nadraživati, dražiti;
6. strugati, ribati

дрэнь, -і *ж. razg.*

1. smeće, đubre;
2. gad, ogavan čovjek

дроб¹, -у *м.*

mrva, komadić;

дроб², -у *м. мат.*

razlomak

друг, -а *м.*

prijatelj, drug 1

дружына, -ы *ж.*

1. *rov.* družina 3, oružana pratnja vladara;
2. odred, društvo

драўніна, -ы *ж.*

drvenjača, drvna masa, drvo

дубіна, -ы *ж.*

1. debela batina, toljaga;
2. *pren.* budala, zvekan

дубіць *несврš. teh.*

činiti, strojiti (kožu)

dūda *ж.*

1. соска, пустышка;
2. *муз.* дудка, жалейка

дудá, -ы *ж. glazb.*

gajde

dudúkati *незак.*

граць на дудцы

дудúкаць *nesvrš. razg.*

tiho razgovarati

dúga *ж.*

вясёлка

дугá, -i *ж.*

1. drveni luk (u konskoj opremi);
2. luk, dio kružnice;
3. *teh.* lira, trola

dūr *м. муз.*

мажор

дур, -у *м. razg.*

budalaština, nastranost

dúriti se *незак.*

1. крыўдаваць, сердаваць;
2. гідзіцца, адчуваць агіду

dùšník *м. анат.*

трахея

дурýцца *nesvrš. razg.*

ludirati se, biti razigran

дúшнік, -а *м.*

ventilator, oduška (u peći)

dūžī *прым.*

даўжэйшы

дúжы *прід.*

jak, snažan

dvôr *м.*

1. *гіст.* палац;
2. *перан.* двор, прыдворныя;
3. двор¹ 1, падворац

двор¹, двара *м.*

1. dvor 3, dvorište;
2. seoska kuća s dvorištem;
3. posjed, imanje;

двор², двара *м.*

dvor 2, vladar i njegovo društvo

dvòrište *н.*

падворац

дварýшча, -а *sr.*

1. seoska kuća s dvorištem;
2. *пов.* mjesto prijašnjeg imanja

dvòrnīk *м.*

1. дварэцкі;
2. аканом

двóрнік, -а *м.*

1. pazikuća, nadstojnik kuće;
2. brisač (dio opreme automobila)

ekonòmija ж.

1. гаспадаранне;
2. эканоміка;
3. гаспадарка, маёнтак;
4. эканомія, ашчаднасць

emìsija ж.

1. выпраменьванне, эмісія²;
2. выпуск каштоўных папер, эмісія¹;
3. праграма (тэлевізійная ці радыё)

fàlānga ж.

1. *гіст.* фаланга¹ 1, строй пяхоты ў старажытных грэкаў;
2. *гіст.* фаланга¹ 2, вялікая камуна;
3. фаланга¹ 3, фашысцкая партыя ў Іспаніі

fèn м.

1. *метэар.* фён;
2. фен, прыбор для сушкі валасоў

filē м.

1. філе¹ 1, мяса з сярэдняй часткі хрыбта;
2. аздоба на карэньчыку кнігі;
3. філе², ажурная вязка

fizionòmija ж.

1. сукупнасць рысаў тавару, выгляд;
2. спецыфіка чаго-н., выгляд, канцэпцыя

fûror м.

шаленства, разбэшчанасць

gäd м.

гад 2, агідны чалавек

эканомія, -і ж.

štedljivost, štednja, ekonomija 4

эмісія¹, -і ж. *bank.*

emisija 2, izdavanje vrijednosnih papira;

эмісія², -і ж.

emisija 1, odašiljanje energije

фаланга¹, -і ж.

1. *пов.* falanga 1, zbijeni red bojnih pješaka;

2. *пов.* falanga 2, utopističko udruženje;

3. falanga 3, fašistička politička stranka u Španjolskoj;

фаланга², -і ж. *anat.*

članak prsta

фаланга³, -і ж. *zool.*

lažni pauk (*Solifugae*)

фен, -а м.

fen 2, aparat za sušenje kose

філе¹ *sr. indekl.*

1. file 1, pisana pečenka;

2. *kulin.* komad mesa ili ribe bez kostiju;

філе² *sr. indekl.*

file 3, mrežasto pletivo

фізіяномія, -і ж. *razg.*

lice

фурор, -у м.

buran javan uspjeh

гад, -а м.

1. *zool.* vodozemac, amfibija;

gāditi *незак.*
выклікаць агіду

gādljiv *прым.*
1. брыдкі, агідны;
2. гадлівы, грэблівы

gādōst *ж.*
брыдота, гнюсныя паводзіны, гадасці

gājiti *незак.*
1. гадаваць, вырошчваць;
2. адчуваць мець (пра пачуцці)

gāla *ж.*
параднае, урачыстае адзенне

gārīšte *н.*
пажарышча

gāz *м.*
1. осадка;
2. брод

gāza *ж.*
марля

gláva *ж.*
1. галава;
2. асоба, чалавек;
3. аверс, галоўны бок манеты;

2. gad, gnus

гáдзіць *nesvrš. razg.*
1. kaljati, blatiti;
2. pakostiti, nanositi štetu;
3. *impers.* povraćati;
гадзіць *nesvrš.*
1. ugađati, činiti po volji;
2. potpomagati, podupirati

гадлівы *прід.*
gadjliv 2, sklon gađenju

гáдасць, -i *ж.*
1. *razg.* predmet koji izaziva gađenje;
2. nepošten postupak

гаіць *nesvrš.*
iscjeljivati, liječiti

гáла, -ы *ж.*
1. golet;
2. gruda, grumen (zemlje)

гарышча, -a *sr.*
potkrovlje, tavan

газ¹, -у *м.*
plin;
газ², -у *м.*
gaza (od svile), koprena

гáза, -ы *ж.*
petrolej, kerozin

галавá, -ы *ж.*
1. glava 1, dio tijela koji sadrži mozak, usta i osjetilne organe;
2. grlo (stoke);

4. глава, раздзел

3. pamet, svijest;
4. načelnik, rukovodilac
глава́, -ы *ж.*
poglavlje, glava 4

glèdāč *м.*

1. прыстасаванне для глядзення;
2. назіральнік

глядáч, -а *м.*
gledalac

glīb *м.*

1. грязь, слота;
2. *перан.* сацыяльнае дно, паўсвет

глыб, -і *ж.*
dubina

glúšiti *незак.*

глухнуць

глушб́ць *nesvrš.*

1. zaglušivati;
2. *pren.* prigušivati, gušiti;
3. *teh.* gasiti (motor);
4. tući, udarati (do gubitka svijesti)

gnjáviti *незак.*

назаляць, надакучваць

гняв́ць *nesvrš.*

srđiti, ljutiti

gnjûs *м.*

агідны чалавек, гад

гнюс, -у *м.*

gamad, kukci koji sišu krv

gnòjiti *незак.*

угнойваць

гнаі́ць *nesvrš.*

1. dopuštati gnijenje;
2. *pren.* puštati da truli, propada (u tamnici)

gòd *м.*

1. угодка, гадавое свята;
2. гадавое кола (на камлі)

год, -а *м.*

godina

gòdina *ж.*

год

гадзі́на, -ы *ж.*

sat

gòjiti *незак.*

гадаваць, вырошчваць

гаі́ць *nesvrš.*

iscjeljivati, liječiti

gòl *м. спарт.*

1. брамка;
2. гол, ачко ў футболе і пад.

гол, -а *м.*

gol 2, zgoditak

gòlūb *м. заал.*

1. голуб (*Columba*);
2. скат-арляк (*Myliobatis aquila*)

гóлуб, -а *м. zool.*

golub 1 (*Columba*)

gòra *ж.*

1. гара;
2. лес

гóра, -а *sr.*

tuga, jad

гарá, -ы *ж.*

1. planina, gora;
2. gomila;
3. potkrovlje

gòrčica *ж. бат.*

1. гарычка (*Gentiána*);
2. гарчыца (насенне)

гарчýца, -ы *ж.*

1. gorušica, slačica;
2. senf

gòrūcī *прым.*

1. які гарыць;
2. распалены, гарачы;
3. востры, актуальны

гарýчы *прід.*

zapaljiv, goriv

gospòda *ж. зб.*

спадарства

гаспóда, -ы *ж.*

dvor, seljačko gazdinstvo

gospòdār *м.*

1. гаспадар;
2. *разм.* уладар, пан

гаспадáр, -а *м.*

1. vlasnik, gospodar 1;
2. domaćin

gòstiti *незак.*

прымаць (гасцей), частаваць

гасцýць *nesvrš.*

biti u gostima

gostòvati *незак.*

гастраляваць, быць на гастролях, гасцяваць

гасцявáць *nesvrš.*

biti u gostima

grād *м.*

град;

grād¹ *м.*

град, -у *м.*

1. grād, tuča;
2. obilje, mnoštvo

горад;
grād² *м.*
градус

grādina *ж.*
1. руіны (замка, крэпасці);
2. *архим.* гарадзішча

grb¹ *м.*
герб;
grb² *м. заал.*
гарбыль арліны (*Sciaena aquila*)

grëbën *м.*
1. грэбень 4, хрыбет;
2. рыф;
3. карак (у каня, сабакі);
4. грудная костка (у птушак);
5. *тэхн.* грэбень 2, часалка

grīsti *незак.*
1. кусаць, джаліць, грызці;
2. *перан. разм.* мучыць, даймаць;
3. кляваць, брацца (пра рыбу)
grīža *ж.*
1. *мед.* дызэнтэрыя, крываўка;
2. пакаянне;
3. скала, камяністы рэльеф

grūda *ж.*
1. ком;
2. груда 2, камлыга

grūdast *прым.*
1. камякаваты, грудкаваты;
2. застыглы, у форме камяка

grünt *м.*
зямля, зямельны ўчастак

grádzina, -ы *ж.*
zrno grada

герб, -а *м.*
grb¹, simbol
горб, гарба *м.*
grba, grbina;

грэбень, -я *м.*
1. češalj;
2. *техн.* greben 5 (za češlanje);
3. kresta;
4. greben 1, sljeme, vrh

грызці *nesvrš.*
1. gristi 1, grickati, glodati;
2. gnjaviti, dosađivati, prigovarati;
3. gristi 2, mučiti, uznemirivati
грыжа, -ы *ж. мед.*
kila, hernija

груда, -ы *ж.*
1. gomila, hrpa;
2. gruda 2, grumen

грудáсты *прід.*
1. prsat, širokih prsa;
2. koji ima velike grudi

грунт, -у *м.*
1. zemlja, tlo;
2. morsko (jezersko, riječno) dno;
3. *умј.* osnovna boja, grund;
4. pozadina (u crtežima, gravirama);

gūba¹ *ж. мед.*
праказа, лепра;
gūba² *ж. бат.*
губа, цэра;
gūba³ *ж.*
важная, самавітая асоба

gūbiti *незак.*
страчваць, губляць

gúkati *незак.*
1. буркаваць;
2. выдаваць першыя гукі (пра дзіця);

gūsār *м.*
пірат, карсар

gvòzd *м. саст.*
лес

hājka *м.*
1. *паляўн.* аблава, цкаванне;
2. *перан.* цкаванне, ганенне

hāk *м.*
1. *гіст.* падатак;
2. заслуга;
3. справядлівасць

hāki *м. жарг.*
гашыш

hàljina *ж.*
сукенка

5. osnova, temelj

губа, -ы *ж.*
guba², trud;
губа¹, -ы *ж.*
usna;
губа², -ы *ж.*
morski zaljev, zaton

губіць *nesvrš.*
1. uništavati, kvariti;
2. ubijati, pogublјivati;
3. rasipati, tratiti

гукáць *nesvrš.*
1. zvati, dozivati;
2. glasno govoriti, vikati

гусáр, -а *м. воjn.*
husar

ГВОЗД, -а *м.*
čavao, klin

га́йка, -и *ж.*
gajka, navrtka

гак, -а *м.*
kuka, kvaka

ха́кі *sr. indekl.*
tkanina kaki boje

галіна, -ы *ж.*
grana (dio stabla i podjela u obitelji),
ogranak
галіна́, -ы *ж.*
grana, vrsta djelatnosti

hām *м. рэг.*
хамут, шляя

hân *м. гіст.*
заезны дом, карчма
hītar *прым.*
хуткі, спрытны

hlād *м.*
цень, халадок

hmēlj *м. бат.*
хмель¹ (*Humulus lupulus*)

hōdnīk *м.*
калідор

hōrda *ж.*
1. *гіст.* арда;
2. *пагард.* арда, натоўп
3. *заал.* хорда²

hrīpati *незак.*
хрыпець, задыхацца

hrīpnuti *зак.*
прахрыпець, захрыпець

hūd *прым. арх.*
злы, гнеўны, сярдзіты

hudòba *ж.*

хам, -а *м.*
klīpan, neotesanac

хан, -а *м. пов.*
vladarski naslov u Tatara, Mongola i sl.
хігры *прід.*
1. lukav, vješt;
2. oštromno izrađen, kompliciran

хóлад, -у *м.*
hladnoća, studen

хмель¹, хмелю *м.*
hmelj, hmeljevina
хмель², хмелю *м.*
pijanost, napitost

хóднік, -а *м.*
pločnik, trotoar

хóрда¹, -ы *ж. мат.*
tetiva
хóрда², -ы *ж. зool.*
horda 3, svitak

хрыпáць *nesvrš. razg.*
govoriti promuklim glasom

хры́пнуць *nesvrš.*
postajati promukao

худы́¹ *прід.*
mršav;
худы́² *прід. razg.*
1. loš, slab;
2. star, istrošen

худóба, -ы *ж. razg.*

1. *міф.* нячыстая сіла, д'ябал;
2. дрэнны ўчынак, гнюснасць

stoka

hudòbina *ж. заал.*
марскі чорт (*Lophius piscatorius*)

худобіна, -ы *ж.*
domaća životinja, grlo stoke

huk *м.*
1. крык савы ці інш. начных птушак;
2. шум, гуд, грукат

гук, -а/-у *м.*
zvuk

hvála *ж.*
1. хвала 1, пахвала;
2. пахвальба, самахвальства;
3. падзяка, удзячнасць;
4. *рэл.* пахвала

хвалá, -ы *ж.*
1. hvaljenje, hvala 1, pohvala;
2. slava

hvàstati se *незак.*
хваліцца

хваста́цца *nesvrš.*
šibati se, bičevati se

hvât *м.*
1. сажань

хват, -а *м. razg.*
spretan, vješt čovjek

hvója *ж. заал.*
дунайскі ласось (*Hucho hucho*)

хвóя, -і *ж. bot.*
1. bor¹ (*Pinus*);
2. *reg.* četine, iglice;
3. grančica četinara

igrati *незак.*
1. гуляць;
2. іграць 1 (на сцэне, на музычным інструменце);
3. скакаць, падскокваць

ігра́ць *nesvrš.*
1. svirati, igrati 2;
2. svjetlucati, treperiti

jačmen *м.*
ячмень², запаленне тлушчавых залоз павекаў

ячмéнь¹, -ю *м.*
ječam, ozimac
ячмéнь², -ю *м.*
ječmenac, jačmen

jad *м.*
1. туга, боль, скруха;

яд, -у *м.*
1. otrov;

2. няшчасце, бяда

2. zloba, rakost

jadòvit *прым.*

няшчасны, тужлівы

ядавіты *прід.*

1. otrovan;

2. zajedljiv, žučljiv

jàgoda *ж.*

клубніца, суніца

ягада, -ы *ж.*

boba, bobica

jàgodica *ж.*

1. *дэм.* клубнічка;

2. скула (частка чэрапа);

3. падушачка пальца

ягадзіца, -ы *ж.*

zadnjica, stražnjica

jāk *прым.*

1. моцны, дужы;

2. тоўсты, тлусты

які *зам.*

kakav, koji

як¹ *пріл.*

kako

jāk *злучн.*

бо, таму што

як² *везн.*

kao

jākōst *ж.*

1. сіла, моц;

2. інтэнсіўнасць, сіла

якасць, -і *ж.*

kvaliteta, kakvoća

jākostan *прым.*

сілавы

якасны *прід.*

1. kvalitativan;

2. kvalitetan, vrstan

jālov *прым.*

1. бесплодны, стэрыльны, ялавы 1 (скаціна);

2. *перан.* бессэнсоўны, бескарысны, дарэмны

jāma *ж.*

1. яма 1, паглыбленне ў зямлі;

2. *геал.* пячора;

3. *тэхн.* шахта

ялавы *прід.*

1. jalov 1, neplodan (o stoci);

2. od kravje kože

яма, -ы *ж.*

jama 1, гура

jār *м. арх.*

1. вясна;
2. спёка, гарачыня;
3. ятра, гнеў

яр, -а *т.*

jaruga

jārica *ж. разм.*

яравая пшаніца, ярына;

jārica *ж. заал.*

маладая каза

ярыца, -ы *ж.*

jara raž

jāsle *ж. pl.t.*

яслі 1, кармушка для жывёлаў

яслі, -яў *pl.t.*

1. jasle;
2. dječje jaslice

jāviti se *зак.*

1. азвацца, даць аб сабе ведаць;
2. павітацца

явіцца *svrš. razg.*

doći, pojaviti se

jāvan *прым.*

1. яўны 1, адкрыты;
2. публічны, грамадскі

яўны *прід.*

1. javan 1, neskriven;
2. očit, očigledan, nesumnjiv

jèdro *н.*

ветразь

ядрó, -а *sr.*

jezgra

jézditi *незак.*

1. *экспр.* імчаць, хутка ехаць (вярхом);
2. *перан.* ляцець, хутка праходзіць

эздзіць *nesvrš.*

1. voziti se, putovati;
2. (да каго) posjećivati, obilaziti;
3. (на чым) voziti;
4. *razg.* micati se

jög *м. спарт.*

пляцоўка для гульні ў шары (бочэ)

ёг, -а *т.*

jogi

jùnāk *м.*

герой

юна́к, -а *т.*

mladić, momak

júriti *незак.*

1. імчацца, бегчы;

юрыць *nesvrš.*

žudjeti, biti pohotan

2. гнацца, даганяць

kàjdānka ж.
нотны сшытак

кайданкі, -оў *pl.t.*
lisičine, lisice

kāl м.
гразь, калатуша
kāl м. рэг.
мазоль

кал, -у *m.*
izmet, stolica

kalāmār м.
кальмар

каламár, -а *m.*
tintarnica

kālina ж. бат.
біручына звычайная (*Ligustrum vulgare*)

каліна, -ы *ž. bot.*
bekovina, šibikovina (*Viburnum*)

kàljuga ж.
лужына з гразей, гразь

калюга, -і *ž.*
rupčaga (na putu), kolotečina

kamènica ж.
невялікі камень;
kāmenica¹ ж.
1. каменны сасуд;
2. нешта, зробленае з каменю;
kāmenica² ж. заал.
вустрыца

камяніца, -ы *ž.*
zgrada od kamena ili opeke

kāmera ж.
камера 3 (фотакамера, кінакамера)

камера, -ы *ž.*
1. prostorija, ćelija;
2. *teh.* komora, zatvoren prostor;
3. kamera;
4. zračnica, unutarinja guma;
5. duša (lopte)

kamrànja ж.
кампанія², сукупнасць дзеянняў з
пэўнай мэтай;
komrànija ж.

кампа́нія¹, -і *ž.*
konpanija, društvo;
кампа́нія², -і *ž.*
kampanja, organizirana akcija radi

компанія¹ (таварыства і супольнасць людзей)

kàntār *м.*

1. вагі, бязмен, кантар²;
2. *саст.* мера вагі;

kàntār *м. заал.*

кантар⁴ (*Spondyliosoma catharus*)

kāra *ж.*

1. шапка;
2. *перан.* вярхушка, накрыўка;
3. *тэрм.* верхняя мяжа чаго-н., страх

kārag *м. бат.*

каперс (*Capparis spinosa*)

kāpati *незак.*

1. кáпаць 1;

kārljica *ж.*

1. кропелька;
2. *мн.* кроплі (лекі);
3. *жарг.* віно

ostvarenja kakvog cilja (predizborna, vojna k.)

кáнтар¹, -а *м.*

ular;

кáнтар², -а *м. razg.*

kàntar 1, sprava za mjerenje;

кáнтар³, -а *м.*

1. crkveni pjevač (u katoličkoj srkvi);

2. pjevač solist u sinagogi;

кáнтар⁴, -а *м. zool.*

kantor, kantār (*Spondyliosoma catharus*)

кáпа, -ы *ж.*

šaren krevetni pokrivač od platna;

капá¹, -ы *ж.*

stog, plast (sijena, slame i sl.)

капá², -ы *ж.*

stara mjerna jedinica za količinu (60 komada)

кáпар, -а *м.*

kapuljača

кáпаць *nesvrš.*

1. kapati, padati kap po kap;

2. *razg.* potkazivati, denunciirati

капáць *nesvrš.*

1. riti;

2. kopati (jamu);

3. iskopavati, vaditi

каплíца, -ы *ж.*

kapelica

karàmbōl *м.*

1. сутыкненне;
2. карамболь (бильярдная гульня)

káratī *незак.*

папракаць, дакараць, асуджаць

kàrē *м.*

адбіўная катлета

kàsa *ж.*

1. кáса 1, грашовая скрынка;
2. *разм.* кáса 2;

kàsāč *м.*

рысак (конь)

kasèta *ж.*

1. шкатулка (для каштоўнасцяў і грошай), скрынка;
2. касета, каробка для магнітнай стужкі;
3. кесон

kāt *м.*

1. паверх;
2. ступень, ярус

карамбóль, -ю *м.*

karambol 2 (biljarska igra)

кара́ць *nesvrš.*

kažnjavati

карé *sr.*

1. *vojn.* kara;
2. bob (frizura);
3. kvadratni dekolte

ка́са, -ы *ж.*

1. kasa 1, kutija za čuvanje novca, vrijednosni papiri i sl.
2. kasa 2, blagajna;
3. *tip.* slagarska kutija;

каса́¹, -ы *ж.*

pletenica, perčin;

каса́², -ы *ж.*

kosa³;

каса́³, -ы *ж.*

rt, punta;

каса́⁴, -ы *ж. razg.*

slezena

каса́ч¹, -а *м. bot.*

perunika (*Iris*);

каса́ч², -а *м. zool.*

mužjak velikog tetrijeba (*Tetrao urogallus*)

касéта, -ы *ж.*

1. kutija za različne materiale;
2. kaset 2, plastična kutija za magnetofonsku vrpcu

кат, -а *м.*

krvnik, dželat

kāzna *ж.*
пакаранне, кара, штраф

казна́, -ы *ж.*
1. *пов.* državna blagajna, erar;
2. blago, novac

kēks *м.*
пячэнне, сухар

кекс, -а *м.*
vrsta voćnog kolača

kīdati *незак.*
1. рваць, разрываць;
2. *жарг.* уцякаць

кідаць *несврш.*
1. bacati;
2. ostavljati, napuštati;
3. slagati u stog (sijeno, slamu)

kīsnuti¹ *зак.*
1. скіснуць, зрабіцца кіслым;
2. падымацца (пра цеста)
kīsnuti² *незак.*
мокнуць

кіснуць *несврш.*
1. kisati, postajati kisao;
2. *pren.* biti potišten, gubiti
samopouzdanje

klās *м. бат.*
колас

клас¹, -а *м.*
klasa, sloj ljudi u strukturi društva;
клас², -а *м.*
razred, kategorija
колас, -а *м. bot.*
klas, spica

klīmaks *м.*
1. пік, вяршыня;
2. клімакс 2, градацыя;
3. фінальная і стабільная стадыя
развіцця расліннага свету;
4. *фізіял.* клімакс 1, клімактэрыі

клімакс, -у *м.*
1. *физиол.* klimaks 4, klimakterij;
2. klimaks 2, stilska figura

klīp *м.*
1. *бат.* катах;
2. *тэхн.* поршань

кліп, -а *м.*
glazbeni spot

kūfer *м.*
валізка, чамадан

куфар, -а *м.*
škrinja, sanduk

kōla *ж.*

кóла¹, -а *sr.*

кола² (расліна, Cola), напой з яе пладоў;

kòla *н. мн.*

1. экіпаж, калёсы, карэта;

2. аўтамабіль, машына

1. kotač;

2 *pren.* krug;

3. oblast, sfera, domena;

кóла², -ы *ж.*

kòla (Cola), rod drveća, naziv
bezalkoholnog pića

kòmīn *м.*

камін, адкрытая печ

кóмін, -а *м.*

dimnjak

kòpati *незак.*

1. капаць 2, рабіць паглыбленне;

2. капацца, шнарыць (у рэчах)

капáць *несврж.*

1. riti;

2. kopati (jamu);

3. iskopavati, vaditi

kògāk *м.*

крок

кóрак, -а *м.*

1. čep;

2. *zast.* potpetica

kòrica *ж.*

1. корка;

2. скарынка

кары́ца, -ы *ж. bot. i kulin.*

cimet (*Cinnamomum zeylanicum*)

kòrist *ж.*

1. карысць, добры вынік;

2. матэрыяльная выгада

кары́сць, -і *ж.*

korist 1, dobar rezultat, povoljne
posljedice

kòsa¹ *ж.*

валасы на галаве чалавека;

kòsa² *ж.*

адхон, схіл

kòsa³ *ж.*

каса², доўгае загнутае лязо на касільне

касá¹, -ы *ж.*

pletenica, perčin;

касá², -ы *ж.*

kosa³, ukrivljen dug nož na držalu;

касá³, -ы *ж.*

rt, punta;

касá⁴, -ы *ж. razg.*

slezena

kòska *ж.*

вялікая костка ў шкілеце чалавека

кóска¹, -і *ж.*

dem. mala pletenica;

кóска², -і *ж.*

dem. kosica, mala kosa;

кóска³, -і *ж.*

zarež, znak interpunkcije

kõš *м.*

1. кош 1, кораб;
2. ёмстасць падобнай формы;
3. *спарт.* кошык і пападанне ў яго у баскетболе;
4. палукаш;
5. месца для сушкі сена і кукурузы;
6. кош 2, скрыня ў млыне;
7. *мар.* марс, пляцоўка ля мачты

kotlovina *ж.*

кул. страва з свінога мяса

kòvčeg *м.*

1. скрыня;
2. валізка

kõžnī *прым.*

1. скураны;
2. скурны

kõžuh *м.*

1. кажух 1, доўгая вопратка з аўчын

krāj *м.*

1. канец, завяршэнне;
2. край 2, мясцовасць

krājina¹ *ж.*

1. ускраіна, памежная тэрыторыя;
2. край 2, мясцовасць, ваколіцы

krājina² *ж.*

краявід

kráma *ж. рэг.*

старызна, хлам

krān *ж. тэхн.*

кран² (пад'ёмны)

кош, каша *т.*

1. кош 1, duboka košara;
2. кош 6, dio mlina gdje se smješta zrnje

катлавіна, -ы *ж.*

geogr. kotlina

каўчэг, -а *т.*

1. *bibl.* arka (Noina);
2. *rel.* relikvijar, моцнік

кóжны *zam.*

svaki

кажух, -а *т.*

1. kožuh, ogrtač od ovčjeg krzna;
2. *tehn.* omotač, košuljica

край, -ю *т.*

1. rub, krajni dio površine;
2. kraj 2, zemlja

краіна, -ы *ж.*

1. zemlja, država;
2. područje, predio

кράма, -ы *ж.*

dućan, prodavaonica

кран¹, -а *т.*

slavina, pipa

кран², -а *т. tehn.*

kran, dizalica

krēpōst *ж.*

1. дабрадзейнасць, цнота;
2. арх. магутнасць, моц

крэпасць¹, -і *ж.*

- tvrdava;
крэпасць², -і *ж. pov.*
tarija, kupoprodajni ugovor

krīlo *н.*

1. крыло (орган, частка канструкцыі, фракцыя);
2. калені: držati u krilu – трымаць на каленях

крылó, -а *sr.*

1. krilo 1 (organ, dio konstrukcije, dio);
2. blatobran

krīti *незак.*

крыць, хаваць

крыць *nesvrš.*

1. pokrivati (krov);
2. razg. grditi, karati

krīv *прым.*

1. крывы 1, сагнуты;
2. памылковы;
3. вінаваты

крыві́ *прід.*

1. kriv 1, zakrivljen;
2. osakaćen, obogaljen;
3. šepav, hrom

krīvda *ж.*

несправядлівасць

крыўда, -ы *ж.*

uvreda

kríviti *незак.*

1. вінаваціць;
2. крывіць, згінаць

крыві́ць *nesvrš.*

kriviti 2, izvijati

krīmnī *прым.*

кармавы

кóрмны *прід.*

koji se tovi za klanje, utovljen

krōp *м. рэг.*

гарачая вада

кроп, -у *т.*

kopar

krōv *м.*

дах, страх

кроў, крыві *ж.*

krv

krōvni *прим.*
дахавы

kršiti *незак.*
1. ламаць;
2. парушаць

krūh *м.*
хлеб

krūt *прим.*
1. жорсткі, цвёрды;
2. тугі, нягнуткі;
3. стрыманы, строгі, халодны

kūbik *м.*
кубаметр

kūća *ж.*
дом

kūčka *ж. экспр.*
сучка

kūlāk *м.*
кулак², багаты селянік

kūlja *ж. рэг.*
1. вялікі живот;
2. *жарг.* недавальняючая адзнака ў школе

kūljati *незак.*
вырывацца, струменіць, валіць

króўny *прід.*
1. krvni, iste krvi;
2. čvrst, neraskidiv (veza)

крышыць *nesvrš.*
1. sjeckati;
2. mrviti;
3. *pren.* uništavati
круг, -а *м.*
krug

круты¹ *прід.*
1. strm;
2. iznenadan, oštar (zaokret);
3. oštar, strog;
круты² *прід.*
tvrđ, gust

кўбик, -а *м. дем.*
kockica

кўча, -ы *ж.*
hrpa, gomila

кўчка, -і *ж. дем.*
hrpica

кулāk¹, -а *м.*
pesnica;
кулāk², -а *м.*
kulak, bogati seljak u carskoj Rusiji i SSSR-
у

кўля, -і *ж.*
metak

куляць *nesvrš.*
prevrtati, prevaljivati

kùlōn (kulōn) *м. физ.*
кулон², адзінка вымярэння
электрычнасці

кулѠн¹, -а *м.*
privjesak;
кулѠн², -а *м. физ.*
kulon, jedinica električnog naboja

kūra *ж. рэг.*
1. кубак, келіх;
2. *саст.* конус;
3. від дахоўкі

кúпа, -ы *ж.*
1. grupa, skupina;
2. kup, gomila

kùrina *ж. бат.*
ажыны

кúпина, -ы *ж.*
brežuljak, humak

kùpiti *зак.*
купіць, набыць за грошы;
kùpiti *незак.*
збіраць

купіць *svrš.*
kùpiti, dobiti plaćanjem

kúriti *незак.*
1. паліць (печ), тапіць, падтрымліваць
агонь;
2. гарэць, мець тэмпературу;
3. *жарг.* падбухторваць, падахвочваць

курыць *nesvrš.*
1. pušiti, uvlačiti dim u usta ili u dišne
organe;
2. kaditi

kúsati *незак.*
1. са смакам і хутка есці;
2. *перан.* несці наступствы

кусáць *nesvrš.*
1. gristi;
2. žeći

kūš *м. бат.*
шалфей (*Salvia officinalis*)

куш, -а *м. разг.*
velika svota novca, koja se dobiva u igri i
sl.

kvàrtāl *м.*
квартал 2, чвэрць года

квартáл, -а *м.*
1. četvrt, kvart;
2. kvartal, četvrtina godine

kvás¹ *м.*
1. *біял.* закваска, дрожджы;
2. *перан.* зародак, штуршок нейкай
справы;
3. рошчына

квас, -у *м.*
kvas², fermentirano piće od brašna i slada

kvás² *м.*

квас, ферментаваны напой,
прыгатаваны звычайна з хлеба і соладу

kvāsiti *незак. рэг.*

пакінуць дражджавое цеста, каб
паднялася

кв́а́сіць *nesvrš.*

kiseliti (kupus i sl.)

lābav *прым.*

1. слабы, ненацягнуты, ненапружаны;
2. няўстойлівы, хісткі;
3. *перан.* няўстойлівы, ненадзейны

лабавы́ *прід.*

1. čeonī, čelni;
2. prednji, frontalan

lāger *м.*

1. склад, тое, што на ім захоўваецца;
2. *тэхн.* шарыкападшыпнік;
3. *рэг. саст.* арганізацыя, лагер

ла́гер, -а *т.*

tabor, logor

lāgodan *прым.*

прыемны, лёгкі, бесклапотны

lājati *незак.*

1. брахаць;
2. балбатаць, шмат гаварыць

лагóдны *прід.*

dobročudan, blag

ла́яць *nesvrš.*

grditi, psovati

lāma *ж. рэг.*

1. бляшаная пасудзіна, бляшанка;
2. напільнік, рашпіль;
3. металічнае колца, звяно, бранзалет;

lāma¹ *ж. заал.*

лама¹, жывёла сямейства вярблюдаў;

lāma² *м. рэл.*

лама², будысцкі манах

ла́ма¹, -ы *ж.*

láma¹, južnoamerička bezgrba deva;

ла́ма², -ы *т.*

láma², budistički redovnik

lāmati *незак.*

1. махаць (рукамі);
2. ламаць

ламáць *nesvrš.*

kršiti, rušiti, lamati 2

lāska *ж.*

ліслівасць, лёстачкі

ла́ска¹, -і *ж.*

1. naklonost, ljubaznost;

2. usluga;

ла́ска², -і *ж. zool.*

obična lasica

lâst *ж. арх.*
задавальненне, асалода

ласт, -а *т. zool.*
peraжа

lâstik *м.*
эластычная стужка з гумовымі ніткамі
для падшыўкі бялізны і г.д.

лáсцік, -у *т.*
1. lasting;
2. gumica za brisanje

lâta *ж. reg.*
тонкая бляха, бляшанка

лáта¹, -ы *т.*
zakgra;
лáта², -ы *т.*
krovna potporna greda

lâtiti se *зак.*
пачаць рабіць, узяцца

лáціць *nesvšč.*
pribijati krovne letve

lâvra¹ *ж.*
месца прамыўкі дыямантаў;
lâvra² *ж. правасл.*
лаўра, вялікі манастыр

лáўра, -ы *ж. pravosl.*
manastirsko naselje

lâz *м.*
1. горная сцяжынка;
2. пратапаная сцяжынка ў хмызняку;
3. уваход/выхад з памяшкання, праход;
4. раскарчаваная пляцоўка ў лесе

лаз, -а *т.*
1. tijesan prolaz, otvor, rupa;
2. *tehn.* ulaz, ovor

lâzina *ж.*
1. горная сцяжынка;
2. пратапаная сцяжынка ў хмызняку

лазіна, -ы *ж.*
vrbova šiba

lâziti *незак. кніж. экспр.*
поўзаць, паўзці

лáзіць *nesvršč.*
1. penjati se, verati se;
2. provlačiti se, puzati;
3. ulazit

lëktor *м.*
1. выкладчык у ВНУ (звычайна

лэктар, -а *т.*
predavač

выкладчык замежнай мовы);
2. выдавецкі рэдактар;
3. выкладчык сцэнічнага маўлення

lèpèt *м.*
шум крылаў

лэпет, -у *т.*
tepanje (djeteta)

lepètati *незак.*
1. шумна махаць крыламі;
2. развявацца, трапятацца (на ветры)

лепятаць *nesvrš.*
terpati, mucati

lès¹ *м. рэг.*
1. лес 1;
2. лесаматэрыял;
lès² *м. геал.*
лэс (горная парода)

лес, -у *т.*
1. šuma, les¹ 1;
2. drvena građa, les¹ 2

lèto *н. etnol.*
край адзення, прыпол

лэта, -а *sr.*
ljetto

líčiti *незак.*
фарбаваць

лічыць *nesvrš.*
1. brojiti, izbrojavati;
2. računati;
3. smatrati

līhī *прым.*
няпарны, няцотны

ліхі *prid.*
opak, zaop

lijês *м.*
труна

лес, -у *т.*
1. šuma, les¹ 1;
2. drvena građa, les¹ 2

lijêv *м.*
1. сплаў, часцей сплаў жалеза;
2. ліццё, адліўка

леў, ільва *т.*
lav

līk *м.*
1. твар, аблічча, лік²;
2. выява, фігура;
3. *мат.* фігура;
4. *літ.* вобраз

лік¹, -у *т.*
broj
лік², у *т.*
lik 1, lice, oblik

līpa ж.

1. бат. ліпа 1 (*Tilia platyphyllos*);
2. сотая частка куны

ліпа, -ы ж.

1. bot. lipa 1 (*Tilia platyphyllos*);
2. krivotvorina, falsifikat

līpanj м.

чэрвень

ліпень, -я м.

srpanj

līsa ж.

белая пляма на лобе жывёлы

ліса́, -ы ж.

1. zool. lisica (*Vulpes vulpes*);
2. pren. lukavac, prepredenjak

līsnik м.

куча галля

ліснік, -у м. bot.

romoćnica (*Solanum nigrum*)

līst¹ м.

1. бат. ліст¹ 1, орган расліны;
2. аркуш, ліст² 1;
3. дакумент, ліст² 3;
4. газета;
5. раскачанае цеста;
6. ліст² 2, пісьмо;
7. анат. лытка;

ліст¹, -а м. bot.

list¹ 1, organ biljke;

ліст², -а м.

1. komad papira, list¹ 2;
2. pismo, list¹ 6;
3. isprava, list¹ 3;

līst² м. заал.

марскі язык (*Solea vulgaris*)

līsta ж.

спіс

līstopād м.

кастрычнік

лістапад, -а/-у м.

1. studeni;
2. opadanje lišća

līti незак.

1. ліць¹ 2, вельмі моцна цячы;
2. ліць², адліваць

ліць¹ nesvrš.

1. izlijevati, točiti;
2. razg. liti 1, jako teći;

ліць² nesvrš.

liti 2, lijevati

lōb м. спарт.

свечка, высока падкінуты мяч

лоб, ілба м.

čelo (dio glave)

lòm м.

1. разлом, пералом;
2. трэск, грукат;
3. *перан.* сварка, скандал;
4. *фіз.* рэфракцыя, пераламленне

лом¹, -а *т.*

željezna motka, poluga;

лом², -а *т.*

1. krš, krhotine;
2. polomljeno suho drveće i granje

lòpūh м. *бат.*

белакапытнік (*Petasites albus*)

лópух, -а *т. bot.*

čičak, repušina (*Lappa*)

lòviti *незак.*

1. паляваць;
2. *перан.* лавіць, хапаць;

лавіць *несврš.*

hvatati, loviti 2

lúčiti *незак.*

1. *арх.* аддзяляць, адрозніваць;
2. *фізіял.* вылучаць

лучыць¹ *несврš.*

spajati, povezivati;

лучыць² *несврš.*

loviti (ribu) svječaricom, harpunom;

лúчыць *сврš.*

pogoditi, ударити u cilj

lúđiti *незак.*

1. даводзіць да шаленства;
2. вар'яцець, шалець

лудзіць *несврš.*

kositriti, kalajisati

lûg¹ м.

1. гай, лясок;
2. балота, імшара;

lûg² м.

1. попел;
2. луг², раствор попелу;

lûg³ м. *агр.*

мучністая раса (хвароба вінаграднай лазы)

луг¹, -у *т.*

livada;

луг², -у *т.*

lug² 2, cijed

lúk м.

1. лук (ручная зброя);
2. *мат.* дуга (частка акружнасці);
3. *архіт.* скляпенне, арка;

лук, -а *т.*

lúk 1 (jednostavno oružje)

lūk *м.*
цыбуля

lúka *ж.*
1. порт, гавань;
2. *перан.* прыстанішча, прыстанак;
3. луг¹, рачная даліна

lúnjati *незак.*
туляцца, бадзяцца, блукаць

lūra¹ *ж.*
лу́па, павелічальнае шкло;
lūra² *ж.*
грукат, стук

lùrina *ж. бат.*
лубін (*Lirinus*);
lùrina *ж.*
лупіна, шкарлупіна

lúriti *незак.*
лупіць¹ 1, лушчыць

lùžina¹ *ж.*
вялікі лес;
lùžina² *ж. хім.*
аснова

ljèkārna *ж.*
аптэка

ljèršī *прым. камп.*
прыгажэйшы

лукá, -i *ж.*
1. riječni zavoј;
2. oblučje, krstina

луна́ць *nesvrš.*
lebdjeti u zraku, lepršati

лу́па, -ы *ж.*
lupa¹, povećalo

лупі́на, -ы *т.*
ljuska, lùrina

лупі́ць¹ *nesvrš.*
1. lupiti, guliti;
2. *razg.* kidati, trgati u dijelove;
лупі́ць² *nesvrš. razg.*
razrogačiti (oči), buljiti, zuriti;
лупі́ць³ *nesvrš. razg.*
tući, udarati, mlatiti

лу́жына, -ы *ж.*
lokva

ляка́рня, -i *ж.*
bolnica

ле́пшы *prid. комп.*
bolji

ljèstvica *ж.*

1. шкала;
2. муз. гама;
3. градацыя

лэсвіца, -ы *ж.*

stubište

ljètōs *прысл.*

найбліжэйшым мінулым летам, гэтым летам

лэтакь *прил.*

prošle godine

ljúbav *ж.*

1. каханне;
2. *метан.* каханая асоба;
3. любоў, вялікая прыхільнасць;

любоў, -бві/-бові *ж.*

ljubav *ж.*, osječaj provrženosti, jaka sklonost

ljúbiti *незак.*

1. цалаваць;
2. кахаць;
3. любіць

любіць *nesvrš.*

voljeti, lubiti *ж.*

ljubòvati *незак.*

кахацца

любавáцца *nesvrš.*

diviti se

ljút *прым.*

1. востры (смак);
2. сярдзіты, узлаваны;
3. жорсткі, страшны

люты *прид.*

1. okrutan, svirep;
 2. težak, tegoban;
- люты**, -ага *м.*
veljača

ljútnja *ж.*

гнеў, злосць

лю́тня, -і *ж.*

lutnja, lauta

màcati *зак. і незак. рэг.*

заплямліваць/ запляміць, пэцкаць/
запэцкаць

мачáць *nesvrš.*

umakati, zamakati

māh *м.*

1. мах, узмах;
2. імгненне

мах, -у *м.*

mah 1, zamah

māher *м. рэг.*

1. майстра, мастак;

махéр, -у *м.*

moher, vuna angorske koze

2. камбінатар, праныра

mājka *ж.*
маці

màknuti *зак.*
1. прыбраць, пасунуць, выдаліць;
2. варухнуць

mána *ж.*
недахоп, хіба, дэфект;
màna *ж. рэл.*
манна

màněž *м.*
манеж 1, памяшканне для верхавой
язды

mánjiti *незак. разм.*
памяншаць

màntija *ж.*
1. мантыя 1, доўгая адзежына;
2. *геал.* мантыя 3, геасфера

māran *прым.*
старанны, руплівы, гарлівы

máriti *незак.*
1. клапаціцца, турбавацца;
2. любіць, жадаць

māslo *н.*
1. топленае масла;
2. *перан.* рэч сумнеўнай якасці

ма́йка, -і *ж.*
majica, potkošulja

макну́ць *svrš.*
umočiti, zamočiti

манá, -ы *ж.*
laž

манéж, -а *м.*
1. manež, u konjičkom sportu, prostor za dresuru;
2. cirkuska arena;
3. dječja ogradica

мані́ць *nesvrš.*
lagati

ма́нтыя, -і *ж.*
1. mantija 1, duga svećenička halja;
2. *zool.* plašt (dio tijela mekušaca i plaštenjaka);
3. *geol.* mantija 2, geosfera

ма́рны *prid.*
uzaludan, bezuspješan, beskoristan

ма́рыць *nesvrš.*
maštati, sanjariti

ма́сла, -а *sr.*
maslac

mâst *ж.*

1. тлушч;
2. мазь;
3. *саст.* колер скуры

mâstika *ж.*

моцны алкагольны напой з дадаткам масцічнай смалы

mástiti *незак.*

1. змазваць, шмаваць;
2. запраўляць тлушчам

mâšna *ж.*

1. бант;
2. гальштук

mât *м.*

мат¹, пройгрыш у шахматнай гульні

měč *м. спарт.*

матч

mèdvjetka *ж. бат.*

талакнянка, мучанік (*Arctostaphylos uva-ursi*)

mètlica *ж.*

1. мяцёлка;
2. прыстасаванне ў выглядзе мяцёлкі (шклоачышчальнік і да т.п.)

míliti *незак.*

паўзці, красціся

míliti se *незак.*

масць, -і *ж.*

boja (dlake, igraćih karata)

масціка, -і *ж.*

1. *teh.* mastiks;
2. laštilo za pod;
3. aromatična drvna smola

масціць *nesvrš.*

1. polagati (pod);
2. popločavati, taracati

машна́, -ы *ж. zast.*

1. мошња;
2. *pren.* novac, bogatstvo

мат¹, -а *м.*

mat, završni potez u šahu;

мат², -а *м.*

gruba psotka

меч, мяча *м.*

mač

мядзвѣдка, -і *ж. zool.*

rovac, vrlac (*Gryllotalpa vulgaris*)

мятліца, -ы *ж. bot.*

rosulja (*Argostis*)

мыліць *nesvrš.*

1. sapunati;
2. rastvarati, pjeniti sapun u vodi

мыліцца *nesvrš.*

1. пабадацца, быць даспадобы;
2. шкадаваць

pjeniti se

milovati *незак.*

1. лашчыць, песціць, мілаваць;
2. *арх.* кахаць

мілаваць *nesvrš.*

opraštati kaznu, davati pomilovanje;

мілаваць *nesvrš.*

milovati 1, dragati, maziti

mīna¹ *ж.*

1. *ваен.* міна¹ 1;

mīna² *ж. тэх.*

графіт, графітная палачка (для алоўка)

міна¹, -ы *ж. воjn.*

1. mina¹, eksploziv;

2. torpedo;

міна², -ы *ж.*

izraz lica, držanje

mīnski¹ *прым.*

мінны;

mīnski² *прым.*

мінскі, які адносіцца да Мінска

мінскі *прід.*

minski², koji pripada Minsku

mīr *м.*

1. mīr¹, адсутнасць варожасці, вайны;

2. спакой, цішыня;

3. пенсія

mīr¹, -у *м.*

mir, stanje bez rata, sukoba

mīr², -у *м. zast.*

seoska općina

mīran *прым.*

спакойны, мірны 2

мірны *прід.*

1. mirovni;

2. miran, tih, blag

mīsa *ж. рэл.*

імша

міса, -ы *ж.*

zdjela

mīšjāk *м. бат.*

касталом (*Cynoglossum*);

mīšjāk *м.*

мышыны памёт

мыш'як, -у *м. кем.*

arsen

mīto *н.*

1. хабар;

2. *гіст.* пошліна, мыта

мыта, -а *sr.*

carina

mòliti *незак.*

1. прасіць;
2. маліць, умаляць;
3. маліцца;

móra *ж.*

1. *юр.* затримка, пратэрміноўка;
2. *лінгв.* мора, кароткі склад;

mōra *ж. рэг.*

тып народнай гульні

mòtati *незак.*

1. матаць¹ 1, віць, накручваць;
2. круціць, вярцець;
3. *перан.* круціць, махляваць

mràz *м.*

1. мароз, холад;
2. іней, намаразь

mrèža *ж.*

сетка

mřknuti¹ *незак.*

1. цямнець, змяркацца;
2. хмурнець, станавіцца панурым;

mřknuti² *зак. жарг.*

скрасці

mũčan *прым.*

цяжкі, пакутлівы, гнятлівы

múdar *прым.*

1. мудры, разумны;
2. хітры

mudròvati *незак.*

разумнічаць, мудрагеліць

маліць *nesvrš.*

moliti 2, umoljavati;

мóra, -a *sr.*

more

мóra, -ы *ž. lingv.*

móra 2, kratki slog

матаць¹ *nesvrš.*

1. motati 1, namatati;
2. mahati, klimati;
3. *razg.* juriti, trčati;

матаць² *nesvrš. razg.*

razbacivati, uludo trošiti

марóз, -у *m.*

hladnoća, mraz 1

мярэжа, -ы *ž.*

ribarska mreža

мёркнуць *nesvrš.*

tamnjeti, gubiti sjaj

мучны *prid.*

brašnen, od brašna

мúдры *prid.*

mudar 1, razborit

мудраваць *nesvrš. razg.*

1. umovati, intelektualizirati;

2. komplicirati, nepotrebno mudrovati

mũka *ж.*

1. цяжкась, напружанне, намаганне;
2. мўка², фізічная або маральная пакута;
3. млосць

мукá, -i *ж.*

- brašno;
мўка, -i *ж.*
muka 2, fizička i duševna patnja

mũla *ж. рэг.*

агароджаны басейн ля берага мора для адлоўленага тунца;

mũla¹ *м.*

1. *рэл.* мула, служыцель культу ў мусульманаў;
2. суддзя ў буйных гарадах;
3. *гіст.* тытул, які султан надаваў адукаваным людзям;

mũla² *ж.*

1. *заал.* мул, аслюк (*Equus mulus*);
2. *жарг.* дурны чалавек

мулá, -ы *т. rel.*

mũla¹ 1, teolog

nàbaviti *зак.*

прыдбаць, набыць

набáвiць *svrš.*

dobati, dojetnuti

nàbāvka *ж.*

набыццё, купля

набáўка, -i *ж.*

rovecavanje, dodatak

náboj *м.*

1. вынік збіцця, утрамбоўкі;
2. мазоль;
3. зарад, патрон;
4. зарад

набóй, -ю *т.*

dio metka, naboj 3

nábor *м.*

1. складка, фальбона;
2. зморшчына

набóр, -у *т.*

1. primanje, upisivanje;
2. komplet, garnitura;
3. *tisk.* slog;
4. metalni ukrasi na ormi

nàbrati *зак.*

зрабіць складкі, сабраць

набрáць *svrš.*

1. skupiti, nakupiti;
2. uzeti, najmiti, primiti;
3. *tisk.* složiti (tekst);

načiniti *зак.*
зрабіць, стварыць, вырабіць

nadòjiti *зак.*
1. накарміць грудным малаком;
2. *перан.* намовіць, усяліць ідэю

nàgnati *зак.*
прымусіць, падбухторыць

nágoda *ж.*
пагадненне, дамова

nàgovōr *м.*
падбухторванне, угаворы

nagovòriti *зак.*
1. угаварыць, падбухторыць;
2. пераканаць;
3. *саст.* звярнуцца (да каго-н.)

nàkladnī *прым.*
выдавецкі

nàkvasiti *зак. рэг.*
намачыць, замачыць

nàlaziti *незак.*
1. знаходзіць;

4. sastaviti, složiti

начыніць *svrš. kul.*
nadjenuti, napuniti

надаіць *svrš.*
namusti

нагнаць *svrš.*
1. stignuti, dostići;
2. nadoknaditi;
3. natjerati, stjerati, skupiti;
4. utjerati (osjećaj);
5. ispeći, napeći (rakije)

нагода, -ы *ж.*
prilika

нагавор, -у *м.*
1. kleveta, ogovaranje;
2. *zast.* gatanje, bajaranje

нагаварыць *svrš.*
1. opširno isprićati;
2. oklevetati, opanjkati;
3. snimiti govor (na ploču);
4. začarati, općiniti riječima

накладны *prid.*
dodat, dometnut, nastavljen

наквасіць *svrš.*
nakiseliti, ukiseliti (kupus)

налазіць *nesvrš.*
1. prodirati, masovno uvlačiti se;

2. лічыць, меркаваць

nalíčiti зак.

нафарбаваць, загрыміраваць

nalòžiti¹ зак.

запаліць, растапіць;

nalòžiti² зак.

загадаць

nàmjeriti se зак.

сустрэць, спаткаць

nápad м.

1. напад, атака;

2. прыступ

nápast ж.

1. спакуса;

2. дакучлівая рэч ці чалавек

náplāvan прым.

алювіяльны, наносны

napláviti зак.

намыць, нанесці (вадой)

nároj м.

пойла

napòjiti зак.

1. напіць 1, даць напіцца;

2. зарадзіць (электраэнергіяй)

nápor м.

намаганне, напружанне

2. navaljivati, popeti se

налічыць svrš.

1. izbrojiti, nabrojati;

2. pribrojiti, dodati brojeći;

3. uračunati, pripisati na račun

налажыць svrš.

1. staviti, metnuti (na što);

2. natrpati, natovariti;

3. podvrgnuti (čemu);

намэрыцца svrš.

1. nakaniti, naumiti;

2. nanišaniti, naciljati

напад, -у m.

napad 1, atak

напáсьць, -і ж. razg.

nesreća

наплаўны prid.

pontonski

наплáвіць svrš.

1. pokriti rastaljenim metalom;

2. istaliti, istopiti

напóй, -я m.

piće, napitak

напаіць svrš.

1. naporiti 1, dati tekućinu za piće;

2. ispuniti, zasititi (zrak)

напóр, -у m.

pritisak, tlak

nápōran *прым.*
напружаны, цяжкі, утомны

nàpraviti *зак.*
1. стварыць, зрабіць;
2. выклікаць, спрычыніць

napúhnuti *зак.*
1. надзьмуць, напоўніць паветрам;
2. *перан.* раздзьмуць, перабольшыць;

napùstiti *зак.*
пакінуць, кінуць

narèčen *прым. арх.*
нарачоны 1, аб'яўлены быць такім

náručan *прым.*
зручны, дарэчны

nasèliti *зак.*
пасяліць, засяліць (каго куды)

nàsilu *прысл.*
супраць сваёй ці чужой волі, сілком

nàsjesti *зак.*
1. сесці, усесціся;
2. *разм.* даць сябе падмануць

напóрны¹ *прід.*
tlačni, koji je pod pritiskom;
напóрны² *прід.*
uporan, odlučan

напράвіць *svrš.*
popraviti, ukloniti kvar, učiniti boljim

напўхнуць *svrš.*
nateći, naduti se

напусціць *svrš.*
1. pustiti (što u što), napuniti;
2. napraviti se, dati sebi izgled;
3. nahuckati, napujdati;
4. izazvati vraćanjem

нарачóны *прід.*
1. narečen, koji je spomenut kao ona što se određuje;
2. zaručnik, vjerenik

нарúчны *прід.*
ručni, koji se nosi na ruci

насяліць *svrš.*
napučiti (što)

насілу *пріл.*
s teškom mukom, jedva

насéсці¹ *svrš.*
sjesti (o velikom broju ljudi);
насéсці² *svrš.*
1. prekriti padajući, skupiti se;
2. navaliti, pritisnuti (koga);
3. *pren.* navaliti (s molbama), zatražiti (što od koga)

naslijéditi *зак.*

1. атрымаць у спадчыну;
2. стаць пераемнікам, замяніць, працягнуць

наслядзіць *svrš.*

ostaviti tragove

nasmiјěšiti se *зак.*

усміхнуцца

насмьяшыць *svrš.*

nasmiјati

nàstaviti *зак.*

працягнуць, аднавіць (якую-н. дзейнасць)

наста́віць¹ *svrš.*

1. postaviti, metnuti (u velikom broju);
2. uperiti, upraviti;
3. pružiti;
4. nabiti, natući (modrice);

наста́віць² *svrš.*

naučiti, poučiti

nastúpiti *зак.*

1. выступіць (перад публікай);
2. паступіць (на працу)

наступіць¹ *svrš.*

stupiti, nagaziti;

наступіць² *svrš.*

nastati, početi

nástupnī *прым.*

уступны

настúпны *прід.*

sljedeći, naredni

nasúkati *зак.*

1. пасадзіць на мель;
2. *перан.* абдурьць, ашукаць;
3. насукаць, падрыхтаваць суканнем

насука́ць *svrš.*

nasukati 3, namotati

nàtiskati *зак.*

1. набіць, напоўніць;
2. надрукаваць

наці́скаць *nesvrš.*

pritiskivati, vršiti pritisak

nàtìsnuti *зак.*
сагнаць

nàturiti *зак.*
1. навязаць, прымусіць;
2. насунуць, насадзіць

nàvala *ж.*
1. напад, наступ;
2. націск, напор;
3. *спарт.* нападзенне

navòditi *незак.*
1. зводзіць, схіляць, падштурхоўваць;
2. накіроўваць, падводзіць;
3. спасылацца, прыводзіць, цытаваць

návodnī *прым.*
1. уяўны;
2. меркаваны, магчымы

návoj *м.*
шрубавая нарэзка

nazírati *незак. саст.*
гаварыць “праз нос”, з назальнай артыкуляцыяй;
nàzirati *незак.*
1. цьмяна бачыць, заўважаць;
2. прадчуваць, прадбачыць

nàzvati *зак.*
1. назваць 1, даць імя;
2. *разм.* пажадаць, павітаць;
3. патэлефанаваць, пазваніць

націснуць *svršč.*
1. pritisnuti;
2. izvršiti pritisak, prisiliti;
3. nacijediti (veću količinu);
4. *razg.* prionuti, dati se (na posao);
5. naglasiti;
6. *razg.* nažuljati

натурыцца *nesvršč.*
joguniti se, inatiti se

навала, -ы *ж.*
1. najezda;
2. nesreća, katastrofa;
3. vrlo mnogo

наводзіць *nesvršč.*
1. dovesti (veći broj ljudi i sl.)
2. usmjeriti, uputiti;
3. podići (most)

навадны *prid.*
sugestivni (pitanje)

навой, -я *м. teh.*
vratilo (na razboju)

назіраць *nesvršč.*
1. promatrati, motriti;
2. istraživati, proučavati;
3. nadgledati, nadzirati, paziti

назваць¹ *svršč.*
1. nazvati 1, dati ime;
2. imenovati, nabrojiti;
3. označiti, odrediti;
назваць² *svršč.*
pozvati (mnogo gostiju)

něčūven *прым.*

1. нячутны;
2. нечуваны, неверагодны (дрэнны)

nědūžan *прым.*

нявінны, бязвінны

nēmōć *ж.*

1. слабасць, немач 1, недамаганне;
2. бездапаможнасць, бясцілле

nenávidjeti *незак. арх.*

зайздросціць

nenávist *ж.*

зайздрасць

něodlūčan *прым.*

1. нерашучы;
2. *спарт.* нічыйны

něpodoban *прым.*

1. непрыгодны, непрыдатны;
2. непрыстойны, непрымальны

něsti *незак.*

несці², класці яйкі

нечуваны *прід.*

nevjerojatan, izvanredan

нядужы *прід.*

bolešljiv, slabunjav

немач, -ы *ж.*

1. nemoć 1, slabost;
2. nesreća, nevolja

ненавідзец *svrš.*

mrziti

нянавісць, -і *ж.*

mržnja

неадлучны *прід.*

1. nerazdvojiv, nerazlučiv;
2. neprekidan, stalan (posao)

непадобны *прід.*

koji ne sličī, nije nalik

несці¹ *nesvrš.*

1. nositi;
2. goniti, tjerati;
3. *razg.* zaudarati;
4. *razg.* brbljati gluposti;

несці² *nesvrš.*

nesti, nositi jaja

něvolja *ж.*

1. гора, няшчасце;
2. галеча, беднасць, няволя 2;
3. *пеяр.* бядак

няволя, -і *ж.*

1. ropstvo, zatočeništvo;
2. nužda, nevolja 2, potreba

něvōljan *прым.*

1. нявольны 1, міжвольны;

нявольны *прід.*

1. nevoljan 1, nehotičan;

2. бедны, няшчасны;
3. бязвольны, апатычны;
nèvoljen *прым.*
нелюбімы, непапулярны

nèvōljnik *м.*
1. бядак, небарака;
2. бязвольны, апатычны чалавек

nīz *м.*
1. нітка, нізка, каралі;
2. шэраг, сэрыя;
3. *мат.* прагрэсія

novīna *ж.*
навацыя, новаўвядзенне, навіна 2
nòvine *ж. pl. t.*
газета

nūditi *незак.*
прапаноўваць
nūditi se *незак.*
прапаноўваць свае паслугі, дапамогу

òbād *м. заал.*
гіз, сляпень (*Tabanidae*)

òbjava *ж.*
1. аб'ява, абвяшчэнне;
2. прадказанне, папярэджанне;
3. *рэл.* адкрыццё;
4. пасведчанне, дакумент

objáviti *зак.*
1. аб'явіць, абвясціць;
2. выдаць, надрукаваць

òbloga *ж.*

2. prisilen, primoran;
3. podređen, zavisán, potčinjen

нявольнік, -а *м.*
rob, sužanj, zarobljenik

ніз, -у *м.*
1. donji dio, donja strana;
2. donji tok rijeke;
3. *pl.* (нізы) niži slojevi društva;
4. *pl.* (нізы) *glazb.* najniži, duboki tonovi

навіна, -ы *ж.*
1. vijest;
2. novina, novost

нудзіць *nesvrš. impers.*
1. biti muka, povraćati se;
2. biti odvratan, gaditi se;
нудзіцца *nesvrš.*
patiti od dosade, čamiti

вобад, -а *м. tehn.*
1. naplatak;
2. okvir, obod

аб'ява, -ы *ж.*
objava 1, javna obavijest

аб'явіць *svrš.*
objaviti 1, priopćiti, oglasiti

аблóга, -і *ж.*

абкладка, абліцоўка, ашалёўка і г.д.

1. *agr.* zapuštena oranica, parlog;
2. *voj.* opsada;
3. *lov.* okruženje (divljači)

òbraz *м.*

1. шчака;
2. гонар

абра́з, -а *м.*

- ikona;
- вóбраз**, -а *м.*
1. predstava, slika;
 2. oblik, lik;
 3. *knjiž.* lik, tip, karakter

òbrazina *ж.*

1. *аўгм.* вялікая, тоўстая шчака;
2. маска;
3. *гіст.* забрала

абразі́на, -ы *ж.*

ružno, odvratno ljice, njuška

òbrok *м.*

1. прыём ежы, ежа (сняданне, абед, вячэра);
2. порцыя;
3. доля, частковы плацёж

абро́к¹, -у *м. пов.*

zemljarina, danak;

абро́к², -у *м.*

krma za konje

òbūci *зак.*

надзець, апрануць

абу́ць *svrš.*

obuti, nazuti

òdbor *м.*

камісія, камітэт

адбо́р, -у *м.*

1. izbor;
2. *biol.* odabiranje, selekcija

odgòditi *зак.*

пасунуць, адкласці (мерапрыемства)

адгадзі́ць *svrš. razg.*

odužiti se

òdgvōr *м.*

адказ

адгаво́ры, -аў *pl.t. razg.*

odgovaranje, odvracanje (čega)

odlèžati *зак.*

1. адляжаць, адлежацца, праляжаць;
2. адстаяцца (пра віно);
3. адсядзець, адбыць (у турме)

адляжа́ць *svrš.*

odležati 1, provesti vrijeme ležeći

odlúčiti *зак.*

1. вырашыць, пастанавіць;
2. вызначыцца, рашыцца

адлучыць *svrš.*

odvojiti, odijeliti

òdmjena *ж.*

змена, замена

адмэна, -ы *ж.*

ukidanje, ukinuće

òdnijēti *зак.*

1. аднесці, знесці;
2. забраць, адняць 3, скрасці;
3. знішчыць, пагубіць

адняць *svrš.*

1. odijeliti, odvojiti;
2. amputirati;
3. oduzeti, odnijeti 2

òdnos *м.*

1. адносіны, стасункі;
2. стаўленне

адно́с, -у *м.*

odnošenje

òdnosno *прысл.*

1. то бок, ці, дакладней;
2. адпаведна

адно́сна *прил.*

relativno, više-manje, donekle

odòljēti *зак.*

не падацца, устояць

адóлець *svrš.*

1. savladati, pobijediti;
2. obuzeti, spopasti

odráditi *зак.*

1. скончыць працу;
2. зарабіць;
3. адпрацаваць

адрадзіць *svrš.*

obnoviti, oživiti, regenerirati

òdrina *ж.*

альтанка з вінаграднай лазы

адры́на, -ы *ж.*

sjenik, šupa

òdsjek *м.*

1. адрэзак, частка;
2. аддзяленне, секцыя, сектар

адсэ́к, -а *м.*

odjeljak, odio

òdsjesti *зак.*

спыніцца, прабыць нейкі час (у гатэлі)

адсэ́сці *svrš.*

presjesti dalje, odmaknuti

òdsjēv *м.*
водбліск, адбітак

òdvrātan *прым.*
брыдкі, агідны

ògnjīšte *н.*
агмень, ачаг

òkućiti *зак.*
1. займаець жытло, дом;
2. *перан.* займаець сям'ю

opáľiti *зак.*
1. стрэліць, выпаліць;
2. апаліць 1, апячы;
3. ударыць, выцяць;
4. *жарг.* абабраць, завысіць цану
òpaska *ж.*
зацёмка, заўвага

òplakati *зак.*
аплакаць;
opláľkati *незак.*
заліваць

òplata *ж.*
1. *буд.* форма для адліўкі бетону;
2. абкладка, ашалёўка, абшыўка

òpsēg *м.*
1. пэрыметр;
2. *разм.* памер, размах, дыяпазон

opúhnuti *зак.*
здзьмуць

адсёў, *-сёву т.*
1. *prosijavanje*;
2. *pren.* selekcija, odabiranje

адварóтны *прід.*
1. obrnut, obratan;
2. suprotan

вóгнішча, *-а sr.*
vatra, lomača

акучыць *svrš.*
zagrnuti zemljom

апаліць *svrš.*
1. opaliti 2, opržiti;
2. zagrijati (gorivom)

апáска, *-і ž. razg.*
bojazan, oprez

аплáкаць *svrš.*
òplakati, izraziti veliko žaljenje

аплáта, *-ы ž.*
plaćanje, isplata

абсáг, *-у т.*
1. prostor, horizont;
2. *pren.* sfera, područje

апúхнуць *svrš.*
nateći, oteći

opùstiti *зак.*

1. павесіць, спусціць;
2. расслабіць, разняволіць;

opústiti *зак.*

зрабіць пустым, выпусташыць

анусціць *svrš.*

1. spustiti;
2. nagnuti, oboriti (glavu);
3. ubaciti;
4. propustiti, izostaviti

òsoban *прым.*

асабісты, прыватны

асóбны *прід.*

odvojen, odijeljen, poseban

osobìna *ж.*

асаблівасць, уласцінасць, рыса

асóбіна, -ы *ж.*

individua, pojedinac

òsveta *ж.*

помста

асвёта, -ы *ж.*

prosvjeta

osvétiti *зак.*

адпомсціць

асвяціць¹ *svrš.*

1. rasvijetljiti;
2. razjasniti, izložiti;

асвяціць² *svrš.*

posvetiti, blagosloviti

osvòjiti *зак.*

1. заваяваць, здабыць, захапіць;
2. скарыць, паланіць

асвóіць *svrš.*

svladati, usvojiti, izučiti

otpísati *зак.*

1. адпісаць 1, адказаць на ліст;
2. спісаць, зняць з рахунку

адпісаць *svrš.*

1. otpisati, odgovoriti pismom;
2. zavještati

òtplata *ж.*

1. выплата, растэрміноўка;
2. унёсак (пры растэрміноўцы)

адплáта, -ы *ж.*

odmazda, osveta

otplátiti *зак.*

выплаціць, расплаціцца

адплаціць *svrš.*

uzvratiti, nadoknaditi

òtpor *м.*

1. супраціў, адмаўленне;
2. фіз. супраціўленне

адпóр, -у *м.*

odoljevanje, obrana

otrùstiti *зак.*

1. послабіць, адпусціць 3;
2. адпусціць 2, выпусціць, выпісаць;
3. звольніць;
4. дараваць, адпусціць 5 (грэх)

oznáčiti *зак.*

1. адзначыць, азначыць 2, паставіць знак;
2. *перан.* заклэйміць, ачарніць

рàhnuti *зак.*

1. засмярдзець;
2. памерці, выпусціць дух

рàк *м. спарт.*

шайба

рàлас *м.*

1. вялікі палец;
2. *гіст.* дзюйм, цаля;
3. спіца ў коле;
4. уключына

рàmēt *ж.*

1. розум;
2. здольнасць, талент;
3. памяць 1;
4. *арх.* даўнія часы

рàmetan *прым.*

разумны

рànō *м.***адпусціць** *svrš.*

1. pustiti;
2. otpustiti 2, osloboditi;
3. otpustiti 1, oslabiti;
4. izdati, isporučiti;
5. otpustiti 4, oprostiti

азнàчыць *svrš.*

1. definirati;
2. pokazati, označiti 1;
3. predodrediti

пàхнуць *nesvrš.*

mirisati, osjećati se

пак¹, -а *т.*

hrpa, svežanj;

пак², -у *т.*

polarni led

палàц, -а *т.*

dvor, palača

пàмяць, -і *ж.*

1. pamćenje, pamet 3;
2. uspomena, sjećanje

пàмятны *прід.*

1. koji se pamti, nezaboravan;
2. koji služi za podsjećanje

панó *sr. indekl.*

экран, панэль

uokvirena ploha, slika

pàprika *ж. бат.*

салодкі перац (*Capsicum annuum*)

пáпрыка, -i *ж.*

čili paprika

pàra *ж.*

1. *жарг.* грошы;

2. *гіст.* сотая частка дынара;

pàra *ж.*

пара², рэчыва ў газападобным стане,

разагрэтае вільготнае паветра

пáра¹, -ы *ж.*

par, dva komada;

пáра², -ы *ж.*

pàra², jako zagrijan vlažan zrak;

парá, -ы *ж.*

vrijeme, doba, period

pàran *прым.*

1. парны¹, які складае пару;

2. цотны;

pàrni *прым.*

паравы

пáрны¹ *прід.*

paran 1, koji se pojavljuje u paru;

пáрны² *прід.*

sparan, zagušljivo vlažan (zrak)

pastòrāl *м. рэл.*

1. біскупскае жазло;

2. служэнне каталіцкага святара

пастарáль, -i *ж.*

pastorala

pàstūh *м.*

жарабец

пасту́х, -a *м.*

pastir, čoban

pàt *м.*

1. *шахм.* пат¹ (становішча ў гульні);

2. *перан.* пат¹ 2, патавая сітуацыя

пат¹, -a *м.*

1. *šah* pat 1 (mogući završetak partije);

2. *pren.* pat 2, stanje u kojem se ne može ništa učiniti;

пат², -y *м.*

marmelada, voćni žele

pàtrōn *м.*

1. *гіст.* патрон² 1, асоба, якая брала пад апеку бедных;

2. рэл. святы абаронца, заснавальнік царквы;

3. *гіст.* старая назва ўласніка карабля;

4. абаронца, заступнік, патрон² 3

патрón¹, -a *м.*

1. *voj.* naboј, čahura, ovoj metka;

2. *teh.* patrona, kalup;

патрón², -a *м.*

1. *pov.* patron 1, patricij koji štiti svoje klijente;

2. *zast.* gazda poduzeća;

3. *rel.* osnivač crkve, zaštitnik

pàvlīn *м. рэл.*
паўлін², прадстаўнік ордэну св. Паўла
Пустэльніка

pàzuho *н. анат.*
паха, падпаха;

pèčēnka¹ *ж. бат.*
грузд;
pèčēnka² *ж. заал.*
лешч (*Abramis brama*);
pèčēnka³ *ж.*
1. смажаніна, смажонка;
2. паляндвіца;
3. жывёліна, прызначаная для
запякання

pèčūrka *ж. бат.*
1. шампіньён, пачурка² (*Agaricus*);
2. *рэг.* грыб

pèdalj *м.*
1. пядзя (мера даўжыні);
2. маленькі кавалак паверхні

pènj *м. рэг.*
фант (гульня)

pègēs *м.*
крэндзель, абаранак у форме васьмёркі

pèrina *ж.*
1. пярэна, падсцілка, напоўненая

паўлін¹, -а *м. зool.*
paun (*Pavo cristatus*);
паўлін², -а *м.*
pavlin, pripadnik reda Sv. Paula pustinjaka

пáзуха, -і *ж.*
1. njedra;
2. *анат.* šupljina (čeona i sl.)

пѳчóнка, -і *ж.*
jetra

пѳчúрка¹, -і *ж.*
prenosna željezna pećica;
пѳчúрка², -і *ж. bot.*
pećurka 1 (vrsta gljiva, *Agaricus*)

пѳдáль, -і *ж.*
pedala

пѳнь, пня *т.*
1. panj;
2. *пѳен.* tupavko, tupavac

пѳѳрац, -рцу *т. bot.*
1. papar, biber (*Piper nigrum*);
2. paprika (*Capsicum annum*)

пѳѳрýна, -ы *ж.*
perina 1, donji dio posteljine napunjen

пер'ем;
2. коўдра, напоўненая пер'ем

perjem

périti *незак.*
накіраваць (востры прадмет) на што-н.

пэрыць *nesvrš.*
tući, lupati

pètljati *незак.*
1. блытаць;
2. інтрыгаваць, рабіць падкопы;
3. заблытваць, уцягваць (каго у што)

пятляць *nesvrš.*
krivudati, zaobilaziti, mrsiti tragove

pìk¹ *м.*
пікі, картачная масць;
pìk² *м.*
гафель

пìк, -а/-у *м.*
1. šiljak, vršak;
2. vrhunac, kulminacija (u razvoju)

pìka *ж. спарт.*
1. месца старту ў бегавых і інш.
спаборніцтвах;
2. мішэнь, мэта

пìка¹, -і *ж.*
koplje;
пìка², -і *ж.*
pik¹ (boja u kartama)

pikàntan *прым.*
1. кулін. востры, запраўлены спецыямі;
2. перан. пікантны, цікавы, спакуслівы

пìкàнтны *прід.*
pikantan 2, koji pobuđuje zanimanje,
zavodljiv

pìsmen *прым.*
1. пісьмовы;
2. пісьменны, які ўмее правільна пісаць

пìсьмéнны *прід.*
pismen 2, koji zna pisati i čitati

písmo *н.*
1. пісьмо 3, сістэма графічных знакаў;
2. пісьмо 1, ліст;
3. дакумент, пасведчанне;
4. почырк, стыль пісання;
5. рэг. узор, арнамент;
6. разм. рэшка (бок манеты)

пìсьмó, -а *sr.*
1. pismo 2, text koji se šalje;
2. pisanje;
3. pismo 1, sustav grafičkih znakova;
4. stil, način umjetničkog prikazivanja

plàhta *ж.*
1. прасціна;
2. жарг. ліст вялікага памеру

плáхта, -ы *ж.*
čvrsta domaća tkanina

plákati *незак.*

1. паласкаць, выпалоскваць;
2. абмываць (берагі), заплюхваць;

plàkati *незак.*

плакаць, праліваць слёзы

плáкаць *nesvrš.*

plàkati, suziti

plâst *м.*

капа, стог

пласт, -а *т.*

sloj, naslaga

plèh *м.*

бляха

плех, -а *т.*

1. ćela, golo mjesto;
2. proplanak, ćistina

plèsti se *незак.*

1. віцца, круціцца (вакол чаго-н.);
2. умешвацца;
3. губляцца, страчваць думку

плéсціся *nesvrš.*

vući se, jedva íći

pljèva *ж.*

1. мякіна;
2. *перан.* драбніца, неістотная рэч

плявá, -ы *ж.*

орна, membrana

plôt¹ *м.*

плот, агароджа;

plôt² *ж. тэал.*

плоць

плот, -а *т.*

plot¹, ograda

plôv *м.*

1. *саст.* плаванне, судаходства;
2. *спарт.* заплыв

плоў, плову *т. kulin.*

pilav

рòбоџан *прым.*

бакавы

пабóчны *прід.*

1. sporedan, uzgredan;
2. stran, tuđ

probúditì *зак.*

заахвоціць, стымуляваць

пабудзіць *svrš.*

probuditi

pòd *м.*

1. падлога;
2. *перан.* дол, зямля

под, -а *т.*

dno peći

podátak *м.*

звестка, дадзена

pòdati se *зак.*

аддацца

падáтак, -тку *т.*

porez

падáцца *svrš.*

1. pomaknuti se, maknuti se;
2. uputiti se, otići;
3. ostarjeti, oronuti

podàviti *зак.*

падагнуць, падгарнуць, падціснуць;

podáviti *зак.*

падушыць, перадушыць, знішчыць

падавіць *svrš.*

1. ugušiti, suzbiti;
2. podáviti, uništiti davljenjem

pòdlesak *м.*

шафран

падлэсак, -ску *т.*

šikara, mlada šuma

pòdloga *ж.*

1. падстаўка, падмурак, падкладка;
2. грунт, аснова;
3. *агр.* прышчэпа

падлóга, -і *ж.*

pod, tlo

pòdložan *прым.*

1. падпарадкаваны, залежны, падуладны;
2. схільны, падвержаны, падлеглы

падлóжны *прід.*

krivotvoren, falsificiran

podlòžiti *зак.*

1. падкласці, падлажыць 1;
2. распаліць (агонь), запаліць;
3. падпарадкаваць

падлажыць *svrš.*

1. podložiti 1, podmetnuti;
2. podstaviti, staviti podstavu;
3. dometnuti, dodati;
4. podmetnuti, poturiti

pòdoban *прым.*

1. падобны;
2. прыдатны, прыгодны;
3. *разм.* варты, годны

падóбны *прід.*

sličan, nalik

podrápati *зак.*
парваць, разадраць

падра́паць *svrš.*
izgresti, oderati

pòdstava *ж.*
падкладка

падста́ва¹, -ы *ж.*
razlog, povod, temelj;
падста́ва², -ы *ж. pov.*
poštanski konji

pòdstāvka *ж.*
махавік зялёны (*Xerocomus
subtomentosus*)

падстаўка, -і *ж.*
podmetak, podmetač, podloga

podùčiti *зак.*
падвучыць 1, навучыць

падвучыць *svrš.*
1. podučiti, poučiti;
2. nagovoriti, navesti

podválliti *зак.*
падсунуць, падмануць

падваліць *svrš.*
1. nagrnuti, dosuti, dodati;
2. *razg.* pridoći, nagrnuti (mnogo ljudi)

pògān *ж.*
1. *арх.* памёт, эксскрэменты;
2. гадасць, погань

пóгань, -і *ж. razg.*
pogan 2, što je odvratno

pògan *прым.*
1. брудны;
2. злы, брыдкі, паганы 3 (чалавек)

пага́ны *прід.*
1. otrovan, koji nije jestiv;
2. nečist, zagađen, pogan 1;
3. gadan, odvratan, pogan 2;
4. oštar, bijesan (pas);
5. *zast.* poganski

pogánac¹ *м.*
насякомае;
pogánac² *м.*
паганец, нягоднік

пага́нец, -нца *м.*
poganač², pokvarenjak

pògodan *прым.*
прыдатны, зручны, адпаведны

паго́дны *прід.*
lijep, ugodan, vedar (o vremenu)

rogòditi *зак.*

1. пацэліць;
2. напаткаць, спасцігнуць;
3. угадаць, здагадацца

rògon *м.*

1. цяга, рухаючая сіла;
2. рухавік;
3. цэх;
4. прывад

rògrūžen *прым. арх.*

1. прыгнечаны, засмучаны;
2. пакорлівы

ròhāban *прым.*

паношаны, патрапаны

ròhod *м.*

1. ад'езд, адыход, паход¹ 2;
2. (ваенны) паход¹ 1

ròjesti *зак.*

1. з'есці;
2. знішчыць, ліквідаваць

ròklade *ж. pl.t.*

1. масленіца;
2. запускі, загавіны

ròklon *м.*

1. падарунак;
2. паклон 1, нахіленне галавы

ròkoj *м.*

пагадзіць *svrš.*

1. dovesti u sklad, usuglasiti;
2. izmiriti, pomiriti

пагón, -а *м.*

naramenica, epoleta

пагрўжаны *prid.*

1. natovaren;
2. zaronjen (u vodu)

пахáбны *prid.*

nepristojan, prostački

пахóд¹, -у *м.*

1. pohod, pokret jedinice vojska;
2. putovanje, izlet;
3. izlazak, pohod 1;

пахóд², -у *м.*

privaga, preteg

паéсці *svrš.*

1. najesti se;
2. izjesti, pokvariti (moljac krzno)

паклáды, -аў *pl.t.*

naslaga, nalazište

паклón, -у *м.*

1. klanjanje, naklon, poklon 2;
2. pozdrav

пакóй, -я *м.*

1. вечны спакой, смерць;
2. спакой

soba

pòkora *ж.*

1. *рэл.* збавенне, пакаянне;
2. пакаранне, пакуты

пакóра, -ы *ж.*
pokornost

pól *м.*

1. полюс;
2. *рэг.* пол

пол, -у *м.*
spól, pol 2

póla *ж.*

1. *саст.* палова;
2. паўшар'е

пóла, -а *sr. sport*
polo

Pòlačanin *м.*

жыхар Полачы (населены пункт у Харватыі)

палачáнин, -а *м.*
stanovnik Polacka (naselje u Bjelorusiji)

pólaz *м. разм.*

выхад, адыход

пóлаз¹, -а *м.*
salinac, saonik;
пóлаз², -а *м. zool.*
smeđi guž (*Coluber najadum*)

pòlica¹ *ж.*

паліца 1, стэлаж;

pòlica² *ж.*

бульба, печаная ў прыску;

pòlica³ *ж.*

страхавое пасведчанне, поліс

палі́ца, -ы *ж.*
1. polica¹, raf;
2. ležaj (u spavaćem vagonu);

poljúbiti *зак.*

пацалаваць

палюбі́ць *svrš.*
zavoljeti

pòmalo *прысл.*

крыху, трошку, злёгка

памáлу *пріл.*
1. polako, sporo;
2. postepeno, postupno;
3. *разг.* oprezno, pažljivo

рòман *прым.*
уважлівы, клапацлівы, старанны

пóмны *прід.*
nezaboravan, koji se pamti

рòмет *м.*
1. адкіды, адпады;
2. сумяціца, блытаніна

памéт, -у *м.*
životinjski izmet, izmetina

рòмор *м.*
мор, эпідэмія

памóр, -а *м.*
primorac

рòпра *ж.*
помпа², паказная пышнасьць

пóмпа¹, -ы *ж.*
српка, pumpa;
пóмпа², -ы *ж.*
raskoš, pompa

рòпíкнутí *зак.*
1. узысці, прарасці;
2. панікнуць 2, апусціць (галаву)

панíкнучь *svrž.*
1. nagnuti se;
2. oboriti (glavu), pokunjiti se poniknuti 2

рòнос *м.*
гонар, годнасць, самалюбства

панóс, -у *м.*
proljev

рорíсатí *зак.*
перапісаць, скласці спіс
рòрítí *зак.*
1. выпіць;
2. *жарг.* атрымаць

папісáць *svrž.*
neko vrijeme pisati
папіць *svrž.*
napiti se

рорùстítí *зак.*
1. папусціць 2, паслабіць;
2. аслабець, змякчыцца;
3. саступіць, паддацца

папусціць *svrž.*
1. ustupiti, prepustiti;
2. popustiti 1, olabaviti

рорáдítí *зак.*
паклапаціцца, пастарацца

парадзіць *svrž.*
prouzrokovati, izazvati;
парáдзіць *svrž.*
posavjetovati

рòранítí *зак.*

парáніць *svrž.*

1. рана ўстаць;
2. паспяшацца, зрабіць што-н. зарана

raniti, ozlijediti

pòrez *м.*
падатак

парэ́з, -у *м.*
posjekotina

pòrtfelj *м.*
1. *экан.* партфолія;
2. партфель 1, сумка для папер
3. *перан.* партфель 2, пасада міністра

партфэ́ль, -я *м.*
1. portfelj 2, lisnica;
2. portfelj 3, ministarski resor

pòruka *ж.*
паведамленне, пасланне

пару́ка, -і *ж.*
jamstvo, garancija

pòrušiti *зак.*
разбурыць, знішчыць

пару́шыць *svrš.*
1. prekinuti, poremetiti;
2. prekršiti, narušiti;
3. pomaknuti

pòsada *ж.*
1. экіпаж, каманда;
2. гарнізон

паса́да, -ы *ж.*
posao, mjesto, položaj

pòslanik *м.*
1. дэпутат;
2. *дыпл.* пасланнік, дыпламатычны прадстаўнік

пасла́ннік, -а *м.*
poslanik 2, diplomat

poslánje *н.*
пакліканне, місія

пасла́нне, -я *sr.*
1. poslanica, poruka;
2. *zast. iron.* pismo

pòsljedak *м.*
вынік, наступства

пасле́дак, -дка *м.*
1. najmlađe dijete;
2. *pl.* ostaci

pòsluga *ж.*
1. абслуга, прыслуга;
2. абслугоўванне, паслугі;

паслу́га, -і *ж.*
1. usluga;
2. *pl.* usluge, službe

3. *вайск.* разлік, прыслуга

pòslūh *м.*
паслухмянасць, паслушэнства

пóслух, -а *т.*
1. posluh, poslušnost;
2. fama, glasina

pòsredan *прым.*
ускосны, непрамы

пасрэдны *прід.*
osrednji, prosječan

pòst *м.*
1. *рэл.* пост², устрыманне ад скаромнай ежы;
2. *разм.* абмежаванне ў харчаванні;
3. *жарг.* устрыманне ад цялесных уцех

пост¹, паста *т.*
1. stražarsko mjesto, straža;
2. promatračnica;
пост², -у *т. rel.*
post² 1, uzdržavanje od jela

pòstati ¹ *зак.*
1. стаць, зрабіцца, ператварыцца;
2. настаць, узнікнуць;
pòstati ² *зак.*
пастаяць, спыніцца

пастаць *svrš.*
1. ustati (o velikoj količini ljudi);
2. zaustaviti se (o velikoj koičini ljudi);

pòstava *ж.*
1. *тэатр.* пастаноўка, склад выканаўцаў;
2. *спарт.* каманда

паста́ва, -ы *ж.*
držanje, stav, položaj tijela

póstoјati *незак.*
існаваць, быць

пастаяць *svrš.*
ostati, postati, zadržati se neko vrijeme

pòtkop *м.*
падкоп 1, штольня

падкóп, -у *т.*
1. potkop, podzemni rov;
2. *pl. pren. razg.* spletke, intrige

pòtrebovati *незак.*
мець патрэбу, патрабаваць 2

патрабавáць *nesvrš.*
1. tražiti, zahtijevati;
2. trebati, potrebovati

póvez *м.*
павязка

пóвьязь, -і *ж.*
povezanost, veza

pòvijēst *ж.*
гісторыя

апóвeсць, -і *ж.*
priča, novela

pòvjeriti *зак.*
1. даверыць;
2. даручыць

павéрыць *svrš.*
povjerovati

pòvod *м.*
прычына

пóвад, -у *м.*
povodac, uzda

pòvoj *м.*
1. бінт, павязка;
2. пялёнка

павóй, -вою *м. bot.*
poronac, slak (*Convolvulus arvensis*)

pòvòljan *прым.*
спрыяльны, зручны, выгадны

павóльны *прід.*
spor, polagan

pòzāde *н.*
фон, задні план

пазáддзе, -я *sr.*
1. ovijci;
2. *pren.* sluge, plaćenici

pòzvati *зак.*
1. пазваць 1, паклікаць;
2. пазваць 2, запрасіць;
3. выклікаць;
4. патэлефанаваць

пазвáць *svrš.*
1. pozvati 1, zavikati;
2. pozvati 2, uputiti poziv

pozvòniti *зак.*
пазваніць 1, утварыць гук з дапамогай
звона, званка

пазваніць *svrš.*
1. pozvoniti, zazvoniti;
2. nazvati telefonom, telefonirati

prāh *м.*
1. парашок;
2. *саст.* порох (выбуховае рэчыва);
3. прах, астанкі цела пасля смерці

прах, -у *м.*
prah 3, posmrtni ostaci;
пóрах, -у *м.*
1. barut, prah 2;
2. *pren.* vatren, srastven čovjek

pràlik *м.*
прататып, правобраз

пралік, -у *м.*
pogreška u računu, promašaj

prāmēn *м.*

1. пасма, жмут, касмыль (валасоў);
2. паласа, сноп (святла і пад.);
3. дробная частка чаго-н.

prāti *незак.*

мыць

prāv *прым.*

1. прамы, роўны;
2. *перан.* справядлівы;

prāvī *прым.*

1. сапраўдны, натуральны;
2. правільны

prāvedan *прым.*

1. справядлівы;
2. нявінны

prāviti *незак.*

1. рабіць, вырабляць, прадукаваць;
2. ствараць, рыхтаваць

prāviti se *незак.*

1. рабіць выгляд, прыкідвацца;
2. утварацца, з'яўляцца

prèbiti *зак.*

1. збіць, пабіць;
2. перабіць¹ 3, разламіць на дзве паловы;
3. кампенсаваць

прамэнь, -я *т.*

zraka

праць *nesvrš.*

prati (samo rublje)

п्रा́вы¹ *прід.*

1. desni;
2. desničarski;

п्रा́вы² *прід.*

1. prav 2, pravedan;
2. koji je u pravu, nevin

п्रा́ведны *прід.*

1. *rel.* pobožan;
2. pravedan 1, pravičan (sud)

п्रा́віць¹ *nesvrš.*

1. vladati (državom), upravljati;
2. upravljati, voziti (auto);
3. vršiti, izvršavati;

п्रा́віць² *nesvrš.*

1. popravljati;
2. ispravljati, lektorirati;
3. oštriti, brusiti

п्रा́віцца *nesvrš.*

1. ozdravljivati, oporavljati se;
2. poboljšavati se, ispravljati se

перабіць¹ *svrš.*

1. pobiti, potući;
2. porazbijati, polupati;
3. prebiti 2, slomiti;

перабіць² *svrš.*

prekinuti;

перабіць *svrš.*

proboraviti, zadržati se

predávati¹ *незак.*

падаваць, перадаваць 1, здаваць;

predávati² *незак.*

1. чытаць лекцыю, выкладаць;

2. *перан.* дакараць, папракаць

перадава́ць *несврš.*

1. predavati¹, uručivati;

2. prenositi, emitirati;

3. izlagati, izražavati;

4. davati više, preplaćivati

prégled *м.*

1. *мед.* агляд, абследаванне;

2. прагляд, праверка;

3. агляд, сцяслае апісанне

перагляд, -у *м.*

ponovan pregled 2, preispitivanje, revizija

prègnati *зак.*

1. перагнаць 1 (праз што), гонячы, перамясціць;

2. *экспр.* перабольшыць

перагна́ць *сврš.*

1. pregnati 1;

2. prestignuti;

3. *teh., kem.* destilirati (vodu), rafinirati (naftu), ispeći (rakiju)

prègon *м.*

агароджаны ўчастак пашы

перагón¹, -у *м.*

otvorena pruga (između dviju stanica)

перагón², -у *м.*

separirano, posno mlijeko

prèkinuti *зак.*

1. разарваць, перарваць;

2. *перан.* перарваць, прыпыніць, спыніць;

3. перарваць стасункі, камунікацыю;

4. перабіць, не даць скончыць (маўленне)

перакінуць *сврš.*

1. prebaciti;

2. izgraditi (most);

3. premijestiti, prenijeti

prèkriti *зак.*

1. пакрыць, накрыць;

2. закрыць, зацягнуць (неба хмарамі);

3. перакрыць 1, накрыць нанавя

перакрыць *сврš.*

1. prekriti 3, ponovno pokriti;

2. nadmašiti;

3. pregraditi, presjeći (put)

prèlaziti *незак.*

1. пераходзіць;

2. пераязджаць, перапраўляцца;

3. праводзіць (чым па паверхні),

пералáзіць *несврš.*

penetrati se, verati se (preko plotu)

праходзіцца

prèplesti зак.

пераплесці 2, сплесці, перавіць;

пераплэсці svrš.

1. uvezati, ukoričiti;
2. preplesti, ispreplesti

prèplet м.

1. спосаб перапляцення;
2. спляценне

пераплёт, -у м.

1. uvezivanje, ukoričenje;
2. uvez, korice;
3. prozorski križ, rešetka;
4. razg. škripac, zapleten, težak položaj

prèpraviti зак.

перарабіць

пераправіць¹ svrš.

1. prevesti, prenijeti;
2. otpremiti, poslati;

пераправіць² svrš.

preraditi, popraviti

prèvesti¹ зак.

1. перавесці¹, перамясціць;
2. перакласці (на іншую мову);
3. перан. падмануць;

prèvesti² зак.

перавезці, пераправіць

перавэсці¹ svrš.

1. prevesti¹ 1, premijestiti;
2. poslati (poštom, bankom);
3. preračunati;
4. prekopirati (crtež);

перавэсці² svrš.

1. poubijati, uništiti;
2. potrošiti, razbacati

preživati незак.

1. заал. жаваць, перажоўваць;
2. перан. перажоўваць, паўтараць адно і тое ж

перажываць nesvrš.

1. preživljavati;
2. nadživljavati;
3. mučiti se, uznemirivati se

prìbaviti зак.

здабыць, прыдбаць, дастаць, атрымаць

прыбавіць svrš.

1. dodati, priložiti;
2. dopuniti

prìbrati зак.

сабраць, сканцэнтраваць

прыбраць svrš.

1. lijepo obući, okititi, ukrasiti;

	2. pospremiti; 3. spremiti, ukloniti
prìbrati se <i>зак.</i> 1. сабрацца, сысціся, сканцэнтравацца (у адным месцы); 2. апамятацца, апрытомнець, сабрацца з думкамі	прыбра́цца <i>svrš.</i> 1. lijepo se obući, nakititi se; 2. <i>razg.</i> pospremati, urediti (stan)
prìčekati <i>зак.</i> 1. пачакаць кароткі час; 2. прыняць, сустрэць; 3. перачакаць	прычака́ць <i>svrš.</i> dočekati, sačekati
prìgoda <i>ж.</i> нагода, (зручны) выпадак, магчымасць	прыго́да , -ы <i>ж.</i> neobičan događaj, pustolovina
prìgodan <i>прым.</i> выпадковы, часовы	прыго́дны <i>prid.</i> prikladan, valjan, upotrebljiv
prìgodnica <i>ж.</i> верш ці песня, напісаны з пэўнай нагоды	прыго́дніца , -ы <i>ж.</i> pustolovka, avanturistkinja
prìgovōr <i>м.</i> 1. дакор, папрок, заўвага; 2. <i>юр.</i> пярэчанне, пратэст	прыгаво́р , -у <i>м.</i> 1. <i>prav.</i> presuda; 2. bajaranje, magična formula
prìgovòriti <i>зак.</i> папракнуць, зрабіць заўвагу	прыгавары́ць <i>svrš.</i> <i>prav.</i> osuditi, odrediti kaznu
príhod <i>м.</i> 1. даход, прыбытак; 2. <i>экан.</i> прыход ¹ 2, паступленне	прыхо́д¹ , -у <i>м.</i> 1. dolazak; 2. prihod 2, bruto priljev novca; прыхо́д² , -а <i>м.</i> parohija, župa
prìhòditi <i>незак.</i> <i>арх.</i> падыходзіць, прыходзіць príhoditi <i>незак. экан.</i> прыходаваць, запісваць у прыход ¹ 2	прыхо́дзіць <i>nesvrš.</i> prilaziti, prìhòditi

prijépis *м.*
копія, дублікат

péranіc, -y *т.*
popis, registracija

prijévod *м.*
пераклад

перавóд¹, -y *т.*
1. premještanje, pomicanje;
2. slanje (novca, doznaka);
перавóд¹, -y *т.*
ubijanje, istrebljivanje

príklad *м.*
агароджа каміна

прЫклад, -y *т.*
primjer, obrazac;
прыклáд¹, -y *т.*
kundak;
прыклáд², -y *т.*
materijal, pribor za šivanje odjeće, obuće

prìkladan *прым.*
прыгодны, прыдатны

прЫкладны *прід.*
1. uzoran, primjeran;
2. približan;
прыкладны *прід.*
praktičan, primijenjen u praxi

prìkupiti *зак.*
сабраць, сканцэнтраваць, пазбіраць

прыкупіць *svrš.*
1. dokupiti;
2. kupiti (*u igri karata*)

príliv *м.*
прыток, прыліў 2, павелічэнне

прыліў, -ліву *т.*
1. plima;
2. priliv, priljev, povećanje

prìpadati *незак.*
належаць, адносіцца

прыпадаць *nesvrš.*
1. pritiskati se, naslanjati se;
2. padati (na neki dan), poklapati se

prìpovijēst *ж.*
літ. апавяданне, навела, аповесць

прЫпавесць, -і *ж.*
књиж. alegorija, parabola

prìprava *ж.*

прыпрáва, -ы *ж.*

падрыхтоўка

začin, mirodija

prisluživati *незак.*

запальваць свечку перад іконай ці на магіле

прыслўжваць *nesvrš.*

posluživati, dvoriti

prìstanak *м.*

згода, ухвала, дазвол

прыстанак, -нку *м.*

sklonište, utočište

prìstanište *н.*

прыстань, гавань

прыстáнішча, -а *sr.*

sklonište, utočište

prìstati *зак.*

1. пагадзіцца, даць згоду;
2. далучыцца, прымкнуць, прыстаць 3;
3. прыстаць 5, прытарнаваць, прычалоць

прыста́ць *svrš.*

1. zalijepiti se;
2. prenijeti se (bolest);
3. pristati 2, pridružiti se;
4. nametnnuti se, dodijati;
5. pristati 3, zaustaviti se uz obalu;
6. umoriti se

prístup *м.*

1. падыход, пад'езд, подступ, прыступ 2;
2. доступ;
3. падыход, стаўленне;
4. *инт.* зварот, наведванне (вэб-сайта)

пры́ступ, -у *м.*

1. napad, nastup (gnjeva);
2. prilaz, pristup 1;
3. navala, juriš;

prítúlitì *зак.*

прытушыць, прыгасіць (святло)

прытулі́ць *svrš.*

1. nasloniti, pritisnuti, zagrliti;
2. skloniti, uzeti pod okrilje

prítvor *м.*

арышт, папярэдняе заключэнне

прытвóр, -а *м.*

predvorje, trijem (ispred ulaza u crkvu)

príziv *м.*

юр. апеляцыя

прызы́ў, -ыву *м.*

1. poziv u vojsku, regrutacija;
2. voj. godište

pròfesor *м.*

1. *гiст.* тытул, які атрымлівае выпускнік філасофскага і інш. факультэтаў;
2. выкладчы сярэдняй школы;
3. прафесар, найвышэйшае навуковае званне выкладчыка ВНУ

прафэсар, -а *м.*

profesor 3, najviše nastavno zvanje na sveučilištu

pròhod *м.*

1. прагулка, шпацыр;
2. працэсія, шэсце;
3. задні праход, анальная адтуліна

праход, -у *м.*

prelaženje, prolaz

promàknuti *зак.*

1. прасунуць, працягнуць;
2. хутка прамінуць, прайсці міма;
3. павысіць па службе, прасунуць

прамакнўць *svrš.*

posušiti (tintu upijačem i sl.)

pròpis *м.*

правіла, норма, прадпісанне

прóпіс, -у *м.* і **прóпісь**, -і *ж.*

uzorak, obrazac za krasnopis

pròpisan *прым.*

прадпісаны, вызначаны правіламі, абавязковы

прапісны *прід.*

1. koji služi za prijavu, registraciju (stanara);
2. otrcan, trivijalan

propísati *зак.*

1. прадпісаць, выдаць прадпісанні, вызначыць правілы;
2. *разм.* пачаць пісаць

прапісаць *svrš.*

1. prijaviti, registrirati (podstanara);
2. prepisati (lijek);
3. javno, u novinama napasti

pròsiti *незак.*

1. жабраваць, старцаваць;
2. сватацца

прасіць *nesvrš.*

1. moliti;
2. zahtijevati, tražiti

pròslaviti *зак.*

1. адзначыць, адсвяткаваць;
2. праславіць, зрабіць славытым

праславіць *svrš.*

proslaviti 2, učiniti slavnim

pròst *прым.*

1. грубы, просты (матэрыял);
2. грубы, няветлівы, непрыстойны

pròstāk *м.*

грубіян, хам, непрыстойны чалавек

próstor *м.*

прастора

pròtivan *прым.*

1. супрацьлеглы;
2. нязгодны

pròučiti *зак.*

1. вывучыць;
2. даследаваць, разгледзець

próvodnik *м.*

праваднік², рэчыва, якое праводзіць цяпло і пад.

psòvati *незак.*

1. брыдкасловіць;
2. лаяць

рùh *м. заал.*

арэшнікавая соня (*Muscardinus avellanarius*)

рùк¹ *м.*

народ, люд;

рùк² *м.*

полк

рùпра *жс.*

прóсты *прід.*

1. jednostavan;
2. post 1, grub, sirov

прастáк, -а *м.*

prostodušan, naivan čovjek

прастóр, -у *м.*

1. širina, prostranstvo;
2. sloboda, otvoren prostor

праціўны *прід.*

odvratan, gadan

правучы́ць *svrš.*

1. oprati glavu, kazniti, naučiti pameti;
2. provesti neko vrijeme u učenju

праваднік¹, -а *м.*

1. vodič, putovođa;
2. konduktér;

праваднік², -а *м.*

provodnik, tijelo koje dobro provodi struju, toplinu i sl.

псавáць *nesvrš.*

kvariti

пух, -у *м.*

paperje, pahuljice, malje

пук, -а *м.*

svežanj, zavežljaj, naramak

пўльпа, -ы *ж.*

1. мякаць пладоў садавіны;
2. хім. цэлюлозная маса ў вытворчасці паперы;
3. анат. пульпа, рыхлая тканка зуба

pùp *м. бат.*
пупышка

- pùstiti se** *зак.*
1. адпусціць, перастаць трымацца (за што);
 2. спусціцца, сысці;
 3. аддацца (стыхіі)

- pûšća** *ж.*
прылада для лоўлі кальмараў
pûšiti *незак.*
1. курыць, паліць (тытунь);
 2. дыміцца, курыцца, выпускаць пару

- pûška** *ж.*
1. стрэльба;
 2. метан. салдат, баец

pùza *ж. бат.*
апенька асенняя (*Armillariella mellea*)

rábiti *незак.*
ужываць, выкарыстоўваць

- ràbota** *ж.*
1. паншчына;
 2. падкопы, інтрыгі

pulpa 3, meko tkivo zuba

пуп, -а *м.*

1. *анат.* pupak;
2. *zool.* bubac, ptičji želudac

пусціцца *svrš.*

1. uputiti se, krenuti;
2. početi (nešto raditi)

пўшча, -ы *ж.*
gusta šuma, krupan šumski masiv
пўшыць *nesvrš. razg.*
nadimati;
пўшыць *nesvrš.*

1. čihati, čijati;
2. *razg.* koriti, grditi

пўшка¹, -і *ж.*
vrsta topa;
пўшка², -і *ж. razg.*
kutija

пўза, -а *sr. razg.*
trbuh

рабіць *nesvrš.*

1. praviti, činiti, vršiti;
2. raditi;
3. izrađivati, proizvoditi

рабóта, -ы *ж.*
rad, posao

râcija¹ *ж.*
аблава, набег, налёт;
râcija² *ж. саст.*
рацыён

râd *м.*
праца, работа

râditi *незак.*
працаваць

râdnja *ж.*
1. дзеянне, учынак;
2. пісьмовая праца, сачыненне;
3. майстэрня, атэлье;
4. (у фільме, п'есе) дзеянне

râga *ж.*
кляча, стары заезджаны конь

râka *ж.*
магіла

râma *ж.*
1. станіна ровара, каркас, рама;
2. аправа для ўстаўкі карцін і да т.п.,
рама

râniti¹ *зак.*
раніць, нанесці рану;
râniti² *незак.*
рана ўставаць, рана прыходзіць, рана
ад'язджаць

ра́цыя¹, -i *ж.*
prijenosna radiostanica;
ра́цыя², -i *ж.*
razlog, smisao, logika

рад, -a *м.*
1. red;
2. niz

ра́дзіць *nesvrš.*
savjetovati, preporučivati;
радзіць¹ *svrš.*
1. roditi;
радзіць² *nesvrš. agr.*
rađati, donositi plodove

ра́днѧ, -i *ж.*
1. rodbina, rođaci;
2. rođak(inja)

ра́га, -i *ж.*
potočić, mlaz, trag od tekućine

рака́, -i *ж.*
rijeka

ра́ма, -ы *ж.*
1. okvir za prozorsko staklo;
2. rama 2, okvir za sliku, ogledalo i sl.;
3. rama 1, okvir bicikla bez kotača

ра́ніць *dv.*
raniti¹ / ranjavati, nanijeti / nanositi
ozljeđu

rásipan *прым.*
марнатраўны

ràskinuti *зак.*
1. разарваць, разадраць;
2. перарваць, скасаваць (адносіны, шлюб);
3. перастаць (паліць і пад.)

raskròjiti *зак.*
распароць, разрэзаць па швах

ràsprava *ж.*
1. трактат, навуковая праца, даследаванне;
2. *юр.* разбіральніцтва, слуханне;
3. абмеркаванне, дыскусія, спрэчка

ràspraviti *зак.*
разглядзець, разабраць, абмеркаваць

ràtovati *незак.*
ваяваць, змагацца

rázboj *м.*
1. ткацкі станок, кросны;
2. *спарт.* паралельныя брусы;
3. *экспр.* поле бітвы

razráditi *зак.*
распрацаваць

rázred *м.*
клас (школьны, грамадскі, біялагічны і

рассыпні́ *прід.*
1. rasut, u rasutom stanju;
2. neuspakiran, prodavan po komadu

раскі́нуць *svrš.*
1. raširiti, razmaknuti;
2. rasprostrijeti, razapeti;
3. razbacati

раскрóіць *svrš.*
1. iskrojiti;
2. razrezati, narezati;
3. rasjeći, rascijepati

распра́ва, -ы *ж.*
žestok, okrutan obračun, nasilje

распра́віць *svrš.*
izravnati, ispraviti, uspraviti

ратава́ць *nesvrš.*
spašavati

разбо́й, -ю *м.*
razbojništvo, banditizam, pljačka

разрадзі́ць *svrš.*
1. ispaliti, okinuti (oružje);
2. isprazniti (bateriju);
3. popustiti, olabaviti (atmosfera)

разра́д¹, -у *м.*
red, stupanj, odjeljak, kategorija;

пад.)

разрэд², -у *m.*
pražnjenje (baterije)

razvážati *незак.*
развозіць

разважаць *nesvrš.*
1. razmišljati, rasuđivati, umovati;
2. raspravljati, razgovarati

refèrāt *m.*
даклад, паведамленне

рэферат, -а *m.*
sažetak

rèvnjiv *прым.*
руплівы, старанны, заўзяты

раўнівы *прід.*
ljubomoran

rèvnōst *ж.*
руплівасць, стараннасць

рэўнасць, -і *ж.*
ljubomora

rìbolōv *m.*
рыбалоўства

рыбалóў, -лова *m.*
ribar

rijěč *ж.*
слова

рэч, -ы *ж.*
stvar, predmet

rìlo *n. заал.*
1. рыла, хобат;
2. хабаток

ры́ла, -а *sr.*
1. *zool.* rilo 1, njuška;
2. *pren.* njuška, gubica;
3. vrat (boce)

rìs *m. заал.*
рысь² (*Lynx Lynx*)

рыс, -у *m.*
riža;
рысь¹, -і *ж.*
1. kas;
2. *pren.* brzina, okretnost;
рысь², -і *ж. zool.*
ris (*Lynx Lynx*)

ròbiti *незак.*
рабаваць

рабіць *nesvrš.*
1. praviti, činiti, vršiti;
2. raditi;
3. izrađivati, proizvoditi

robòvati *незак.*

1. быць рабом, жыць у рабстве;
2. перан. быць рабом, быць у палоне

ròdan *прым.*

урадлівы, багаты;

ròdnī *прым.*

1. родны;
2. радавы

ròk¹ *м.*

тэрмін, перыяд;

ròk² *м. муз.*

рок¹, рок-музыка

rûd¹ *прым.*

руды, чырванаваты;

rûd² *прым.*

кучаравы

rúda¹ *ж.*

1. густая кучаравая поўсьць;
2. авечка з густой кучаравай поўсцю;
3. від саматужнай ракіі;

rúda² *ж.*

руда, горная парода

rùkopīs *м.*

1. почырк;
2. рукапіс 1, арыгінал рукапіснага або надрукаванага тэксту

rùlja *ж. разм.*

натоўп, куча (людзей)

rúljiti *незак.*

церабіць, ачышчаць

рабавáць *nesvrš.*

robìti, pljačkati

рòдны *прід.*

1. rodni 1, rođeni, srodan;
2. drag, blizak

рок¹, -у *м. glazb.*

rok², vrsta glazbe;

рок², -у *м.*

sudbina, udes, fatum

руды *прід.*

rud, riđ

рудá, -ы *ж.*

ruda², rudača

ру́капіс, -у *м.*

1. rukopis 2, tekst napisan rukom, pisaćim strojem ili ispis iz kompjutera;
2. manuskript, stari rukopis kao predmet proučavanja

ру́ля, -і *ж.*

cijev puške

руліць *nesvrš.*

1. kormilariti, upravljati;
2. rulati (avion)

rûs *прым.*
светла-рыжы, рыжаваты, рудаваты

рўсы *прід.*
svjetlosmeđ

rutina *ж.*
1. навук, спрактыкаванасць, досвед;
2. звычка;
3. звыкляя працэдура

руціна, -ы *ж.*
konzervativnost, okorjelost

rvati se *незак.*
1. бароцца, дужацца;
2. *перан.* змагацца

рв́ацца *несврш.*
1. derati se, cijepati se, trošiti se;
2. rasprskavati se, eksplodirati;
3. otimati se, nastojati se osloboditi;
4. *pren.* težiti, stremiti

sábor *м.*
1. *гіст.* сабор 1, з'езд, сход;
2. парламент Харватыі

сабóр, -а/-у *м.*
1. sabor 1, zasjedanje pripadnika crkve i sl., koncil;
2. katedrala, saborna crkva

sáborovati *незак.*
засядаць, праводзіць сход, удзельнічаць у сходзе

сабóраваць *dv. crkv.*
dati / davati poslednju pomast

sâd *м.*
1. сад 1, парк, расаднік, гадавальнік;
2. высадак, саджанец

сад, -а/-у *м.*
1. vrt, sad 1;
2. (dječji) vrtić

sála *ж.*
зала

сáла¹, -а *sr.*
salo, slanina, mast;
сáла², -а *sr.*
tanak led na rijekama

sàliti *зак.*
адліць (статую і пад.)

сáліць *несврш.*
zamašćivati, mazati masnim;
саліць *несврш.*
1. soliti;
2. usoljavati;
3. *pren.* praviti neugodnosti, škoditi

sámac *м.*
халасцяк, адзінокі чалавек

самéц, -мца *т.*
mužjak

sàmica *ж.*
1. адзінокая жанчына;
2. келля, адзіночная камера

сáміца, -ы *ж.*
ženka

sàn *м.*
1. сон;
2. мара

сан, -у *т.*
čin, zvanje, položaj

sàviti *зак.*
1. сагнуць, скрывіць, пакрывіць;
2. скласці, перагнуць;
3. звіць (гняздо)

звіць *svršč.*
splesti, saviti (gnijezdo)

sávjet *м.*
1. парада, рэкамендацыя;
2. нарада;
3. савет, калегіюм, рада

савéт, -а *т.*
vijeće, savjet 3 (organ)

sèkrèt *м. фізіял.*
сакрэт², выдзяленне

сакрэ́т¹, -у *т.*
1. tajna;
2. voj. skrivena promatračnica za prislušivanje;
сакрэ́т², -у *т.*
sekret, izlučina

sèliti *незак.*
перасяляць, высяляць

сяліць *nesvršč.*
naseljavati, nastanivati

séna *ж. бат.*
касія, александрыйскі ліст (*Cassia senna*)

сéна, -а *sr.*
sijeno

sèrija *ж.*
1. серыя, шэраг;
2. серыял

сэ́рыя, -і *ж.*
1. serija 1, niz, red;
2. dio serije

sèrvīs *м.*
1. сэрвіс, паслугі;
2. сервіз, набор посуду;
3. сэрвіс, майстэрня па абслугоўванні;
4. *спарт.* падача (у тэнісе)

сэ́рвіс, -у *т.*
servis 1, usluga

shòdan *прым.*
прыдатны, адпаведны

схóдны *прід. разг.*
povoljan, pristupačan (cijena)

sìlos *м.*
1. элеватар;
2. сілас 2, збудаванне для захавання
сіласу (корму)

сілас, -а/-у *м.*
1. silaža;
2. silos 2, zgrada za spremanje silaže

sìnjī *прым.*
попельна-шэры

сіні *прід.*
modar, plav

sìpati *незак.*
сыпаць

сіпáць *nesvrš.*
šištati, promuklo govoriti

sìpnuti *зак.*
сыпануць

сіпнуць *svrš.*
postajati promukao

siròta *ж.*
1. сирата, дзіця без бацькоў;
2. бядак

сірата́, -ы *ж. і м.*
sirota 1, siročē

sìtan *прым.*
дробны

сітны *прід.*
prosijan (kruh)

sitnica *ж.*
драбніца

сітніца, -ы *ж. разг.*
bijeli kruh (od prosijanog brašna)

sìv *прым.*
шэры

сівЫ *прід.*
sijed

sjèkáč *м.*
сякач¹, разак

сякáч¹, -а *ж.*
sjekač, oštri alat kojim se siječe;
сякáч², -а *ж. zool.*
mužjak divljega vepra i tuljana

sjèna *ж.*
цень

сэна, -а *sr.*
sijeno

skála ж.
1. шкала;
2. муз. гама;
skàla ж. рэг.
прыступка

skàpati зак.
загінуць, здохнуць

skìnuti зак.
зняць, сцягнуць, садраць;

sklàd м.
1. адпаведнасць, згода, гармонія;
2. лад, мір, згода

sklàdan прым.
ладны, гарманічны

sklàdati незак. муз.
пісаць, ствараць музыкальныя творы

skòrī прым.

скалá, -ы ž.
stijena, litica

ска́паць svrš. razg.
zakapati, uprljati kapima
скапа́ць svrš.
otkopati, poravnati

скі́нуць svrš.
1. zbaciti;
2. smanjiti

склад¹, -а m.
1. skladište, stovarište, magazin;
2. rezerva, zaliha;
склад², -у m.
1. sastav, struktura;
2. zbor, kadar;
3. stas, tjelesna građa;
4. karakter, način mišljenja;
склад³, -а m. lingv.
slog

скла́дны prid.
1. vitak, zgodan;
2. dosljedan, logičan
складáны prid.
1. složen, sastavljen;
2. težak, kompliciran;
3. složiv, za sklapanje

складáць nesvrš.
1. slagati, sastavljati;
2. činiti, iznositi (svotu), stvarati
(mišljenje)

скóры prid.

скоры 2, які павінен хутка адбыцца

1. brz, hitar;
2. skori, blizak

skřb *жс.*
клопат, апека

скарб, -у *м.*
blago

skròjiti *зак.*
1. раскроіць, разрэзаць;
2. разм. запланаваць, задумаць

скрòіць *svrř.*
izrezati, posjeći, istrořiti

skròz *прысл.*
цалкам, дарэшты

скрозь *pril. i prij.*
1. *pril.* svagdje, posvuda;
2. *pril.* uvijek, stalno;
3. *prij.* kroz

skrútiti se *зак.*
зацвярдзець

скруціцца *svrř.*
1. smotati se, presaviti se;
2. zgrćiti se, sagnuti se;
3. *razg.* nestati, iščeznuti

skúćiti se *зак.*
сціснуцца, скруціцца, сагнуцца
sküćiti se *зак.*
1. займець жытло;
2. забяспечыць жытло ўсім
неабходным;
3. займець, завесці сям'ю

скучыцца *svrř.*
nagomilati se

skûp *прым.*
дарагі

скупы *prid.*
1. škrt, tvrdičav;
2. *pren.* nedovoljan, slab, oskudan

sküpiti *зак.*
сбраць, сканцэнтраваць, назбіраць

скүпіць *svrř.*
skupiti na jedno mjesto;
скупіць *svrř.*
pokupovati (na veliko)

slabina *жс.*
слабасць, хворасць;
slàbina *жс. анат.*

слабінá, -ы *жс.*
1. slabo mjesto;
2. *razg.* slabost, popustljivost

бок, частка ціла паміж грудной клеткай і тазавай костай

slànik *м.*

1. сальніца;
2. солевая капальня;
3. белая каменная соль у чыстым стане

сла́нік, -у *м.*

drvlje, granje, džbunje koje leži po zemlji

slàvènskī *прым.*

славянскі

славéнскі *прід.*

slovenski

sljêd *м.*

1. парадак, паслядоўнасць;
2. *кніж.* след

след, -у *м.*

trag

slobòda *ж.*

свабода

слабада́, -ы *ж.*

1. veće selo;
2. *zast.* predgrađe, gradska periferija

slòvo *н.*

1. літара;
2. прамова

сло́ва, -а *sr.*

riječ

slúžiti *незак.*

1. падаваць, сервіраваць, частаваць;
2. служыць

служы́ць *nesvrš.*

1. služiti 2 (biti upotrebljiv, biti sluga i dr. značenja)

smàk *м.*

канец, пагібель

смак, -у *м.*

1. okus;
2. draž (priče)

smétati¹ *незак.*

перашкаджаць, замінаць;

smétati² *незак.*

бянтэжыць, канфузіць, заблытваць;

smètati *незак.*

здымаць, скідаць, зрываць

smijéšiti se *незак.*

усміхацца

змята́ць *nesvrš.*

1. mesti, brisati;
2. *fig.* uništavati, razarati

смяшы́ць *nesvrš.*

nasmijavati

smíriti se *зак.*
супакоіцца

змірыцца *svrš.*
pomiriti se, pokoriti se

snèbiti se *зак.*
здзівіцца, дзіву дацца, аслупянець

знябыцца *svrš.*
umoriti se

snjèško *м.*
снежная баба

снёжка, -і *ж.*
gruda snijega

snòp *м.*
1. сноп (звязаны пук зжатых сцёблаў збажыны);
2. скрутак, звязка

сноп, снапа *т.*
snop 1, svežanj slame

sòčivo *н. рэг.*
сачыўка, сачавіца

сочыва, -а *sr.*
slatko, džem

sòlad *м. гіст.*
дробная медная манета

сòлад, -у *т.*
slad

spìca *ж.*
колас

спіца, -ы *ж.*
1. žbica, palac (kotača);
2. igla za pletenje

spìker *м.*
дыктар

спікер, -а *т.*
predsjednik parlamenta (u nekim zemljama)

spìs *м.*
1. дакументы, дакументацыя, матэрыял (судовай справы);
2. тэкст, артыкул, твор

спіс, -а *т.*
1. popis, lista;
2. prijepis, kronika

spjêv *м. кніж.*
паэма, верш

спеў, спеву *т.*
pjevanje, pjesma (glazb.)

splâv *м.*
плыт

сплаў¹, сплаву *т.*
slitina, legura;
сплаў², сплаву *т.*
splavarenje, splavljivanje

spòjiti *зак.*
злучыць, аб'яднаць

spòr *м.*
спрэчка, канфлікт

spòran *прым.*
спрэчны

spràva *ж.*
інструмент, прыстасаванне

správan *прым.*
гатовы, падрыхтаваны

spràviti *зак.*
1. падрыхтаваць;
2. пакласці, схаваць

spùstiti *зак.*
спусціць 1, апусціць, знізіць

stáblo *н.*
1. ствол, камель;
2. *бат.* дрэва з галінамі;
3. *лінгв.* галіна

спаіць *svrš.*
opiti, naviknuti na piće, na pijančevanje

спор, -у *т.*
uspjeh

спóрны *прід.*
1. brz, intenzivan;
2. unosan, probitačan;
3. zbijen (rukopis)

спра́ва, -ы *ж.*
1. posao, rad (*бягучая с.*);
2. dužnost, obaveza;
3. potreba, nužda;
4. struka, zanimanje;
5. *jur.* predmet, stvar

спра́ўны *прід.*
1. ispravan, u dobrom stanju;
2. usrdan, marljiv;
3. bistar, dovitljiv

спра́віць *svrš.*
1. kupiti, nabaviti;
2. proslaviti, obilježiti;
3. napraviti, ostvariti;
4. *razg.* popraviti, ispraviti

спусціць *svrš.*
1. spustiti, snižiti;
2. izgubiti na težini, omršaviti;
3. potrošiti, spiskati (novac i sl.);
4. oprostiti

сцяблó, -а *sr. bot.*
stabljika

stân¹ *м.*

1. кватэра;
2. *этнал.* сельскагаспадарчае паселішча;

stân² *м.*

станок, кросны, стан³

стан¹, -у *м.*

stas, tjelesna figura;

стан², -а/-у *м.*

1. logor, tabor, ratujuća strana;

2. *razg.* stalež;

стан³, -а *м.*

stan 3, stroj;

стан⁴, -у *м. lingv.*

glagolski vid;

стан⁵, -у *м.*

stanje

stàrati se *незак.*

клапаціцца, турбавацца

старáцца *nesvrš.*

truditi se

stàrosta *м. этнал. гіст.*

войт

стáраста, -ы *м.*

vođa, rukovodilac

stijéna *ж.*

1. скала, уцёс;

2 *рэг.* унутаная сцяна, перагародка

сцяна́, -ы *ж.*

zid

stòlica¹ *ж.*

1. крэсла;

2. *перан.* пасада, месца;

stòlica² *ж. спец.*

стул;

stòlica³ *ж. гіст., саст.*

сталіца, стольны горад

сталі́ца, -ы *ж.*

glavni grad, prijestolnica

stráva *ж.*

жах, страх

стра́ва, -ы *ж.*

jelo

strèha *ж.*

1. навісь страхі;

2. край страхі з вадасцёкам

страха́, -і *ж.*

1. krov;

2. *pren.* kuća

stròp *м.*
столь

strùčan *прым.*
прафесійны, спецыяльны, кампетэнтны

strûk *м.*
1. *бат.* сцябло, расліна;
2. саджанец, расада;
3. *анат.* талія, пояс

strùna *ж.*
1. струна 1, пругкая нітка з металу і да т.п.;
2. конскі волас

strúsiiti *зак.*
1. атрэсі, стрэсі;
2. выпіць залпам

stùden *м. экспр.*
1. холад, мароз;
2. *перан.* дрыжыкі, мурашкі

stúliiti se *зак.*
счахнуць, счэзнуць, змарнець

stvòr *м.*
стварэнне, істота

sûd¹ *м.*
1. меркаванне, стаўленне, ацэнка;
2. суд 1, дзяржаўны орган, які вырашае

струп¹, -а *м.*
sljeme (krova)
струп², -а *м.*
uže, petlja za vješanje tereta (na dizalicu)

стручны *прід.*
koji ima puno mahuna ili velike mahune

струк, -а *м.*
bot. mahuna

струна, -ы *ж.*
1. struna 1, elastična nit koja proizvodi zvuk u glazbenom instrumentu;
2. *pren.* duševna osobina

струсіць *svrš.*
1. prestrašiti se, uplašiti se;
2. istresti

студзень¹, -я *м.*
siječanj;
студзень², -ю *м.*
hladetina

стуліцца *svrš.*
1. zgrčiti se, zguriti se;
2. stisnuti se (o usnama, očima);
3. sakriti se, skloniti se

створ, -а *м.*
1. kapak, krilo (vrata, prozora);
2. *teh.* smjer, pravac izravnjanja (pri promatranju)

суд, -а/-у *м.*
1. sud¹ 2, državni organ koji vrši jurisdikciju;

спрэчкі і г.д., а таксама будынак, дзе ён знаходзіцца;
3. суд 2, грамадскі орган, які вырашае якія-н. праблемы;
4. лаг. суджэнне;
sūd² м. рэг.
сасуд, пасудзіна

sūk м.
ссуканая нітка

sūkati незак.
1. сукаць 1, звіваць некалькі нітак у адну;
2. круціць, закручваць (вусы)
sūknja ж.
спадніца

súnuti зак.
1. кінуць, шпурнуць;
2. усадзіць, усунуць

sūp м. заал.
грыф, сіп

sústav м.
сістэма

sūša ж.
1. засуха, сухмень;
2. перан. брак, недахоп

sváriti зак.
стравіць, ператравіць

svìnjskī прым.

2. sud¹ 3, čovjek ili više ljudi koji sude;
3. sud¹ 1, mišljenje, ocjena;

сук, -а т.
1. grana;
2. čvor (u dasci)

сукáць nesvrš.
1. sukati 1, upredati u jednu nit;
2. mahati (nogama)

сúкня, -і ž. razg.
haljina

сúнуць¹ svrš.
turiti, gurnuti, metnuti;
сúнуць² nesvrš.
premještati, micati

суп, -у т.
juha

сустáў, -тава т. anat.
zglob, članak

сúша, -ы ž.
kopno

сварыць nesvrš.
svađati;
зварыць svrš.
1. skuhati;
2. teh. zavariti

свінскі prid. razg.

1. свiны;
2. свiнскi 2, нiзкi, подлы

svìsnuti *зак. разм.*

1. раптоўна памерці;
2. спакутавацца, змучыцца

svìta *ж.*

1. свiта¹, асобы, якія суправаджаюць манарха і да т.п.;
2. муз. сюiта

svjètskī *прым.*

1. сусветны;
2. свецкi 1, якія адпавядае патрабаванням вышэйшага свету

šàl *м.*
шалiк

šàрка *ж.*
фуражка

šiba¹ *ж.*

1. прут, дубец, плётка;
2. журавель (калодзежны вагар);

šiba² *ж. заал.*

звычайны скат (*Trygon pastinaca*)

šija *ж.*
карак

šina *ж. разм.*

1. рэйка (на чыгунцы);
2. мед. шына 2, цвёрдая павязка

šip *м.*

1. prljav;
2. svinjski 2, nizak

svícнуць *svrš.*

1. zazviždati;
2. zviznuti, tresnuti;
3. zdipiti, ukrasti

svíta¹, -ы *т.*

svita 1, pratioci istaknute osobe;

svíta², -ы *т.*

đugi seljački kaput

свѣцкi *прід.*

1. svjetski 2, koji se ističe razinom vrijednosti ili ponašanja;
2. laički, sekularan

шал, -у *т.*
bijes, gnjev

шапка, -і *т.*

1. kapa, šubara;
2. zaglavlje, naslov

шыба, -ы *ж.*

prozorsko staklo, okno

шыя, -і *ж.*
vrat

шына, -ы *ж.*

1. *teh.* обруч (na kotaču);
2. *med.* šina 2, udlaga

шып¹, -а *т.*

1. паля;
2. пятля, клямка

1. trn, bodljika;
 2. kuka, klin, čavao;
- шып²**, -a *m. zool.*
kratkonosa kečiga (*Acipenser nudiventris*)
шып³, -у *m.*
siktanje, pištanje

šiš *m.*

1. жалезны ражон, шампур;
2. прыстасаванне для пражання кавы;
3. дзіда

шыш, -a *m. razg.*
figa, šipak

šišak *m. бат.*

шлемнік (*Scutellaria*)

шышак¹, -a *m.*

1. grozd;
 2. kvrga, čvoruga;
- шышак²**, -a *m. pov.*
kaciga sa šiljkom

škrinja *ж.*

1. куфар;
2. арх. труна;
3. маразільная камера глыбокай замарозкі

скрыня, -i *ж.*

1. sanduk, kutija;
2. škrinja 1, sanduk za rublje i sl.

šljúnak *m.*

друз, жвір

шлўнак, -нка *m. reg.*

želudac

špága *ж.*

1. вяроўка, шпагат;
2. сарт. шпагат;
3. жарг. карысны кантакт, падвязка

шпáга, -i *ж.*

floret

špáratí *незак. разм.*

1. ашчаджаць, зберагаць (грошы);
2. берагчы (каго-н.)

шпáрыць *nesvrš. razg.*

brzo, bez predaha nešto raditi

šròt *m.*

1. шрот, свінцовыя шарыкі для стральбы;
2. крупы, мука грубага памолу;
3. жарг. лом, адкіды

шрот, -у *m.*

šrot 1, sitna sačma

štampa ж. разм.

1. друк;
2. друкаваныя выданні

штамп, -а м.

1. pečat;
2. kliše (način objašnjanja)

štih м.

1. бітка (у картачнай гульні);
2. укус, укол, парэз;
3. прысмак, дамешак;
4. стыль

штых, -а м.

bajunet

štuka¹ ж. заал.

шчука (*Esox lucius*);

štuka² ж. тэхн.

стука, штучны мармур

štuka³ ж. гіст.

тып нямецкага самалёта-
бамбардзіроўшчыка

штúка, -і ж.

1. komad, stvar;
2. događaj, pojava;
3. šala, trik, vješt potez

šukati незак.

хутка і інтэнсіўна веславаць

шукáць nesvrš.

tražiti, tragati

šuljak м.

1. пень;
2. рэшткі зерня з мякінай пасля веяння

шуляк, -а м. zool.

jastreb

šum м.

шум¹, нязладжаныя няпэўныя гукі

шум¹, -у м.

šum, neodređeni zvuk umjerene jačine;

шум², -у м. razg.

pjena (na juhi i sl.)

šuròvati незак.

быць у змове, змаўляцца, весці інтрыгі

шуравáць nesvrš.

1. teh. podjarivati, čarkati (u peći);
2. pren. svesrdno, energično raditi

tàblica ж.

1. дошчачка, шыльда;
2. гіст. грыфельная дошка;

табліца, -ы ж.

tabela, tablica 3

3. табліца, звесткі, размешчаныя па графах

tàksa *ж.*
збор, пошліна, такса¹

тáкса¹, -ы *ж.*
taksa, tarifa;
тáкса², -ы *ж. zool.*
jazavčar

tàktičan *прым.*
тактоўны

тактычны *прід.*
taktički

tàmbūr *м.*
1. *муз.* барабан;
2. *архіт.* тамбур¹ 3, верхняя частка будынка, якая падтрымлівае купал;
3. *архіт.* адна з цыліндрычных частак каменнага слупа

тáмбур, -а *м.*
1. zaklon od vjetra (kod kućnih vrata);
2. zatvorena platforma putničkog vagona;
3. podnožje kupole, tambur 2;
тамбур, -а *м. glazb.*
tambura

tànac *м.*
народны танец

тáнец, -нца *м.*
ples

tànk *м.*
танк², цыстэрна, рэзервуар для захоўвання вадкасцей;

танк¹, -а *м. vojn.*
tenk;
танк², -а *м.*
tank, cisterna

tíkati *незак.*
тыкаць

цікаць *nesvrš.*
tiktakati, kucati

tìsak *м.*
1. друк;
2. прэс (для вінаграду і да т.п.)

ціск, -у *м.*
tlak, pritisak

tjěšiti *незак.*
суцяшаць

цёшыць *nesvrš.*
1. veseliti, radovati;
2. zabavljati;
3. tješiti, pružati utjehu

tlò *н.*
1. зямля, падлога, паверхня;

тло, -а *sr.*
1. fon, osnova, pozadina;

2. *геал.* зямля, глеба, грунт

tòčiti¹ *незак.*

ліць, разліваць, наліваць;

tòčiti² *незак.*

1. тачыць² 1, грызучы, рабіць дзіркі
2. тачыць¹ 2, вырабляць на такарным станку

tòk¹ *м.*

цячэнне, рух, хада;

tòk² *м.*

футарал, ножны

tòr *м.*

загон, пастаўнік

tórba *ж.*

сумка

tòst *м.*

тост², падсмажаная луста хлеба

tòvar *м.*

1. груз, нагрузка;
2. *рэг.* асёл

tòvarnī *прым.*

грузавы

trájan *прым.*

1. доўгатэрміновы, працяглы;
2. устойлівы

2. prah, pepeo, trulež

тачыць¹ *несврš.*

1. oštriti, brusiti, šljiti (olovku);
2. točiti² 2, tokariti;

тачыць² *несврš.*

1. točiti² 1, izjedati, rastakati;
2. *pren.* mučiti, izjedati

ток¹, -у *м.*

1. struja;
2. živčana napetost, uzbuđenost;

ток², -а *м.*

gumno;

ток³, -у *м.*

parenje, vabljenje (nekih ptica)

тор, -а *м.*

utaban put, trag

тórба, -ы *ж.*

torba, vreća (obično od platna)

тост¹, -у *м.*

zdravica;

тост², -а *м.*

tost, tanko narezan kruh za sendvič

тавар, -у *м.*

roba

таварны *прід.*

robni, tržišni

трайны *прід.*

1. trojni;
2. trostruk

tràkt *м.*

1. *архіт.* крыло, флігель;
2. *анат.* тракт 2, канал

tràp¹ *м.*

тэхн. шасі;

tràp² *м.*

капец, бургт, яма для захоўвання гародніны

tràpiti *незак.*

1. мучыць;
2. буртаваць;

tràta *ж.*

1. *экан.* тратта, пераводны вексель;
2. *рэг.* месца лоўлі тунца;
3. *рэг.* мярэжа для лоўлі тунца

tràtina *ж.*

луг, выган

tràtiti *незак.*

мантачыць, распускаць (грошы)

trâvanj *м.*

красавік

tráviti *незак.*

зачароўваць

тракт, -у *м.*

1. široka cesta, drum;
2. *анат.* trakt 2, sustav tjelesnih organa

трап¹, -а *м.*

ljestve, pomične (brodske, avionske) stube;

трап², -а *м. тэх.*

slivnik, otvor u podu (za otjecanje vode)

трапіць *svrš.*

1. pogoditi;
2. naći se, doći;
3. zapasti (u nepraviliku)

тра́та, -ы *ж.*

trošenje, izdatak, trošak

траці́на, -ы *ж.*

trećina

траціць *nesvrš.*

1. trošiti;
2. gubiti

тра́вень, траўня *м.*

svibanj

травіць¹ *nesvrš.*

jetkati, izjedati kiselinom;

травіць² *nesvrš.*

uništavati, gaziti (polje);

травіць³ *nesvrš. тэх.*

popuštati, labaviti (konopac);

травіць⁴ *nesvrš.*

probavljati (hranu)

trèska *ж.*

шум, грукат;

trijéska *ж.*

1. трэска, тонкі кавалак дрэва;

2. *заал.* траска

трэ́ска, -i *ж.*

trijeska, iver

trèsnuti *зак.*

1. грукнуць, ударыць;

2. трэснуць 3, моцна ўдарыць;

3. выпаліць, стрэліць (і ў перан. значэнні)

трэ́снуць *svrš.*

1. puknuti, prasnuti;

2. popucati, raspucati se;

3. tresnuti 2, jako, naglo udariti

tìg *м.*

1. рынак, базар;

2. плошча (незабудаванае роўнае месца ў горадзе)

торг, -у *м.*

1. trgovina;

2. tržište, trg 1;

trúba *ж.*

1. *муз.* труба, духавы музычны інструмент;

2. аўтамабільны гудок

труба́, -ы *ж.*

1. cijev;

2. *glazb.* truba, trublja

trúnak *м.*

парушынка, драбок, макулінка

тру́нак, -нку *м.*

alkoholno piće

trûp *м.*

1. тулава, корпус;

2. корпус (карабля, самалёта)

труп, -а *м.*

leš

trûs *м.*

землятрус, трус²

трус¹, -а *м.*

kunić, pitomi zec;

трус², -у *м.*

trus, zemljotres;

трус³, -у *м.*

plašljivac, kukavica

túliti *незак.*

выць, скуголіць;

туліць *nesvrš.*

1. grliti, pritiskivati;

2. zaklanjati, davati sklonište

tûr¹ *м.*

1. задняя частка штаноў;
2. *эўфем.* азадак, ягадзіцы;

tûr² *м.*

тур², першабытны бык (*Bos primigenius*)

тур¹, -а *м.*

1. okret, tura (u plesu), kolo (u sportu);
2. етапа;

тур², -а *м.*

tur², izumrlo divlje govedo

túra *ж.*

1. этап ў ажыццяўленні чаго-н.;
2. паход, вандроўка

турá, -ы *ж.*

šah kula, top

tùriti *зак. экспр.*

усунуць

турыць *nesvrš. razg.*

istjerati, izbaciti

tùš¹ *м.*

1. туш² (фарба);
2. *муз.* туш¹ (музычнае прывітанне);

tùš² *м.*

душ

туш¹, -а *м.*

glazb. tuš¹ 2, kratak glazbeni pozdrav;

туш², -ы *ж.*

tuš¹ 1, vodena boja

túžiti¹ *незак.*

1. сумаваць, тужыць;
2. скавытаць, скуголіць;

túžiti¹ *зак.*

падаваць скаргу, скардзіцца (у суд)

тужыць *nesvrš.*

tužiti¹ 1, tugovati, patiti

tvâr *ж.*

1. матэрыя, субстанцыя, рэчыва;
2. *філас.* аб'ектыўная рэчаіснасць

твар, -у *м.*

lice, lik

tvâran *прым.*

матэрыяльны, фізічны

твáрны *прід.*

ličan, facijalan

tvôr *м. заал.*

тхор лясны (*Mustela putorius*)

твор, -а *м.*

djelo, tvorevina

tvòriti *незак.*

утвараць, фармаваць

тварыць *nesvrš.*

1. stvarati;

2. činiti, vršiti

ùbiti *зак.*
забіць, знішчыць

убіць *svrš.*
1. zakucati, zabiti;
2. ugaziti, utabati

ùbrati *зак.*
1. убраць 1, сабраць ураджай;
2. спагнаць, інкасаваць

убраць *svrš.*
1. ubrati 1, skinuti s mjesta gdje raste;
2. ukrasiti, okititi

ùčilište *н. част.*
школа, навучальная ўстанова

вучылішча, -а *sr.*
srednja strukovna ili umjetnička škola

udávati *незак.*
выдаваць замуж

удаваць *nesvrš.*
1. razg. razotkriti, raskrinkati;
2. praviti se

udrúžiti *зак.*
аб'яднаць, згуртаваць

удружыць *svrš.*
učiniti uslugu

ugnjáviti *зак.*
дадзець, надакучыць

угнявіць *svrš.*
naljutiti, rasrditi

ujèdljiv *прым.*
з'едлівы, яхідны

уэдлівы *prid.*
1. koji se upija, prodoran;
2. sitničav, cjepidlački

ùkinuti *зак.*
скасаваць, ануляваць, знішчыць

укінуць *svrš.*
baciti, ubaciti

ukrútimi *зак.*
зрабіць цвёрдым

укруціць *svrš.*
1. zavrnuti;
2. zamotati, zaviti, zaogrnuti

ùkus *м.*
густ

укўс, -у *т.*
ujed, ugriz, ubod

ùlomak *м.*
адломак, аскепак

улóмак, -мка *т.*
slabić

umúdríti se *зак. іран.*
задумацца, пасур'эзнець

умудрыцца *svrš.*
doviti se, uspjeti

úrok *м.*
сурокі, урок²

уро́к¹, -а *м.*
1. zadaća;
2. lekcija, sat;
3. pren. pouka, nauk;
уро́к², -у *м.*
urok, pogled ili čin koji može naući
nesreću

usáđiti *зак.*
1. пасадзіць, усунуць, усадзіць 2;
2. намовіць, прывіць, паўплываць

усадзіць *svrš.*
1. zabosti, zabiti;
2. usaditi 1, utisuti, umetnuti;
3. posaditi, smjestiti;

ùstāv *м.*
1. канстытуцыя;
2. статут;
3. устаў, почырк у старажытных
рукапісам

устаў, -тава *м.*
ustav 3, tip pisma

ùstāvan *прым.*
канстытуцыйны

устаўны *прід.*
umetnut, stavljen, za umetanje

ùstaviti *зак.*
спыніць, прыпыніць

уста́віць *svrš.*
umetnuti, staviti unutra, ubaciti

ustúpiti *зак.*
саступіць, аддаць, адмовіцца, уступіць²
1

уступіць¹ *svrš.*
1. ući, stupiti;
2. učlaniti se;
3. započeti, početi;
уступіць² *svrš.*
1. ustupiti, prepustiti;
2. popustiti

ùtisak *м.*
уражанне

уціск, -у *м.*
ugnjetavanje, jaram

ùtiskati *зак.*
упхнуць, уціснуць

úvoz *м. экан.*
імпарт

úzor *м.*
узор 3, прыклад

užívati *незак.*
1. атрымліваць асалоду;
2. раскашавацца;
3. карыстацца, атрымліваць

vábiti *незак.*
надзіць, вабіць 2 (звяроў)

vàditi *незак.*
вымаць, выцягваць, даставаць;
vòditi *незак.*
весці

vága *ж.*
1. вага 3, бязмен, прылада для ўзважвання;
2. Шалі (знак задыяку)

vâl *м.*
хваля

уціскаць¹ *несврš.*
1. utiskivati, uigurivati;
2. utabavati;
уціскаць² *несврš.*
ugnjetavati, tlačiti

увóз, -у *м.*
uvoženje

узóр, -у *м.*
1. šara, ornament;
2. uzkorak, mustra;
3. primjer, uzor

ужываць *несврš.*
upotrebljavati, primjenjivati

ва́біць *несврš.*
1. privlačiti, primamljivati;
2. vabiti, mamiti (životinje)

вадзіць *несврš.*
1. voditi, voziti;
2. održavati (vezu, prijateljstvo)

вага́, -і *ж.*
1. težina, teža;
2. *prep.* utjecaj, važnost;
3. vaga 1, sprava za mjerenje težine

вал¹, -а *м.*
1. nasip, bedem;
2. visoki val;
вал², -а *м. teh.*
valjak, vreteno;
вал³, -а *м. ekon.*
bruto-vrijednost

váliti se *незак.*
вылуплівацца з яйка

vàljati *незак.*
1. каштаваць;
2. быць прыгодным, вартым;
3. трэба, патрэбна;

valjáti *незак.*
1. валяць, качаць, каціць;
2. *тэxn.* вальцаваць, пракатваць;
3. *тэxn.* валіць (воўну);

vâr *м.*
зварное шво

váriti *незак.*
1. варыць 1, гатаваць у вадзе;
2. травіць, ператраўліваць;
3. *тэxn.* зварваць, варыць (метал)

vârka *ж.*
1. падман, крутня;
2. ілюзія

vážiti *незак.*
1. лічыцца (кім), славіцца, мець рэпутацыю;
2. дзейнічаць, быць у сіле

vèdro, vjèdro *н.*
цэбар, баляя

vênski *прым.*
вяножны

vêsti *незак.*
вышываць

валіцца *nesvrš.*
padati

валяць *nesvrš.*
rušiti, obarati

вар, -у *т.*
ključala voda

варыць *nesvrš.*
1. variti 1, kuhati;
2. variti 3, zavarivati (kovine)

вάρка, -і *ж.*
1. kuhanje;
2. *teh.* zavarivanje

вájыць *nesvrš.*
1. vagati, mjeriti težinu;
2. težiti, vagati, biti težak

вядрo, -а *sr.*
kanta

вénскі *prid.*
bečki

вécці *nesvrš.*
1. voditi, voziti;
2. upravljati, rukovoditi
3. prelaziti, prevlačiti (čime);
4. uzrokovati, imati posljedice;

vezati *зак. і незак.*

1. вязаць 1, звязаць, привязаць;
2. *перан.* звязаць / звязаць, абавязаць / абавязаць

věža *ж.*

пад'езд, выстыбюль

vid *м.*

1. зрок;
2. від², тып;
3. *лінгв.* трыванне

vidati *незак.*

лячыць народнымі сродкамі

vijék *м.*

1. працягласць жыцця, перыяд існавання, век 3;
2. *кніж.* працяглы гістарычны перыяд;
3. *арх.* стагоддзе, век 1

vika *ж.*

1. крык, лямант;
2. выкрыкі

vila *ж.*

1. фея, німфа;
2. муза;

vila *ж.*

віла, асабняк

vìnogrād *м.*

вінаграднік

viriti *незак.*

1. употай глядзець, зазіраць;
2. тырчаць, вытырацца

vitez *м.*

вязаць *nesvrš.*

1. vezati 1, svezivati, sputavati;
2. plesti, kačkati;
3. stezati (tanin)

вѣжа, -ы *ж.*

toranj

від¹, -у *м.*

1. pogled, pejsaž;
2. izgled, vanjština;

від², -у *м.*

vid 2, vrsta, tip

відаць *nesvrš.*

1. vidi se;
2. vjerojatno, očito

век, -у *м.*

1. stoljeće, vijek 3;
2. doba, epoha;
3. život čovjeka, trajanje, postojanje

віка, -і *ж. bot.*

grahorica (*Vicia*)

віла, -ы *ж.*

vila, kuća, okružena vrtom

вінаград, -у *м.*

vinova loza, grožđe

вірыць *nesvrš.*

ključati, praviti virove

віцязь, -я *м.*

1. рыцар;
2. кавалер ордэна

junak

võtina¹ ж.

віціна 1, прут;

võtina² ж. бат.

1. ферула (*Ferula*);
2. павойнік (*Clematis vitalba*)

віціна, -ы ж.

1. vitina¹, tanak prut;
2. čamac s ravnim dnom

vjenčanje н.

1. акт заключэння шлюбу;
2. вянчанне, царкоўны абрад

вянчанне, -я sr. rel.

vjenčanje 2, crkveno vjenčanje

vláda ж.

1. урад;
2. улада, панаванне

улада, -ы ж.

1. vlast, vlada 2;
2. osobe koje su na vlasti

vládati незак.

1. кіраваць, правіць, мець уладу;
2. панаваць, дамінаваць;
3. валодаць, уладаць 2, умець карыстацца

уладáць nesvrš.

1. posjedovati, imati;
2. vladati 3, znati upotrebljavati, rukovati

vòditi незак.

вeсці

вадзіць nesvrš.

1. voditi, voziti;
2. održavati (vezu, prijateljstvo)

vòdnik м.

1. камандзір узвода;
2. сяржант

вóднік, -а m.

radik u vodnom prometu, brodar

vòjna ж.

1. ваенная кампанія, паход;
2. кніж. вайна

вайна́, -ы ж.

rat

vòlān м.

1. руль, стырно;
2. валан 1, прышыўная фальбона

валáн, -а m.

1. volan 2, ukras na odjeći;
2. pernata loptica (za igru bedmintonu)

vòlja¹ жс.

1. воля 1, здольнасць ажыццяўляць мэты;
2. моцнае жаданне, рашучасць;
3. патрабаванне, рашэнне, воля 3;
4. жаданне;

vòlja² жс. заал.

валлë

vrâc м.

шаман, вядзьмак, чараўнік, жрэц

vrâg м.

чорт, д'ябал, шатан

zabádati незак.

усаджваць, утыкаць

zàbavljati se незак.

1. забаўляцца 1, весела бавіць час;
2. траціць час;
3. сустракацца (пра хлопца і дзяўчыну)

zàbiti зак.

убіць, увагнаць, забіць 4;

zачèpiti зак.

закаркаваць, заткнуць

záčin м.

прыправа, запраўка

zачìniti зак.

вóля, -i ž.

1. volja¹ 1, sposobnost duha da se može odlučiti;
2. nastojanje da se nešto ostvari;
3. izražena odluka, volja 3;
4. vlast, pravo;
5. sloboda;
6. prostor, širina

урáч, -a m.

liječnik

вóраг, -a m.

neprijatelj, protivnik

забадáць svrš.

probosti rogovima

забаўляцца nesvrš.

zabavljati se, razonođivati se

забіць svrš.

1. ubiti, usmrtiti;
2. zastrašiti, utući;
3. zaklati;
4. zabiti, ukucati

зачапíць svrš.

1. zahvatiti, zakvačiti;
2. zapeti (slučajno);
3. zadjenuti, povrijediti;
4. dotaknuti, dirnuti (temu)

зачýн, -y m.

1. početak;
2. *knjiž.* uvod (u narodnoj pjesmi)

зачыніць svrš.

прыправіць, заправіць

zatvoriti, zaklopiti

zadatak *м.*

задача, абавязак, мэта;

задатак, -тку *м.*

kapara, predujam

zadaća *ж.*

1. заданне;
2. місія

задача, -ы *ж.*

zadatak

zadirati *незак.*

1. надрываць, драпаць;
2. умешвацца, урывацца, прысвойваць

зadzіраць *nesvrš.*

podizati, zavrtati

zadnji *прым.*

1. задні;
2. апошні

задні *прід.*

zadnji 1, stražnji

zadušljiv *прым.*

астматычны

зaduшлівы *прід.*

zagušljiv

zagaditi *зак.*

забрудзіць, засмеціць

загадзіць *svrš. razg.*

zagaditi, uprljati

загадзіць *svrš.*

udobrovoljiti, pridobiti za sebe

zaglāvnī *прым. архіт.*

заклучны, ключавы, замковы (камень)

загалoўны *прід.*

naslovní

zāgovor *м.*

1. рэкамендацыя, хадайніцтва, пратэцыя;
2. *рэл.* заступніцтва, апякунства

загавор¹, -у *м.*

urota, zavjera;

загавор², -у *м.*

bajanje, vraćanje, čarobna formula

zāgrada *ж.*

дужка (правапісны знак)

загарoда, -ы *ж.*

1. pregrada, prepreka;

2. ograda, plot

zāgristi *зак.*

1. укусіць, закусіць;

загрoзці *svrš.*

1. izgristi, ujesti do smrti;

2. перакусиць, пад'есці

2. *pren.* izmučiti, dosaditi, izjesti

zàhod *м. кніж.*

заход 2 (Сонца);

záhod *м.*

прыбіральня, туалет

záhad, -у *т.*

1. zapad (strana svijeta);

2. zalazak Sunca, zàhod;

захód, -у *т.*

1. zalazak Sunca, zàhod;

2. pokušaj

zahòditi *незак. арх.*

заходзіць (пра Сонца)

захódзіць *nesvrš.*

1. svraćati, posjećivati usput;

2. dolaziti (po koga);

3. zalaziti, zahoditi (o Suncu)

zahváliti *зак.*

1. падзякаваць, выказаць падзяку;

2. падаць у адстаўку;

3. адмовіцца, зрачыся

захваліць *svrš.*

prehvaliti, razmaziti pohvalama

zakídati *незак.*

1. адрываць, адломваць;

2. прысвойваць, падманваць, аблічваць

закідаць *svrš.*

zasuti, zatrpати;

закідаць *nesvrš.*

1. bacati, zabacivati;

2. napuštati, zanemarivati;

3. ciljati, aludirati;

4. predbacivati, prigovarati, zamjerati

zakívati *незак.*

забіваць, прыбіваць цвікамі

заківаць *svrš.*

zaklimati, kimnuti (glavom)

zâkladnik *м.*

заснавальнік

заклáднік, -а *т.*

talac

zàkriti *зак.*

захіліць, захінуць

закрыць *svrš.*

1. pokriti;

2. sklopiti (kišobran);

3. zabraniti (prolaz);
4. zatvoriti, završiti rad

zakúriti *зак.*

1. узяць у арэнду;
2. скупіць, адкупіць

закупіць *svrš.*

nakupiti, nabaviti

zakúriti *зак.*

запаліць, развесці (агонь);

закурЫць¹ *svrš.*

zadimiti, začaditi;

закурЫць² *svrš.*

1. zapaliti (cigaretu i sl.);
2. početi pušiti, propušiti

zámah *м.*

1. размах, узмах;
2. *перан.* уздым, пад'ём

замáх, -у *т.*

napad, atentat

zamjérati *незак.*

папракаць, закідаць

замéраць *svrš.*

izmjeriti, premjeriti

zamòliti *зак.*

папрасіць, звярнуцца з просьбай

замаліць *svrš.*

molitvama dobiti oproštaj (grijeha)

zános *м.*

1. *саст.* трызненне, дэлірый;
2. захапленне, энтузіязм, экстаз

занóс, -у *т.*

1. zanošenje, skretanje (auta);
2. smet, zapuh, nanos

zàpariti *зак.*

запарыць, абварыць, заліць кіпнем

запáрыць *svrš.*

1. izmučiti, zamoriti (parenjem u sauni);
2. oznojiti, iscrpsti;
3. zapariti, zaliti vrućom vodom

zàpasti *зак.*

1. зайсці, схвацца (пра Сонца);
2. нападаць (пра снег)

запáсці *svrš.*

1. pasti, upasti (iza čega);
2. *pren.* duboko uriježati se, usjeći se (o riječima)

zàpiti *зак.*
прапіць

zàrovjedan *прым.*
загадны

zapovjèdnik *м.*
камандзір, начальнік, камендант

zarádit *зак.*
1. зарабіць;
2. *перан.* заслужыць;
3. *разм.* схапіць, атрымаць, дастаць

zàrana *прысл.*
раніцай, раным-рана

zàrezati *зак.*
1. зарубіць, зрабіць засечку;
2. надрэзаць, надсячы

zàriti *зак.*
уткнуць, усадзіць

zaròbiti *зак.*
1. узяць у палон;
2. захапіць, заняць

zàsada *ж.*
прынцып

zaskòčiti *зак.*
1. заспець неспадзеўкі;

запіць¹ *svrš.*
popiti (poslije jela), zaliti (jelo) pićem;
запіць² *svrš.*
početi pijančevati, propiti se

запавéдны *прід.*
čudan, nepovrediv, pod zaštitom

запавéднік, -а *м.*
zabran, branjevina

зарадзіць¹ *svrš. razg.*
probuditi, izazvati (osjećaj i sl.);
зарадзіць² *svrš.*
1. napuniti, nabiti (pušku);
2. napuniti (akumulator i sl.)

зарáна *пріл.*
prerano

зарéзаць *svrš.*
1. zaklati, posjeći;
2. *pren.* upropastit

зарыць *svrš.*
pokopati, zakopati

зарабіць *svrš.*
zaraditi

засáда, -ы *ж.*
zasjeda, busija

заскóчыць *svrš.*
1. skočiti, uskočiti;

2. апярэдзіць, перагнаць;
3. ускочыць, падскочыць;
4. перабіць, перарваць (размову)

záskok *м.*
скачок з разбегу

zaslániti *зак.*
пасаліць, засаліць

záslon *м.*
1. заслона;
2. абажур;
3. брыль;
4. *тэхн.* дыяфрагма

zâstava *ж.*
сцяг, штандар

zatòčiti *зак.*
пазбавіць волі, пасадзіць у вязніцу

zátor¹ *м. кніж.*
вынішчэнне, разбурэнне;
zátor² *м.*
перашкода з крыгаў на рацэ, затор 2

zàušnica *ж.*
аплявуха

zàvaditi *зак.*
пасварыць

zàvala *ж.*
1. *рэг.* стог сена;
2. *геагр.* катлавіна

2. skoknuti u posjet, svratiti

заскóк, -у *м. разг.*
abnormalnost u mišljenju

засланіць *svrš.*
1. zakloniti, zaštititi;
2. *pren.* istisnuti, zasjeniti

заслóн¹, -а *м. воjn.*
zaštitnica, zaštitni odred;
заслóн², -у *м.*
klupica

застáва, -ы *ж.*
1. *pov.* branik, brklja;
2. *vojn.* straža, stražarnica

затачыць *svrš.*
naoštriti

затóр, -у *м.*
1. zastoj, zakrčenost (prometa), gužva;
2. zator², gomilanje leda u rijekama

завушніца, -ы *ж.*
naušnica

завáдзіць *svrš.*
naškoditi

завáла, -ы *ж.*
1. kračun, reza;
2. gomila, nanos, smet;

zaváľiti *зак.*

1. паваліць;
2. адкінуць (назад), закінуць;
3. перакрыць, загарадзіць;

zaváriti *зак. тэхн.*

зварыць, заварыць 2 адтуліны (у метале)

zàvesti *зак.*

1. накіраваць не ў той бок, збіць са шляху;
2. *перан.* спакусіць, збіць са шляху, зачараваць;
3. увесці, завесці 3, усталяваць

zàvjesiti *зак.*

павесіць

závod *м.*

1. установа, арганізацыя, інстытут;
2. прадпрыемства, завод

zàzirati *незак.*

1. грэбаваць, гідзіцца;
2. саромецца;
3. баяцца, палохацца

zázor *м.*

1. агіда;
2. сорам, ганьба

zbĭti *зак.*

збіць, сціснуць, ушчыльніць

3. *pren.* lijenčina, danguba

заваліць *svrš.*

1. zatrpati, zasuti;
2. nagomilati, pretrpati;
3. zasunuti, spustiti rezu;
4. *pren. razg.* upropastiti, pokvariti, doživjeti neuspjeh

заварыць *svrš.*

1. popariti (čaj), napraviti odvar;
2. *tehn.* zavariti, zaljiti šupljine (u metalu);
3. *razg.* poduzeti, početi, naumiti

завесці *svrš.*

1. uvesti, dovesti;
2. odvesti (usput, daleko);
3. uvesti, utvrditi, zavesti 3;
4. zasnovati, steći (obitelj);
5. upaliti (motor)

завесіць *svrš.*

prekriti zavjesom, zastrijeti

завод, -а *м.*

1. tvornica, fabrika;
2. ergela

зазіраць *nesvrš.*

zavirivati, letimice pogledavati

зазёр, -у *м. техн.*

prorez, procjep

збіць¹ *svrš.*

1. sbaciti, skinuti;
2. pohabati (potpetice);

	3. istući, premlatiti; 4. sniziti, oboriti (cijenu); збіць² <i>svrš.</i> 1. skucati, sastaviti; 2. sabiti, zbiti, učiniti tvrđim
zbìti se <i>зак.</i> здарыцца, адбыцца	збіцца¹ <i>svrš.</i> 1. pomaknuti se; 2. istrošiti se; 3. skrenuti s puta; 4. zbuniti se; збіцца² <i>svrš.</i> skupiti se, sabiti se, uklubiti se; збыцца <i>svrš.</i> ostvariti se, ispuniti se
zbjêg <i>м.</i> 1. прытулак, сховішча; 2. уцекачы	збег , -у <i>м.</i> 1. skup; 2. <i>lingv.</i> grupa (suglasnika)
zbòr <i>м.</i> 1. сход, з'езд; 2. муз. хор; 3. <i>арх. разм.</i> размова, гаворка	збор , -у <i>м.</i> 1. skupljanje, sabiranje; 2. žetva, berba; 3. porez, dažbina
zbòrni <i>прым.</i> 1. зборны 1, які адносіцца да збору; 2. харавы	збóрны <i>прід.</i> 1. zborni 1, koji se odnosi na zbor; 2. <i>sport</i> sastavljen, izabran; 3. sastavljen od različitih dijelova, montažni;
zèmlja <i>ж.</i> 1. зямля 1, планета, свет, зямная паверхня; 2. краіна; 3. рэгіён, зямля; 4. глеба, зямля, участак	зямля́ , -і <i>ж.</i> 1. zemlja 1, planet; 2. kopno; 3. vlasništvo, zemljište kao imovina, zemlja 4; 4. zemlja 3, državno-upravna jedinica; 5. područje, teritorij
zgòda <i>ж.</i> 1. выпадак, падзея, прыгода; 2. нагода	згóда , -ы <i>ж.</i> 1. pristanak, odobrenje; 2. suglasnost, jednodušnost; 3. sloga, uzajamno razumijevanje

zgòdan *прым.*

1. спрыяльны, прыдатны;
2. дарэчны, удалы;
3. прыгожы

zgòditi se *зак.*

здарыцца

zìmovka *ж. заал.*

снягір (*Pyrhula*)

znàtan *прым.*

значны

zóran *прым.*

наглядны, відавочны

zùbast *прым.*

зубападобны, у форме зуба

zvòn *м. кніж.*

гук званоў

žàlba *ж.*

1. *юр.* скарга, апеляцыя, абскарджанне;
2. нараканне, жальба 2

žèst *ж. экспр.*

жорсткасць, суровасць

žìla *ж.*

1. *бат.* бакавы карань расліны;
2. *анат.* крывяносны сасуд, сухажылле, жыла 1;

згòдны *прід.*

1. suglasan;
2. složan, harmoničan

згадзіцца¹ *svrš.*

pristati, suglasiti se;

згадзіцца² *svrš.*

dobro doći, valjati, dobro poslužiti

зімóўка, -i *ж.*

1. zimovanje;
2. zimovalište

знáтны *прід.*

1. slavan, čuven, znamenit;
2. plemićki, plemenit

зóрны *прід.*

zvjezdan

зубáсты *прід.*

1. zubat;
2. *pren.* zajedljiv, oštra jezika

звóн, -y/-a *м.*

1. zvono;
2. zvuk, zveckanje, kucanje;
3. *pren.* spletke, priče

жáльба, -ы *ж.*

1. tuga, žalost;
2. žalba 2, tuženje

жэст, -а *м.*

gesta

жы́ла, -ы *ж.*

1. *anat.* žila 2, vena, tkivo koje veže mišiće za kosti;
2. žila 3, žica rudače, sloj minerala ili vode;

3. горная парода або вада ў трэшчыне
зямной кары, жыла 2

žito *н.*

збожжа, збожжавыя злакі

živica *ж.*

жывая агароджа

život *м.*

жыццё

žíža *ж.*

1. *фіз.* фокус;
2. цэнтральнае становішча, цэнтр

župan *м.*

1. *гіст.* начальнік жупы, войт;
2. кіраўнік жупаніі ў Харватыі

žur *м.*

вечарына, гулянка

žurba *ж.*

спех

žúriti se *незак.*

спяшацца, спехам рабіць (што-н.)

3. *tehn.* izolirana žica (u kabelu)

жы́та, *-а ср.*

raž

жыві́ца, *-ы ж.*

1. smola, terpentin;
2. zanoktica

жыво́т, *жывата т.*

trbuh

жы́жа, *-ы ж.*

1. gusta tekućina, žitki dio juhe;
2. *dječja riječ*: vatra

жупа́н, *-а т.*

rov. muška kabanica

жур, *-у т.*

ovseno riće s krumpirovim brašnom

журба́, *-ы ж.*

tuga, žalost, potištenost

журы́цца *nesvrš.*

tugovati

Využité skratky (v chorvatštině a běloruštině) Kratice

<i>agr.</i>	agronomija
<i>bank.</i>	bankarstvo
<i>bibl.</i>	biblijski
<i>bot.</i>	botanika
<i>crkv.</i>	crkveno
<i>dem.</i>	deminutiv
<i>dv.</i>	dvojni vid glagola
<i>ekspr.</i>	ekspresivno
<i>fiziol.</i>	fiziologija
<i>geogr.</i>	geografija
<i>geol.</i>	geologija
<i>glazb.</i>	glazba
<i>impers.</i>	impersonalno
<i>indekl.</i>	indeklinabilno
<i>iron.</i>	ironično
<i>kem.</i>	kemija
<i>knjiš.</i>	knjiški
<i>knjiž.</i>	književnost
<i>komp.</i>	komparativ
<i>kulin.</i>	kulinarstvo
<i>lingv.</i>	lingvistika
<i>lov.</i>	lovački
<i>m.</i>	muški rod
<i>mat.</i>	matematika
<i>med.</i>	medicina
<i>nesvrš.</i>	nesvršeni vid glagola
<i>pov.</i>	povijest
<i>pravosl.</i>	pravoslavno
<i>pren.</i>	preneseno značenje
<i>prid.</i>	pridjev
<i>pril.</i>	prilog
<i>razg.</i>	razgovorno
<i>reg.</i>	regionalno
<i>sr.</i>	srednji rod
<i>svrš.</i>	svršeni vid glagola
<i>tehn.</i>	tehnologija
<i>tip.</i>	tipografija
<i>umj.</i>	umjetnost
<i>vezn.</i>	veznik
<i>vojn.</i>	vojno, vojnički
<i>zam.</i>	zamjenica
<i>zast.</i>	zastarjelo
<i>zb.</i>	zbirno
<i>zool.</i>	zoologija
<i>ž.</i>	ženski rod

Скарачэнні

<i>агр.</i>	аграномія
<i>арх.</i>	архаічнае
<i>архіт.</i>	архітэктура
<i>аўгм.</i>	аўментатыў
<i>бат.</i>	батаніка
<i>буд.</i>	будоўля
<i>ваен.</i>	ваеннае
<i>вайск.</i>	вайсковае
<i>вык.</i>	выказнік
<i>геал.</i>	геалогія
<i>гіст.</i>	гісторыя
<i>дыпл.</i>	дыпламатыя
<i>дэм.</i>	дэмініутыў
<i>ж.</i>	жаночы род
<i>жарг.</i>	жаргон
<i>заал.</i>	заалогія
<i>зак.</i>	закончанае трыванне дзеяслова
<i>зб.</i>	зборны назоўнік
<i>злучн.</i>	злучнік
<i>зневаж.</i>	зневажальнае.
<i>інт.</i>	Інтэрнэт
<i>камп.</i>	кампартатыў
<i>кніж.</i>	кніжнае
<i>кул.</i>	кулінарны
<i>літ.</i>	літаратура
<i>м.</i>	мужчынскі род
<i>мед.</i>	медыцына
<i>метан.</i>	метанімія
<i>метэар.</i>	метэаралогія
<i>муз.</i>	музыка
<i>н.</i>	ніякі род
<i>незак.</i>	незакончанае трыванне дзеяслова
<i>пагард.</i>	пагарджальнае
<i>паляўн.</i>	паляўнічае
<i>перан.</i>	пераноснае значэнне
<i>прым.</i>	прыметнік
<i>разм.</i>	размоўнае
<i>рэг.</i>	рэгіянальнае
<i>рэл.</i>	рэлігія
<i>саст.</i>	састарэлае
<i>тэал.</i>	тэалогія
<i>тэатр.</i>	тэатр
<i>тэхн.</i>	тэхніка
<i>фіз.</i>	фізіка
<i>фізіял.</i>	фізіялогія
<i>часц.</i>	часціца
<i>шахм.</i>	шахматы
<i>экан.</i>	эканоміка
<i>экспр.</i>	экспрэсіўнае
<i>эўфем.</i>	эўфемізм
<i>юр.</i>	юрыспрудэнцыя

Závěr

S homonymií se můžeme setkat v jakémkoliv jazyce, mezijazyková homonymie vystupuje v situacích, kdy se dva a více jazyků dostávají do kontaktu, když jsou konfrontovány při překladu, studiu, výzkumu atd. Jde o jev, jehož zkoumání a lexikografické zpracování je vyvoláno především praktickou potřebou zjištění možných úskalí a snahou zabránit negativním důsledkům přehlížení rozdílů v sémantice formálně shodných slov v různých jazycích.

Práce je věnována výzkumu chorvatsko-běloruské mezijazykové homonymie. Hlavní, materiálovou část práce (IV. kapitola) představuje slovník mezijazykových homonym v chorvatštině a běloruštině, první, úvodní část (I., II. a III. kapitola) je věnována teoretickému zkoumání tohoto jevu.

Mezijazyková homonyma jsou založena na stejném principu, jako homonyma vnitrojazyková, avšak mají oproti nim určitá specifika, spojená především se systémovými odlišnostmi jazyků, k nimž patří. Proto je při výzkumu mezijazykových homonym poměrně důležitá, diskutovaná a dosud jednoznačně nevyřešená otázka pojmenování. Někteří lingvisté mají důvodné výhrady vůči použití termínu „homonymie“ pro tento jev právě vzhledem k tomu, že plně neodpovídá představě o homonymech tak, jak jsou vnímána v rámci jednoho jazyka, a to především vzhledem k formální stránce. Nicméně v předložené práci byl zvolen termín „mezijazyková homonyma“, jednak pro jeho výraznější rozšířenost v dvojazyčné lexikologii ve srovnání s jinými termíny, jednak pro jeho terminologickou povahu, kterou nemá např. pojmenování „falešní přátelé překladatele“. Diference mezi vnitrojazykovými a mezijazykovými homonymy můžeme v termínu mezijazyková homonyma považovat za dostatečně specifikovány atributem „mezijazyková“.

Klasifikace mezijazykových homonym, představená v první kapitole práce, je zčásti shodná s klasifikací homonym vnitrojazykových, ale existují zde i určité rozdíly. V této práci se představené typy homonym rozlišují na základě tří kritérií. Prvním kritériem je formální shoda lexikálních jednotek, a to grafická a fonetická. V jednojazyčné lexikologii se v tomto ohledu vyčleňují *pravá homonyma* jako dvojice formálně zcela stejných slov, což předpokládá shodu hláskovou, prozodickou a grafickou, pak *homografy* jako slova shodná pouze graficky a *homofony* – lexémy shodné pouze foneticky. Lexikální jednotky, které se liší jak výslovností, tak graficky, se pak řadí mezi paronyma. U mezijazykových homonym jsou tolerovány větší

formální rozdíly, proto se mezi ně řadí i lexémy s fonetickými a grafickými rozdíly, přičemž při hodnocení párů slov jako homonymních je podstatná pravděpodobnost mezijazykové interference v případě jednotlivé dvojice. Takto odlišná slova by v případě jednoho jazykového systému patřila mezi paronyma. Například u dvojice **pòkoj** („věčný pokoj, smrt; klid“) – **пакóй** („pokoj, místnost“) nelze mluvit o úplné shodě ani po grafické stránce (což by v případě chorvatštiny a běloruštiny využívajících rozdílné grafické systémy nebylo možné), ani po fonetické stránce, přesto je můžeme považovat za mezijazyková homonyma z důvodu jejich formální podobnosti, a tedy i pravděpodobnosti mezijazykové interference, a také na základě zákonitosti jejich rozdílů. Rozsah vymezení mezijazykové homonymie ve vztahu k míře formální shody má zásadní význam pro přípravu koncepce slovníku.

Ze sémantického hlediska je u mezijazykových homonym specifická možnost částečného překrývání sémantiky jednotlivých homonymních lexémů. Míra tohoto překrývání může být různá a podle toho se také vydělují typy mezijazykových homonym. Kritérium míry sémantické shody zařazuje mezijazykovou homonymii do kontextu dvojjazyčné lexikografie obecně. V rámci zkoumání míry překrývání významů se tady vyčleňuje *částečná*, *nulová* a *úplná* ekvivalence, přičemž je třeba uvést, že úplná ekvivalence automaticky vylučuje homonymii, protože se v tomto případě už nejedná o sémantickou odlišnost lexémů. U mezijazykových homonym tedy můžeme hovořit pouze o nulovém nebo částečném překrývání sémantiky. Příkladem částečného překrývání je homonymní dvojice **pèrina** – **пярýна**. Sémantika substantiva **pèrina** je širší, zahrnuje i význam běloruského **пярýна** a současně má další význam „peřina“ (běl. „коўдра, напоўненая пер’ем“). Překrývání sémantiky se vyskytuje vesměs v *etymologicky spojených* dvojicích, zatímco dvojice vznikající v důsledku náhodné formální shody mají zpravidla naprosto odlišné významy. Příkladem náhodné shody může být dvojice **òbād** – **вóбад**. Chorvatské **òbād** („ovád“, běl. “riз”) vzniklo z původního praslovanského **ovadz*, běloruské **вóбад** („věnec, obruč“, chorv. „naplatak“) je rovněž slovo slovanského původu, z prasl. **obvodz*.

Třetím kritériem obecné klasifikace homonym jsou jejich gramatické charakteristiky. V tomto případě lze hovořit o úplné lexikální homonymii, kdy homonymní lexémy mají stejné gramatické charakteristiky a shodují se ve všech tvarech, a také o částečné homonymii – slovnědruhové a tvarové. V případě

mezijazykových homonym nemůže být lexikální homonymie prakticky úplná (výjimkou jsou situace mimořádně blízkých jazyků se shodnými paradigmaty, např. lexikální homonyma v chorvatštině a srbštině nebo dalších jazycích západního jihoslovnaského diasystému). Slovnědruhovú částečná homonymie předpokládá různý rod homonymních lexémů a jako důsledek i jejich odlišná paradigmata. Lexémy tohoto typu byly také zařazovány do slovníku. Homoforny nebo tvarová homonyma, shodující se pouze v jednom z tvarů svého paradigmatu, ve slovníku představeny nejsou, pravděpodobnost záměny jejich významů je mnohem menší, protože mají obvykle různé gramatické charakteristiky a vyskytují se v různých syntaktických spojeních.

V druhé kapitole je uveden přehled možných způsobů vzniku mezijazykových homonymních dvojic, zde se homonyma rozlišují podle několika kritérií, z nichž jedno je náhodnost/etymologická spojenost homonymních výrazů. Zkoumají se také cesty vzniku mezijazykových homonym vycházejících ze společného slovanského základu a dvojic, sestávajících z výpůjček z dalších jazyků.

Většina formálních rozdílností v podobě homonymních lexémů, způsobených odlišností příbuzných jazykových systémů, nebrání možné interferenci při komunikačním kontaktu těchto dvou systémů, a proto se takto rozdílné lexémy stále považují za mezijazyková homonyma. Ve třetí kapitole je uveden přehled hlavních zákonitých odlišností a také možné drobné rozdíly nesystémové povahy, které homonymii nebrání. Mezi zákonité odlišnosti patří většinou fonetické a pravopisné jevy specifické pro jednotlivé jazyky, například zákonitá kvalitativní redukce samohlásek v běloruštině, která se odráží i ve psané podobě lexémů, nerealizovatelnost některých hláskových spojení, absence grafémů (například písmeno „y“ a odpovídající hláska v chorvatštině), ale také odlišný vývoj slovanských hláskových skupin, jako např. vývoj slabikotvorných konsonantů v chorvatštině na rozdíl od běloruštiny.

Po úvodní teoretické části, obsahující také přehled dosavadního výzkumu, existujících slovníků mezijazykové homonymie slovanských jazyků a v závěru i vlastní principy výběru homonymních dvojic pro lexikografické zpracování, následuje v práci slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonymních lexémů. Slovník zahrnuje 1048 hesel, seřazených podle pořadí písmen chorvatské abecedy. Slovník je obousměrný, což znamená, že k chorvatským výrazům jsou

uvedeny běloruské ekvivalenty, k běloruským pak chorvatské. Hlavním chorvatským lexikografickým zdrojem byl *Rječnik hrvatskog jezika* VI. Aniče, jež obsahuje, jak se uvádí v předmluvě, přes 70 000 hesel. Použitý běloruský výkladový slovník – *Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы* – je nepatrně menší. To znamená, že podíl chorvatsko-běloruských homonymních výrazů činí zhruba 1,5 % lexika zastoupeného v těchto slovnících.

Je těžké přesně určit podíl dvojic utvořených náhodně a v důsledků rozcházení sémantiky, ale na základě materiálu, který je k dispozici, a na základě poznatků o podílu původního slovanského lexika v běloruštině a chorvatštině (viz např. Историческая 1986, Супрун 1983) můžeme odhadovat, že převládají etymologicky spojené homonymní páry.

Jev mezijazykové homonymie, zkoumaný a zafixovaný v této práci, je jedním ze složitějších jevů srovnávací slovanské lexikologie a dvojjazyčné lexikografie. Vzhledem k absenci všeobecných překladových chorvatsko-běloruských a bělorusko-chorvatských slovníků může vypracovaný slovník mezijazykových homonym přispět k řešení některých problémů při studiu nebo překladu mezi těmito dvěma jazyky a současně sloužit jako jisté východisko a pomoc při koncipování dalších lexikografických prací.

Literatura

- BENKOVIČOVÁ J. *Lexikálna polysémia v aspekte medzijazykových vzťahov*. In: *Slavia*, 61, 1992, s. 53-60.
- BLANÁR V. *Významová zmena ako problém porovnávacej lexikologie*. In: *Slavica Slovaca*, roč. 11, č. 1, 1976, s. 25-31.
- BUFFA F. *O slovensko-poľskej medzijazykovej homonymii*. In: *Studia linguistica Polono-Slovaca (Wrocław) 2* (1990).
- BUNČIĆ D. *Псевдо-аналогонимия: «Ложные друзья переводчика» как единица сопоставительной лексикологии*. In: Материалы XXIX межвузовской научно-методической конференции преподавателей и аспирантов. Вып. 11. Санкт-Петербург, 2000.
- BUNČIĆ D. *Критерии для определения степени "опасности" псевдо-аналогонимов ("ложных друзей")*. In: Научные труды на Пловдивския Университет «Паисий Хилендарски». Филология. Пловдив, 2002.
- *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha, 2002.
- GLUHAK A. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb, 1993.
- HENGST K. *Lehnwort – Internationalismus – Analogonim: Zur Semantik fachsprachlicher interlingualer Analogonime im Russischen und Deutschen*: H. H. Bielfeldt zum 70. Geburtstag. In: *Zeitschrift fuer Slawistik*. 1977.
- HLADKÝ J. *Zrádná slova v angličtině*. Praha, 1990.
- HORÁKOVÁ R. *Interlingválne homonymá ako lexikografický problém*. In: *Slavica Slovaca*, roč. 38, č. 1, 2003, s. 13-21.
- IVANOVA, C., ALEKSIĆ, M. *Srpsko-bugarski tematski rečnik: Leksikon međujezičkih homonima i polisemija*. Велико Търново, 1999.
- IVAŠINA N., RUDENKA A., JANOVEC L.: *Falešní přátelé překladatele v běloruštině a češtině*. Praha, 2006.
- KARPACZEWA, M. – SIMEONOVA, CH. – TOKARZ, E. *Pałapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-bułgarskich*. Katowice, 1994.
- KOESSLER M., DEROCQUIGNY J. *Les faux amis: ou les trahisons du vocabulaire anglais*. Paris, 1928.
- KUSAL, K. *Rosyjsko-polski słownik homonimów międzyjęzykowych. Русско-польский словарь межъязыковых омонимов*. Wrocław, 2002.

- LOTKO, E.: *Zrádná slova v polštině a češtině (Lexikologický pohled a slovník)*. Olomouc, 1992.
 - MIČÁTEK, L. A. *Diferenciálny slovensko-ruský slovník s troma prílohami a skrátaná mluvnica slovenského jazyka s krátkym úvodom*. Turčiansky sv. Martin, 1900.
 - MIČÁTEK, L. A. *Дифференциальный сербско-русский словарь и краткая грамматика сербского языка*. Санкт-Петербург, 1903.
 - NOVOTNÁ V. *Zrádná slova v srbštině a češtině*. Diplomová práce. FF UK, Praha, 1998.
 - PANČÍKOVÁ, M. *Zradné slová v polštine a slovenčine: Lexikológia poľského jazyka*. Bratislava 1993.
 - PRZYBYLSKI M. *Bulharsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie (na materiálu substantiv)*. Diplomová práce. FF MU, Brno, 2007.
 - REJZEK, J. *Český etymologický slovník*. Praha, 2001.
 - RADINA O. *Zrádná slova ve francouzštině*. Praha, 1978.
 - ŘEZNÍČKOVÁ V. *Sémantická diferenciacie spoločného slovního fondu češtiny a srbštiny/chorvatštiny*. Diplomová práce. FF UK, Praha, 1998.
 - SEKANINOVÁ E. *Dvojazyčná lexikografia v teórii a praxi*. Bratislava, 1993.
 - SLOWIKOVÁ G. *Zrádná slova v bulharštině a češtině*. Diplomová práce. FF UK, Praha, 1999.
 - SZALEK, M., NEČAS, J. *Czesko-polska homonimia: Czesko-polski słownik wyrazów o identycznym lub podobnym brzmieniu oraz wyrazów o identycznym lub podobnym zapisie, lecz o odmiennym znaczeniu*. Poznań, 1993.
 - ŠAMONILOVÁ A. *Zrádná slova v slovinštině (slovinsko-česká mezijazyková homonymie)*. Diplomová práce, FF UK, Praha, 2001.
 - TOKARZ, E. *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-chorwackich*. Katowice, 1998.
 - TOKARZ, E. *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-słoweńskich*. Katowice, 1999.
 - VLČEK, J. *Úskalí ruské slovní zásoby. Slovník rusko-české homonymie a paronymie*. Praha, 1966.
-
- АКУЛЕНКО В.В. *Англо-русский и русско-английский словарь ложных друзей переводчика*. Москва, 1969.
 - БАРАКОВА, П. *За българско-сърбохърватските апроксимати*. In: Съпоставително езикознание 1988.4-5, 51-58.

- БАРНЕТ В. *К проблеме языковой эквивалентности при сравнении*. In: Сопоставительное изучение русского языка с чешским и другими славянскими языками. Москва, 1983, с. 9-29.
- БОРИСОВА Л.И. *Ложные друзья переводчика*. Москва, 2005
- ВЫХОТА, В. *Беларуска-рускі слоўнік: міжмоўныя амонімы, паронімы і полісемія*. Мінск 2004.
- ГОТЛИБ К.Г.М. *Немецко-русский и русско-немецкий словарь «ложных друзей переводчика»*. М, 1972.
- ГРАБЧИКОВ С. *Межъязыковые омонимы и паронимы: Опыт словаря русско-белорусских омонимов и паронимов*. Минск 1980.
- ЖУРАВЛЕВ А. – ЗАХАРОВ С. *«Ложные друзья» переводчика с чешского языка*. Москва, 1977.
- ЗАСЛАВСКАЯ Н. В. *К проблеме создания словаря межъязыковых омонимов (на материале русского и украинского языков)*. In: Современные проблемы лексикографии. Харьков, 1992.
- ЗИНКЕВИЧ А.В. *Учебный болгарско-русский словарь ложных лексических параллелей*. Минск, 2001.
- ЗИНКЕВИЧ А.В. *Болгарско-русский дифференциальный словарь с белорусскими соответствиями*. Минск, 2003.
- *Историческая типология славянских языков*. Киев, 1986.
- ДУБЧИНСКИЙ В.В. *Лексические параллели в лексикографической практике*. In: Современные проблемы лексикографии. Харьков, 1992.
- РАДИЋ-ДУГОВИЋ, М. *Међујезички хомоними и пароними у руском и српскохрватском језику*. In: *Славистички сборник, књига VI*. Београд, 1991.
- РОВДО, И. *Межъязыковые омонимы в условиях русско-белорусского и белорусско-русского билингвизма*. Минск, 1980.
- РУДЕНКО, Е. *Типология межъязыковых омонимов (на материале белорусского и украинского языков)* In: *Восточные славяне: историческая и духовная общность: материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 15-летию Общества Кирилла Туровского (Гомель, 15—16 апреля 2008 г.)*. Гомель, 2008.
- СУПРУН А.Е. *Лексическая типология славянских языков*. Минск, 1983.
- ФАСМЕР М. *Этимологический словарь русского языка*. Москва, 1986-1987.
- ЧЕРВЕНКОВА, И. В. *О сопоставительном описании русской и болгарской лексики* In: *Вопросы сопоставительного описания русского и белорусского*. София, 1982, с. 123-182.

- ШУБА П. *Міжмоўная беларуска-руская аманімія і паранімія*. In: *Пытанні білінгвізму і ўзаемадзеяння моў*. Пад рэд. М. В. Бірылы, А. Я. Супруна. Мінск 1982.

Lexikografické zdroje použité ve IV. kapitole

- Anić V. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb, 2004.
- Dautović M. *Hrvatsko-ruski rječnik*. Zagreb, 2002.
- Poljanec R., Madatova-Poljanec S. *Rusko-hrvatski rječnik*. Zagreb, 2002.
- Баршчэўскі Л. *ЕўраСлоўнік / EuroThesaurus*. Мінск, 2008.
- *Беларуска-рускі слоўнік*. Пад рэд. К. К. Атраховіча. Мінск, 1988.
- *Русско-белорусский словарь*. Под ред. К. Крапивы. Минск, 2002.
- Булыка А. *Русско-белорусский словарь*. Минск, 2001.
- *Раслінны свет. Тэматычны слоўнік*. Мінск, 2001.
- *Самабытнае слова. Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні)*. Мінск, 1994.
- *Тлумачальны слоўнік беларускай мовы*. Пад рэд. К. К. Атраховіча. Мінск, 1977.
- *Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы*. Пад рэд. М. Р. Судніка і М. Н. Крыўко. Мінск, 2002.
- *Чешко-српски речник*. Beograd, 2000.